

Brána

magazín pro návštěvníky
Ústeckého kraje

č. 8

Příroda

Dobrodružný trek
v chrámu lesa a skal

Historie

Údolí zázraků paměti
a tvůrčí fantazie

Rozhovor

Já a Brána do Čech
– Josef Formánek

Aktivní odpočinek

Na kole přírodou, která se vrací

Brána do Čech
Krásu hledejte doma

Komiks: Smrt magistra Kelleyho

str. 42–43

Obsah

Návrat skalních divadel

Údolí zážraků paměti a tvůrčí fantazie

Žatecké chmelové památky a UNESCO

Odvážný vandr po hradech Českého středohoří

- 4–5 **Baroko v Zahradě Čech**
Barokní duše Českého středohoří
- 6–7 **Skalní divadla v Českém Švýcarsku**
Návrat skalních divadel
- 8–9 **Výjimečné rozhledny**
Tak trochu jiné rozhledny
- 10 **Klášteřec a okolí**
Na Šumburk za tajemným králem
- 11 **Osek**
Pojďme bloudit ve výškách
- 12–13 **Zaniklé obce**
Údolí zážraků paměti a tvůrčí fantazie
- 14–15 **Verneřicko**
Tajuplným Verneřickem po Uhelné stezce
- 16–17 **Rozhledny v Českém Švýcarsku**
Rozhledny třetího tisíciletí
- 18–19 **Hornická minulost a současnost**
Krušnými horami po stopách kovkopů a horníků
- 20–21 **Žatec a UNESCO**
Žatecké chmelové památky a UNESCO
- 22–23 **Labská stezka**
Podél Labe tam a zpátky i kolem dokola
- 24–25 **Křížové cesty Šluknovského výběžku**
Čtrnáct cest na Kalvárii
- 26–27 **Pěší i motorová turistika v Krušných horách**
Jednostopé poznávání Krušných hor
- 28–29 **Kaolinové muzeum**
Nádherné toulky krajem kaolinu
- 30–31 **Ráj filmařů**
A přece se točí – a čím dál víc!
- 32–33 **Vandrování po hradech a vrcholech Českého středohoří**
Odvážný vandr po hradech Českého středohoří
- 34–35 **Lesní stezka**
Dobrodružný trek v chrámu lesa a skal
- 36–37 **Mapa**

- 38–39 **Lázně Teplice**
Thermalium by uklidnilo i Beethovena
- 40–41 **Cyklostezka Kadaň–Černovice**
Na kole přírodou, která se vrací
- 42–43 **Komiks**
Smrt magistra Kelleyho
- 44–45 **Já a Brána do Čech**
Žiju v Boží zahradě
- 46–47 **Route I/15**
Patnáctkou napříč Českým středohořím
- 48–49 **Propojení Českého a Saského Švýcarska**
Dráhou národního parku kolem dokola
- 50–51 **Informační centra v Krušných horách**
Když nevím, tak se zeptám
- 52–53 **Gurmánská stezka Lounským středohořím**
Ochutnejte Lounské středohoří
- 54–55 **Polojízdou Českým Švýcarskem**
Koloběžky jsou na čumendu
- 56–57 **Regionální výrobky**
Návrat k ovocnářské tradici
- 58 **Pivovar Pioneer Beer**
Láska prochází pivovarem
- 59 **Pivovar Helene**
Nejmenší pivovar na světě
- 60–61 **Víno Brány do Čech**
Milovníci vína, vítejte!
- 62 **Gastronomie**
Zážitková Republika
- 63 **Gastronomie**
Návykový Steakgrill
- 64–65 **Offroad safari**
Neodolatelná krása uhelného kraje
- 66 **Autodrom Most**
Autodrom plný zážitků
- 67 **Palírna U Zeleného stromu**
Myslivec z Krásného Března
- 68–69 **Fenomén cestovatelský deník**
Netradiční průvodci Bránou do Čech

Rostislav Křivánek

Vážení a milí čtenáři!

Už poosmé otevíráte stránky časopisu Brána, který chce být – a my doufáme, že je – především pozváním do našeho nádherného kraje, jeho výkladní skříní, v níž naleznete tipy na výlety, zajímavosti z historie, novinky i výhledy do budoucnosti čtyř destinací, z nichž každá dokáže nabídnout mnohem víc, než byste od ní očekávali. V tomto čísle jsme se zaměřili na několik témat – pozveme vás na tak trochu netradiční rozhledny, provedeme vás místy zaniklých obcí, budeme spolu putovat po stopách dávných i současných horníků, představíme krajinu, která se obrozuje a mění... Naším hlavním záměrem do blízkého budoucna je dokázat všem, že gastronomický boom, který zasáhl celou zemi, už dávno dorazil i do Brány do Čech a zapustil tu pevné kořeny. V tomto čísle vás, jako už tradičně, pozveme do vybraných řemeslných pivovarů, které pravidelně mapujeme už osm let, doporučíme pozoruhodné a v mnohém jedinečné restaurace, objevíme pro vás nepříliš známé gastro tipy v nejjižnějším Středohoří, seznámíme vás s regionálními ovocnáři a hlavně – doporučíme, jak putovat za skvělým vínem z litoměřické vinařské podoblasti, poradíme, u kterých vinařů vás čeká kromě báječného moku i zajímavý zážitek. To všechno je předzvěstí našich snah zmapovat celý kraj právě z pohledu gastronomie, pozvat vás do těch nejlepších restaurací, kaváren, pražírén, cukráren, pivovarů, ale také k výrobcům potravin a originálních dobrot. To všechno vás v nejbližší době čeká nejen na stránkách Brány, ale i v nově vytvořených formátech, o kterých vám ještě dáme vědět. Na závěr bych se rád vrátil k tomu, co už jsem zmínil v úvodu – k pozvání. Přijed'te poznávat Ústecký kraj, který je skutečnou Branou do Čech. My uděláme všechno pro to, abyste byli spokojeni.

Zdeněk Matouš
radní Ústeckého kraje
pro regionální rozvoj, zahraniční vztahy a cestovní ruch

Vydal Krajský úřad Ústeckého kraje
Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Telefon: +420 475 657 111
Fax: +420 475 200 245
E-mail: urad@kr-ustecky.cz

www.kr-ustecky.cz
www.branadocech.cz

Kreativní a grafické zpracování: NOESIS s.r.o.
DTP zpracování, produkce a tisk: NOESIS s.r.o.
Autor textů: Rostislav Křivánek
Fotografie: archiv Ústeckého kraje, archiv Českého Švýcarska, o. p. s.,
archiv DA Krušné hory, o. p. s., archiv DA Dolní Poohří, o. p. s.,
archiv DA České středohoří, o. p. s., archiv ČT, Vilém Maruš, Vladimír Cettl,
Tomáš John, Pavel Bergr, Rostislav Křivánek, Dan Fiker, Václav Sojka,
Martin Cyprian, František Tomeš a další
© NOESIS s.r.o. www.noesis.cz

Autorovo pozvání

Poosmé vstoupil jsem do stejné řeky, a ona byla zase jiná, zase nečekaná, nepředvídatelná a překvapující. Brána do Čech, tím už jsem si dávno jist, je krajem kouzelným. Neustále jako by se tu vynořovalo něco, čeho jsem si posledně nevšiml, co neokázale žádá o mou pozornost. Je velmi útěšné brouzdat po kraji a vědět, že všechnu tu krásu vnímám nejen pro sebe sám, ale také pro vás. Že se mohu nadšeně vyznat ze všeho, co mě tu zase potkalo, a poskytnout vám tak tip na vaše vlastní putování. Letos jsem byl ohromen tím, jak si příroda, za velmi smysluplné a vysoce kvalifikované pomoci lidí, bere zpět, co jí člověk na čas vzal, respektive tím, jak neuvěřitelně rychle probíhá rekultivace někdejších těžebních míst. Objevil jsem úchvatné údolí se zaniklou vsí Königsmühle, bloumal skalními divadly i přízračně krásnou verneřickou náhorní plošinou, šplhal na rozhledny, brodil se blýskavým kaolinem na dně rákosem obrostlých jezírek, nechal své tělo obrodit v novém Thermaliu, šlapal po cyklostezkách, ochutnával pivo, víno i báječná jídla, kráčel velebným tichem křížových cest, vandroval po vrcholech Českého středohoří i hlubokými lesy Českosaského Švýcarska, štolami Krušných hor i vyhlídkami na Ohři, nejčistší z českých řek... Dokonce jsem se, jako váš předvoj, odvážil i do lanových cest vysoko nad zemí a usedl i na motorku, abych projel Krušné hory úplně jinak, než jsem zvyklý. O tom všem podávají svědectví následující stránky. Tak čtěte a pak se vydejte do kraje, který vás, a za to ručím, vždycky něčím překvapí a nadchne.

Barokní duše Českého středohoří

Barokní člověk chápal krajinu jako oslavu Boha. Proto ji také začal přetvářet, komponoval ji, stavěl dominanty, vysazoval aleje, byla to doba budování mlýnů, náhonů, rybníků a také prvních velkých lánů. Přes všechny změny dodnes žijeme v barokní krajině – Zahradu Čech, tedy srdce Českého středohoří, nevyjímaje. A já pro vás mám báječný výlet autem, na kterém budeme sledovat ty nejkrásnější barokní stopy zdejší nádherné krajiny. Obzvláště odolní jedinci mohou cestu absolvovat i na kolech.

PRVNÍ VÝLET PO LEVÉM BŘEHU OD DELLA PORTY K DIENTZENHOFEROVI

Celý výlet má nějakých 62 kilometrů. Dá se ale rozdělit i na dvě poloviny. Tu první začneme v Libochovicích, na zdejším zámku, barokní perle na Ohři. Když renesanční zámek vyhořel, přestavěl ho v raně barokním stylu Itál Antonio della Porta. Zdejší expozice je velmi zajímavým průřezem bydlením a životem šlechty od renesance do konce devatenáctého století. Neméně krásný je i park, zpočátku francouzský, zvolna přecházející v krajinářský anglický. Teď jedeme do Vrbičan, do krásného barokního zámku s parkem a my tu budeme svědky jeho velmi utěšeného povstávání ze zbláznělého stavu. Je tu instalována počínající expozice i výstava kočárků. Mají jich tu ke dvěma stům a jsou mezi nimi exempláře naprosto výjimečné. Sjedeme dolů k Ohři, abychom hned za ní užasli nad krásou areálu kláštera premonstrátek v Doksanech. Projdeme se interiérem vrcholně barokního a opravdu skvostně zdobeného kostela Narození Panny Marie a zajdeme i do proslavené doksanské románské krypty z 12. století, 250 m² velké síně. Je ohromující. Od řeky k řece – za chvíli jedeme kolem Labe. Kousek za Liboticemi, stranou silnice, nechává si paty zdí labskou vodou smáčet osamělý chrám. Barokní kostel svatě

Kateřiny Alexandrijské s volně stojící zvonici. Vrata jsou dokořán a kostel – prázdný. Baroko je ale úchvatné i bez zlata a soch a málo se to ví. Svatá Kateřina geniálního litoměřického architekta Octavia Broggia to dokazuje nade vše pochybnost. Velebnost prostoru, šumění řeky, bzukot včel, ticho a nekonečná oblast, okna ve tvaru zvonu, jemné prolomení zábradlí kůru... Dávka neokázalé krásy. Levobřežní

pout' zakončíme v Počaplech. Tady nás přinutí zabrzdit utěšený pohled na sakrální komplex kostela sv. Vojtěcha, samostatně stojící kaple Nejsvětější tváře Kristovy, fary a hřbitova. Kostel má na svědomí barokní gigant prvního řádu Kilián Ignác Dientzenhofer – a je to taky na první pohled vidět. Je to dotek génia, to je bez debat.

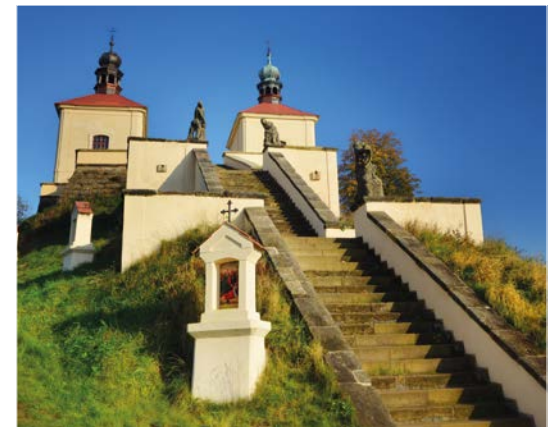
DRUHÝ VÝLET PO PRAVÉM BŘEHU OD NEJSTARŠÍHO KOSTELA KE ŠPORKOVĚ REZIDENCI

Kdyby se někdo odhodlal jet tenhle výlet na kole, může využít přívoz v Nučnicích, my využijeme most v Litoměřicích. Začneme kousek od Křešic, kde budeme už zdálky obdivovat jednu z nejúchvatnějších dominant Zahrady Čech, kostel Nejsvětější Trojice v Zahořanech. Chrám se samostatně stojící zvonici korunující návrší je až uhrančivý. Jde dost možná o vůbec nejstarší barokní kostel v severních Čechách. Je příjemné vědět, že existuje skupina dobrovolníků snažících se tenhle klenot architekta Spinetty zachránit. Cesta nás teď povede skrz obec Liběšice. Kdo tu nikdy nebyl, nebude věřit svým očím. Jezuité tu v baroku vystavěli jedinečný komplex – nádhernou zámeckou rezidenci, hřbitovní kapli sv. Františka Xaverského, obojí z bezbřezé kreativní hlavy Kiliána Ignáce Dientzenhofera, krásná masivní boží muka, barokizovali kostel, ale především stáli za vznikem mimořádné venkovní galerie soch. Jen ze silnice jich napočítáte patnáct, ale údajně je jich jen o tři méně než na Karlově mostě! Terén se nám pod koly začne zdvíhat a my vyšplháme do Levína, v jehož středu stojí ojedinělý pozdně barokní

kostel Povýšení svatého Kříže s kruhovým půdorysem. Uvnitř nás čeká záhada nad záhadou, slavný „levínský kocour“. Nevelká kamenná deska s reliéfem tajuplného zvířete obklopeného poněkud chaoticky ještě tajuplnějšími písmeny. Je to vážně kocour? Nebo snad beránek, či dokonce ďábel sám? V kostele? Podle mínění některých historiků jde o lva – název obce by ostatně tuhle domněnku podporoval. Nad obcí, na místě, kde kdysi stával hrad, strmk k nebi na baroko nezvykle strohá zvonice, jedna z dominant kraje. Dál pokračujeme do Konojed.

Sem turisté míří především za pozoruhodným geologickým jevem – Dubí horou nebo také Konojedskými bochníky, my ale prahneme po baroku a to tu zanechalo rozsáhlý zámek, rezidenci stavitele Kuksu Františka Antonína Šporka. Zámek, který se velkoryse opravuje, doplňuje skvostně rekonstruovaný kostel sv. Václava. Evidentně jde o budoucí turistický hit celé oblasti, který zatím zná jen málokdo. Na úplný závěr sjedeme do Úštěka a z něj vyšplháme ke Kalvárii nad

obcí Ostré, protože co by to bylo za barokní putování bez návštěvy křížové cesty. Tahle je korunována dvěma kaplemi obklopujícími Boží hrob. Lidově se jim říká „kostelíčky“ a jsou vidět z daleka ze široka. A pohled od nich je samo sebou také jedinečný.

PERLIČKA

Středobodem barokní Zahrady Čech jsou samozřejmě Litoměřice. Na ty si udělejte čas zvláště a projděte si třeba „Okruh církevní památky“, který vás provede kostely a dalšími sakrálními památkami, dětem poskytne Hravého průvodce na celou trasu, a ještě vás vtáhne do hry o razítka, za která vám pak načepují opravdu skvělé pivo v Biskupském pivovaru, aby bylo barokní putování dotaženo do stylového konce.

Návrat skalních divadel

Tradice ochotnického divadla je v Českosaském Švýcarsku dlouhá a velmi vydatná. Není tedy divu, že právě tady dochází k renesanci lesních a skalních divadel. Jsou to místa mimořádného půvabu. Přejde-li sem někdo v době, kdy jeviště neožívá hlaholem a gesty herců, dolehne na něj intenzivní pocit tajemství, romantiky, ba i jisté magičnosti. Fenomén skalních divadel se rodil už někdy před sto lety, kdy býval kdejaký plácek nad vsí, nejlépe pak byl-li obdařen zajímavým a mysteriózním skaliskem, přetvořen v amfiteátr. Vydejme se do tří takových stánků Thálie, které ve skalách Českého Švýcarska léto co léto znovu ožívají.

LESNÍ DIVADLO V MLÝNECH

Nad divukrásným údolím řeky Kamenice, mezi Mlýny a Kytlicemi, zavede zvědavce nenápadná odbočka lesní cestou do skal. Mýtinu před ztepilým členitým skaliskem přeměnil

v divadlo už v roce 1931 Franz Marschner, občanským povoláním kulič skla. Podnikavý sklář navíc vystavěl jen pár kroků odtud výletní restauraci. Hned prvním nastudovaným kusem byla opereta – však také právě zpěvohry bývaly dominantami dramaturgických plánů lesních divadel. Jezdívaly sem renomované soubory a návštěvy byly ohromující – někdy se tu sešlo i tisíc diváků! A nebyly to žádné papundeklové scény – některé inscenace mívaly skutečně výpravné a velmi iluzivní scény. Po představení nezřídka následoval ještě koncert.

Válka, jako všude jinde, všechno převala. Po ní byli zakladatel divadla i většina zdejších ochotníků vyhnáni a divadlo zpusťlo. Na své znovuzrození čekalo až do roku 2003. A zase za tím stála

iniciativa nadšeného jednotlivce, tentokrát vedoucího divadelního spolku Kamenice Karla Krejčího. Zahajovací představení dalo vzpomenout na doby dávno minulé, sešlo se tu na pět set diváků! Hraje se pravidelně, probíhají tu divadelní i folkové festivaly, koncerty, byl vybudován bezpečný přístup, zkrátka – divadlo v lesích nad Mlýny žije.

LESNÍ DIVADLO V SRBSKÉ KAMENICI

Útěšné místo ve skalách nad Srbskou Kamenicí, kde pod strážními věžemi borovic klene se nad mýtinou divoce rozeklané skalisko, má divadelní tradici dokonce ještě starší. Zdejší ochotníci (divadlo se tu hrálo už od roku 1867!) ho vybudovali v roce 1924. Znovu se potvrdilo, že všechno zlé je k něčemu dobré – hostinec U Růžáku, v jehož sále soubor působil, totiž vyhořel, ale kulisy a kostýmy zůstaly ohně ušetřeny. Součástí divadelního prostoru ve skalách byl i patrový dřevěný dům – zkrátka ani tady nešlo o nějaké umrštěné pódium. Hrávalo se tu až do války. Potom? Koncem čtyřicátých let bylo divadlo strženo, aby byly stopy po tom, od čeho se tehdejší společnost chtěla mocí mermo distancovat, dokonale zahlazeny. Nepovedlo se to. Srbskokameničtí ochotníci, kteří už od roku 2002 hrávali v Zelené hospodě (ano, to je někdejší hostinec U Růžáku, takže nit byla navázána), v roce 2013 ve spolupráci s obcí lesní divadlo obnovili a letos tak proběhne už sedmá sezóna resuscitovaného divadla v lesích. Obec vybudovala velkorysý přístup – zbrusu nový můstek přes Kamenici, osadila nádherně malované informační tabule... Ten prostor je tak krásný, že vskutku stojí za návštěvu i v době divadelního klidu.

SKALNÍ DIVADLO V PRYSKU

Přísně vzato, leží tohle divadlo už v Libereckém kraji, v prvních kopcích Lužických hor, ale tahle oblast je do sebe tak prorostlá, že je zbytečné být geograficky rigidní. Navíc historie tohoto divadla je tak mladá, že jde vlastně

PERLIČKA

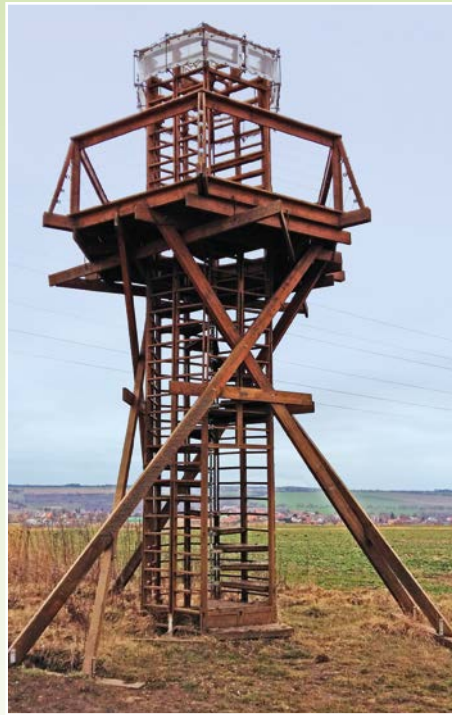
Porozhlédnete-li se i do sousedních regionů, objevíte dvě krásná lesní divadla. Na saské straně je to nádherné skalní divadlo Felsenbühne Rathen. Je situováno v údolí Wehlgrund pod impozantními skalními útvary nedaleko slavné Bastei. Hraje se tu už od roku 1936. Jen o dva roky později se tu konal první Festival Karla Maye, který byl v roce 1984 obnoven a probíhá dodnes. Naopak v Lužických horách je to lesní divadlo ve Sloupu v Čechách. Kníže Kinský v roce 1921 věnoval místním ochotníkům pozemek ve skalách – a krásně opravené divadlo dnes už zase hostí Tři mušketýry nebo Čaroděje ze země Oz...

o divadelního kojence. Tohle rok staré dítě nicméně báječně dokazuje, že tradice nejsou cosi zteřelého, že žijí a prorůstají i do životů lidí internetové generace. Preškváci, jak si obyvatelé Prysku říkají, mají nad obcí několik dávno opuštěných lomů. Jeden z nich vypadá jako nějaká postmoderní katedrála – je to místo tak přízračné, až se při vstupu do něj tají dech. Lom byl zpola zasypán pískem, kamením a listím, zarostlý stromy, tu a tam si tu někdo romanticky zatábořil, ale to bylo všechno. Pak přišel nápad. Mlýny mají lesní divadlo, Srbská Kamenice taky – my budeme mít divadlo skalní. Pak už jen hodiny a hodiny práce při vyklízení lomu a instalování dřevěného pódia, a v červenci roku 2018 mohla paní Vlasta Chramostová, zdejší patriot a dlouholetý chalupář, s nepochopitelným jedenadevadesátiletým ajřem a energií slavnostně pokřtít prkna, která znamenají Prysk, a preškváčtí ochotníci mohli poprvé nechat zadunět své hlasy v ozvěně kolmých skalních stěn.

Tak trochu jiné rozhledny

Jak to vůbec přišlo, že člověk začal budovat rozhledny? Bezesporu v tom hrála roli odvěká touha po křídlech a možnosti uvidět zemi z výšky, očima ptáků. První rozhledny začaly vyrůstat kolem roku 1800 a měly spíše dekorativní účel, šlechtici si jimi nechali zdobit zámecké parky. Pak šlo o spojení příjemného s užitečným – trigonometrické věže měly vyhlídkové ochozy. A pak to vypuklo. Někdy kolem roku 1880 začaly vznikat turistické a okrašlovací spolky jak houby po dešti a jejich ambicí a metou bývalo nezdárka zbudování rozhledny. Česko je rozhlednami poseté, Bránu do Čech nevyjímaje. Vypravme se dnes na tři, které jsou... prostě úplně jiné.

DESETIDENNÍ MAJÁK

Mezi Chomutovem a Mostem, nedaleko povrchového dolu Vršany, nejmladšího na severu Čech, leží obec Strupčice. Místní snili o rozhledně už dlouho. Ne že by byli někde na kopci, ale poloha obce nabízí panoramatický rozhled i tak. A jaký! Jenomže – taková rozhledna, to je projekt, spousta materiálů, ale hlavně peníze... A tak když přišlo dvacet dobrovolníků, frekventantů kurzu Artefakt, že chtějí stavět rozhlednu, ale nedaří se jim dohodnout s důlní společností, zajásal starosta obce a obratem našel pozemek na samém rozhraní obce a důlní jámy. Dobrovolníky totiž vedli projektanti ze sdružení ARCHWERK – architektonická huť, kteří nejen že měli projekt hotový, ale měli na stavbu peníze i pracovní síly. Takové zázraky že by se na Chomutovsku děly? Inu, to bylo tak. Režisér Martin Ryšavý připravoval dokumentární film „Na vodě“ a průběh stavby rozhledny měl být jeho součástí. Režisér i architekt se vzácně shodli na tom, že právě na rozhraní vznikají nejlepší a nejprekvapivější věci, a realizovali rozhlednu z rozpočtu na tvorbu filmu, a to – a teď pozor – za pouhých deset dní! Ta věž je krásná. Je vysoká nějakých sedm a půl metru, vyhlídková plošina je ve výšce 4,8 metru a vede k ní čtyřadvacet točitých schodů. Konstrukce je pozoruhodná – základy jsou z dubových patek, žádný beton. Dub v tomhle prostředí totiž v podstatě zkamení (to věděl už Santini, když stavěl konvent v Plasech). Nad základy se zdvíhají tři do sebe propletené trojúhelníky ze smrkového dřeva zakončené tubusem, který symbolizuje maják. Úplně nahoře je ještě větrná korouhev. A co uvidíte, až sem, přivedení z obce velmi dobrým značením dřevěnými šípkami, vystoupáte? Mnohé. Krušné panorama nabídne vašim očím Krušné

hory od Klínovce až po Bouřňák, zámek Jezeří, města Chomutov, Most, Litvínov, elektrárny Komárov a Počerad, povrchové doly Vršany a Jan Šverma, ale také České středohoří a Doupovské hory. A jednou... jednou se odtud budete dívat na lesklou hladinu jezer, která mají vzniknout na místě dnešních dolů.

VĚŽ PLNÁ JIRKŮ

Ze Strupčic to není daleko do Jirkova. Středobodem města je kostel svatého Jiljí, k jehož severní stěně se přimyká mohutná věž vystavěná později než kostel sám – až v roce 1545. Teď bych vlastně mohl napsat, že je tu věž vysoká 29 metrů, že je tu dnes vyhlídkový ochoz, co odtud uvidíte – a bylo by. Jenomže to byste přišli o to nejlepší! Vystoupat na ochoz opatřený zasklenými okny bez jediného zastavení, to totiž jednoduše není možné. Dozvíte se to už v nedalekém informačním středisku, kde vás vybaví vstupenkou. V jednotlivých podlažích Městské věže

je totiž umístěna expozice Muzea Jirků. A tak stoupáte obklopeni osobními věcmi i memorabiliemi slavných českých Jiříků od Šlitr a Suchého přes Rašku a Korna až po Mádlu. Takhle vyštafírovanou rozhlednu prostě jinde nemají. A výhled z ochozu? Celý Jirkov i okolní krajina, Krušné hory a samozřejmě nedaleký zámek Červený Hrádek. Mimochodem – je možné koupit si zvýhodněnou vstupenku na věž, zámek i do proslulých městských sklepů.

NEJVYŠŠÍ ROZHLEDNA V ZEMI

Když vás pozvu na otevřený vyhlídkový ochoz čnicí 140 metrů nad zemí, budete si nejspíš říkat, kdo probiha dostal tak šílený nápad, aby vystavěl tak vysokou rozhlednu, dokonce nejvyšší v Česku? Ono to bylo trochu jinak. Rozhledna vznikla na vrcholu už hotové stavby, mimochodem nejvyšší průmyslové stavby v zemi – elektrárny v Ledvicích, která je nejmodernější klasickou (v tomto případě uhelnou) elektrárnou ve střední Evropě. Samá nej. Však je to taky zážitek velmi nevšední. Ve zdejší informačním centru vás krátce bezpečnostně proškolí, navléknete si signální vesty a ve skupinách maximálně po deseti budete postaveni před poměrně snadnou volbu – buď vyšlapat 773 schodů, nebo se těch 28 pater nechat nahoru vyvézt výtahem. I tak vás pak čeká ještě 44 schodů, ale to už zvládnete hravě. Z prosklené vyhlídky je přístup na otevřený ochoz jednoho z ledvicích „dvočtáč“. Výhled odtud

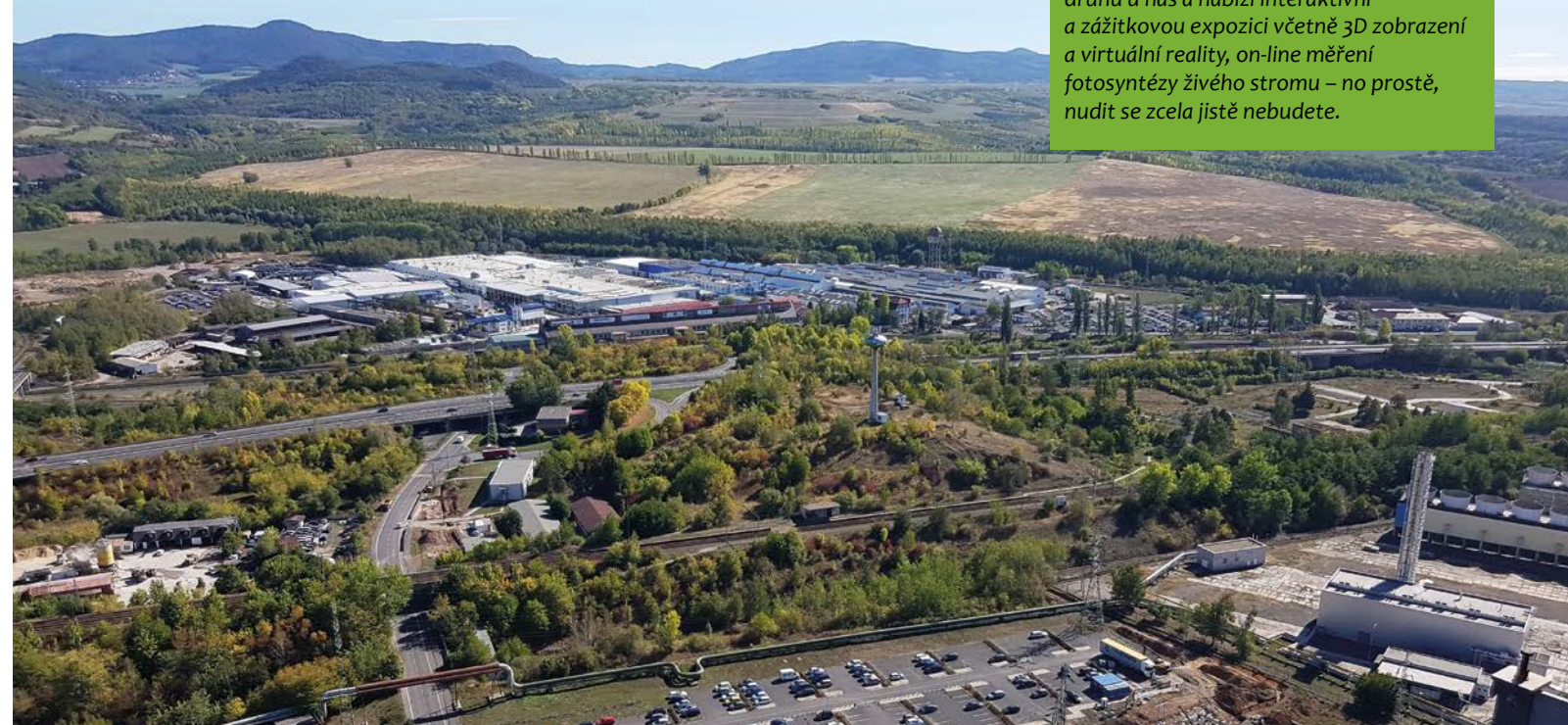

je impozantní. Milešovka a horizont Českého středohoří, Krušné hory, Jezeří, Bílina, Litvínov, Krupka, Kostomlaty... Ještě vám chybějící nějaká nej? Pak vězte, že z nejvyšší rozhledny je vidět do nejnižšího místa v Česku, na dno bílinského dolu, a že přímo před očima máte největší povrchový znělcový útvar ve střední Evropě – „dáblovu“ horu Bořeň.

PERLIČKA

Být v infocentru elektrárny v Ledvicích a jít jen na rozhlednu, to by byla chyba. Třípodlažní infocentrum je první svého druhu u nás a nabízí interaktivní a zážitkovou expozici včetně 3D zobrazení a virtuální reality, on-line měření fotosyntézy živého stromu – no prostě, nudit se zcela jistě nebudete.

Na Šumburk za tajemným králem

V Klášteřci nad Ohří všichni dobře znají nádherný červený zámek vzpínající se nad řekou a usazený v půvabné parkové zahradě s pozoruhodnou salou terénou a samozřejmě proslulou expozicí porcelánu. Dostatečně známé je i zdejší Muzeum hodin a pochopitelně i lázeňský areál Evženie. Klášterec má ale také nádherné okolí, kde zatím turisty příliš nepotkáte. O to větší smysl má vypravit se třeba právě na hrad Šumburk.

Tam i zpět je to nějakých deset kilometrů, takže příjemný půldenní výlet. Lázeňskou zónou proti proudu Ohře, vedení červenou turistickou značkou dojdeme až k ústí ulice Ohřecká louka, kde opustíme značku a pokračujeme mezi domky. Pozvolným stoupáním dojdeme až k vyhlídce na řeku, která je překvapivě spektakulární. Z kamenné hradby vytvořené přírodou je tu úchvatný pohled do údolí na klidně plynoucí Ohři. Zalesněným svahem se cestou necháme dovést až na rozcestí se žlutou, po které se dáme doprava. Po nějakém čase se žlutá otočí téměř do protisměru. Tohle místo si

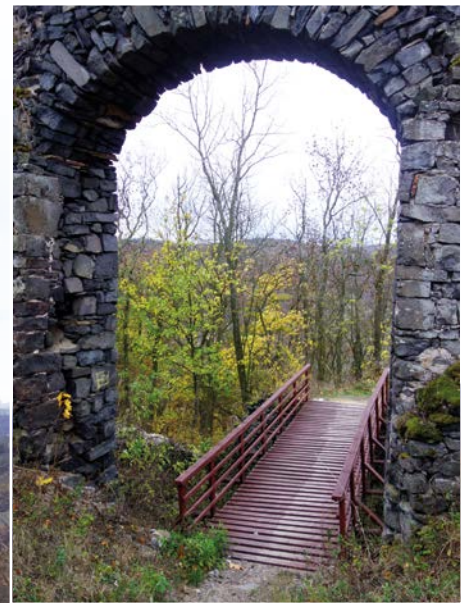
zapamatujeme, zpestříme si tu zpáteční cestu. Teď už ale stoupáme k mohutným ruinám husitského hradu Šumburku vystavěného v roce 1431.

MOHUTNÁ ZŘÍCENINA I PŘÍZRAČNÝ POPLUŽNÍ DVŮR

Na rozdíl od většiny husitských hradů v Českém středohoří je Šumburk podstatně masivnější zříceninou. Je odtud rozhled nejen nádherný, ale také velmi strategický. Hrad, který svou výraznou siluetou patří k nejmalebnějším symbolům Dolního Poohří, je totiž optickou spojnici okolních hradů Egerberku, Klinštejna i Pernštejna. Když probíráme pozůstatky hradních zdí, vrátíme se na už řečené rozcestí a po neznačené cestě dojdeme po nějakých sto metrech do malebné ruiny bývalé tvrze, poplužního dvora. I když se zdá, že rozvaliny budov i klenutých stájí jsou pusté, dvůr má svého krále, který důstojně a s grácií vládne celému

místu. Je jím rozložitý starobylý dub, skutečný středobod místa, které má nezvyklou sílu a zejména s koncem podzimu a začátkem zimy až přízračnou atmosféru. Mohlo by se zdát, že vracet se stejnou cestou bude nuda, ale je to právě naopak – pohledy na řeku i město udělají z návratu strhující podívanou. Výlet na Šumburk je zatím opravdu jen příjemnou kratochvílí zasvěcených. Užijete si tu luxus osamělé pouti – a to je zážitek rok od roku vzácnější.

Pojďme bloudit ve výškách

Lanové parky jsou stále populárnější. Není divu – moci se zcela bezpečně a přitom s notnou dávkou adrenalinu procházet nad zemí, spoléhaje při tom na svou obratnost, sílu i schopnost orientace, to je přece skvělá zábava. Dva nové parky v posledních letech vyrostly na Teplicku. A každý je úplně jiný. Tak – závrať zamkněte doma a vzhůru do lanoví!

TEPLICKÉ BALANCOVÁNÍ NAD STŘECHAMI

Přesněji řečeno nad střechou, konkrétně nového sportovně obchodního centra vystavěného na místě někdejšího zimního stadionu v centru města. Tady se počítá se všemi věkovými kategoriemi, nudit se rozhodně nebude nikdo. Jsou tu tři různé náročné okruhy. Dětská trasa – 3D bludiště, kde se srdnatě pohybují děti od sedmi let, mohou sem ovšem i menší od tří let, ale jen v doprovodu dospělého, pak Rodinná trasa, kde už musí dospělák doprovázet děti od sedmi do deseti let, a Lanovka, kam směřují děti až od dvanácti a vyřadí se tu samo sebou i dospělí. V průběhu balancování se dostaneme do skutečně úctyhodné výšky od osmi do dvanácti metrů. Když k tomu připočítáme, že jsme na střeše, je to vážně skoro nebeský zážitek. Jednotlivé sloupky jsou propojeny systémem lan a provazů, jež drží nejrozumnější dřevěné prvky, které povětšinou vůbec nejsou stabilní – ale o to v lanových parcích přece jde, ne? Na rovinu, chce to

alespoň průměrnou tělesnou zdatnost a rozhodně i slušnou porci odvahy. Pohyb je jištěn speciálním úvazkem se speciální karabinou, takže opět – adrenalin, ale zcela bezpečný.

OSECKÉ 3D BLOUDĚNÍ

Poblíž koupaliště v Oseku byl vybudován ojedinělý lanový park známý jako 3D bludiště v korunách stromů. Dobrodružné je především pro děti, na které tu čekají dvě trasy – spodní, zhruba čtyři metry nad zemí, která je určena i pro velmi malé děti, a horní, sedm a půl metru nad úrovní terénu, kde už je zapotřebí přece jen zvládnutější motoriky, takže by se tu měly pohybovat děti až zhruba od šesti let. V patře ale není nouze i o dospělé milovníky houpavé chůze ve výškách. Narazíte tu na čtrnáct lanových překážek i na dvě přestupní propadla, díky kterým můžete střídát obě patra bludiště. Pohyb je jištěn bočními sítěmi, na cestě potkáte i několik vyhlídkových plošin v korunách stromů a stromové domky, ve kterých se dá leccos podnikat. Osečtí hrdé hlásí, že jde o první 3D bludiště na planetě. Věřme jim a hlavně – vyrazte si tuhle čím dál navštěvovanější atrakci vyzkoušet, nejlépe s celou rodinou. Otevřeno je od dubna do konce září, vstupné na celý den je lidové – padesát v českých.

Údolí zázraků paměti

Tři tisíce vesnic. Sedmnáct tisíc domů. Tolik lidských sídel nenávratně zmizelo v padesátých letech minulého století, kdy armáda začala těžkou technikou systematicky likvidovat obce, které se po vyhnání původních obyvatel nepodařilo osídlit, a pohřichu i takové, jež mohly sloužit jako úkryty pro ty, kteří se rozhodli žít jinde, a protože režim utahoval lidem kolem krku ostnaté dráty nesvobody, utíkali přes hranice. Když dnes přijdete do míst, kde kdysi stávaly domy, školy, kostely i mlýny, většinou vás na fakt, že tu žili lidé, upozorní příroda sama. Někdy je to sročení ovocných stromů, zplanělý rybíz, ale stromů, která už nechrání cestu, hromádky kamení a cihel... Jsou i vesnice, které zanechaly patrnější stopy. Ale ze všech jen jedna jediná znovu ožívá způsobem, který nemá obdoby. Königsmühle.

Když jsem stál u kapličky v obci Háji, za sebou panorama Klínovce a Fichtelbergu, na dosah jedno z nejrušnějších míst Krušných hor, nedovedl jsem si představit, že necelé dva kilometry odtud může být opuštěné údolí. Jenomže každý krok, který člověk ujde vstříc travnatému horizontu, je kouzelný. Hned zpočátku vám nedopřeje klidu zarostlá úvozová cesta. Tudy se jezdívalo do Königsmühle. Pak se horizont změní, poutník stojí na vrcholu nedozírné pláně a před ním se rýsuje tiché údolí lemované smrkovým lesem, v němž matně pableskuje potok. Mohutný kříž je stejně solitérní jako stromy na pláních. Někdejší cesta se stále hlouběji zařezává do svahu, až je z ní kaňon hluboký pět metrů. Z bývalé aleje odolávají víchrům nádherná suchá stromová torza. A pak se na obzoru objeví přizračná postava. Socha Větroplacha – Windfängera. Ale není to nablble popisná vyřezávaná veselost, je to opravdu socha, jako kdyby se kmínky, větve a pařezy samy spojily do podoby divotvorné ženy, strážkyně přístupové cesty. V ústí kaňonu-cesty kosí borůvkový břeh slaměný muž. A pak se vás kouzlo místa zmocní naplno. Nejprve oči zaznamenají sedm ruin domů v různém stadiu splývání s krajinou.

Hned pak ale pochopíte, že samy pozůstatky Königsmühle nejsou tím, co tu vytváří genius loci. Jsou to doteky dnešního člověka, jeho tvůrčí síly a lásky ke krajině.

SVOBODNÉ LANDARTOVÉ ÚZEMÍ

Ještě nikdy jsem si tak doslovně neuvědomil význam slova „kulturní krajina“, tedy krajina dotýkaná a žitá člověkem. Ruiny domů nejsou nijak nákladně sanovány. To jen lidé napomohli přírodě – narovnali kameny do mohyl, završili kamenné ostrohy stěn korunami z větví... Nedá mi to, opřu se o zeď a nechávám oči plout údolím. Tady žili lidé. Byly tu dva mlýny, proto ta cesta vyrytá do svahu koly povozů. Bez mála sedm desítek let opuštěné místo je ale plné života – a přece jsem tu sám. To tvůrčí lidské doteky oživují tohle místo. Pojem „landart“ je dostatečně znám a dostatečně zneužit a vnímán stejně rozpačitě jako celé současné výtvarné umění, které jen těžko hledá hranice mezi pustým naschvalem a skutečnou invencí kreativního ducha. Je-li ale místo, které landart posvěcuje, je to Königsmühle. Vznikla tu zcela neokázalá galerie pod širým nebem, jaká nemá obdoby. Tady nenajdete lidovým masám vstřícné vyplané kých. Zato vás ohromí přerostlá tráva zapletená do umného účesu. K lávce přes potok vás dovedou podkovy

a tvůrčí fantazie

PERLIČKA

Tohle povídání bylo spíše o pocitech a kráse v krajině. Cokoli dalšího chcete vědět o Königsmühle a třeba i o tom, jak se sami zapojit, najdete na stránce www.konigsmuhle.cz nebo na Facebooku „Königsmühle – zaniklá obec a dějiště art festivalu“. Kdo není usmýkán konzumní společností a okoralý ve vnímání krásy, měl by tohle místo poznat – ať už pasivně, nebo aktivně.

v travě. Meandry potoka hlídá růžová volavka stejně jako strohá, a přece tak vlídná Marce-bila, bludná paní Krušných hor. Ze stromu visí bijící srdce probodané hřeby. K nejzachovalějšímu domu lze projít zlatou branou bez ztráty hlavy. Gigantická židle čeká na svého dobrověho obra. Z polovyschlého řečiště přítocného potůčku vztahují se k nebi dřevěné ruce. U cesty leží dívčí tvář. Na potoce klapce proutěná variace na mlýnské kolo. Kamenný snos na zídce vytváří průhledové srdce. V na troud suché travě tu leží Kain a Abel zdřevěnělí hrů-

zou z toho, jak jejich osud lidé po staletí následují. Šroubovice totému žaluje k nebi. Po chvíli člověk hledá umění v každé kapce rudé barvy, která ukápla na kámen – je to záměr, nebo náhoda? A pak přijde prozření, že to není důležité, protože ryzím kumštem je celé tohle místo. Příroda laskavě pohlazená lidskou kreativitou.

PŘIJEĎTE, POMOZTE A TVOŘTE

Dvakrát do roka tu probíhá festival. Koncerty, filmy, ale především tvorba. Přijíždějí renomovaní kumštýři, tvoří tu ale i lidé, kteří prostě mají jen obnažené receptory pro krásu. Tehdy se do Königsmühle vrací život v klotavé

podobě. Ve zbytku roku sem chodí lidé na procházku, přijíždějí sem turisté..., nikomu se odtud nechce. Vlídne srdce drsné krušnohorské krajiny. Krása ve všech jejích podobách. Potřebuje tenhle ráj vůbec něco? Ale ovšem, potřebuje. V první řadě slušnost a respekt – to aby návštěvníci místa ctili a neničili vytvořená díla. Vzápětí pak i účinný zájem veřejnosti. Dobrovolníci, kteří pomohou s přípravou festivalu, jsou velmi vítáni. Projekt „svobodné landartové republiky Königsmühle“ není žádná jáma na peníze. Vystačí si tu s málem, ale investoři a sponzoři by mohli hodně pomoci. A potom – tvůrčí energie není nikdy dost, a tak jsou zváni umělci, které vzruší a podnítlí šance vytvořit tu dílo, jež se okamžitě stane součástí krajiny. Pak bude moci Königsmühle žít po svém, jedinečně a smysluplně.

Tajuplným Verneřickem po Uhelné stezce

Verneřické středohoří je severovýchodní částí Českého středohoří. Popravdě, od svého sourozence na levém břehu Labe, tedy od Milešovského středohoří, se dost výrazně liší. Tady už nenarazíte na vysoké solitérní kužele, tady se terén slévá a vznikají mohutnější celky, a dokonce i náhorní plošiny, jako třeba právě ta mezi Verneřicemi a Bukovou horou. Je to území podivuhodné podmanivosti a krásy i zcela jedinečné atmosféry. Můžete se tudy toulat celé dny po neznámých cestách, procházet se houževnatými pohorskými loukami, bloumat remízky a dlouhými kosami hájů a nebudete si jisti, jak vysoko nad mořem vlastně jste. Ta krajina působí dojmem, že je podstatně výš, než je tomu ve skutečnosti. Krátce – málo objevená a nespoutaná je náhorní plošina kolem Verneřic. Každá značená cesta nebo naučná stezka tu působí jako čin bezmála průkopnický. A ve stopách jednoho takového činu se dnes vydáme.

PO STOPÁCH PŘADLÁKŮ, HORNÍKŮ I MAŠINFÍŘŮ

Málokoho by napadlo, že právě tady, v krajině, která vypadá jako zvlněná horská pastvina, mohli někdy lidé dobývat uhlí. Původně se tu lidé hodně věnovali textilním řemeslům, bylo tu mnoho přadláků, dokonce tu byla založena vůbec první bavlněná přádelna v českých zemích – už roku 1707. O pár desítek let později tu vznikla manufaktura na potiskování tkanin – a také byla v Čechách jednou z prvních. A co teprve když sem na přelomu 18. a 19. století dopravili první parní stroj – to bylo Verneřicko div ne na špičce technologického vývoje. Už v té době se stávalo, že někdo tu a tam, když kopal studnu nebo hloubil základy pro dům, narazil na uhlí. Podnikavci na sebe nenechali dlouho čekat, a tak v okolí začaly vyrůstat malé doly, spíše jednotlivé jámy – ještě v polovině 19. století jich tu fungovalo dvanáct. Zdejší hnědé uhlí ale nebylo příliš kvalitní, mělo nízkou výhřevnost, a tak těžba uvadala a celý kraj se pozvolna odvr-

cel od průmyslu a vplouval do náruče zemědělství. Jak už to tak někdy bývá – na samém sklonku průmyslového věku Verneřicka bylo rozhodnuto, že je zapotřebí podnikání pomoci a usnadnit dopravu nákladů od břehů Labe do zdejších kopců. A tak bylo deset let před koncem 19. století, u příležitosti šedesátin císaře Františka Josefa I., slavnostně dokončeno položení kolejí a soukromá místní dráha Velké Březno – Verneřice s odbočkou Lovečkovice – Úštěk zahájila provoz.

OD KOLEJÍ NA VYHLÍDKU

Tak, teď už víme, jaká je historie místa, do které se necháme uvést naučnou stezkou. Ta byla vybudována v roce 2018, je dlouhá necelých 4,5 kilometru a potkáme na ní celkem osm informačních tabulí, které nám připomenou, jak se kdysi žilo v okolních obcích, jak to tu vlastně bylo s tou těžbou uhlí, seznámí nás s flórou i faunou rostoucí a žijící na lukách i v potoce, který budeme míjet. A odkud kam že tahle stezka vede? Začíná v Lovečkovici, u místního minimuzea, a končí na oblíbené Vítově vyhlídce.

Ale pojďme popořadě. Lovečkovické minimuzeum je vlastně poctou už zmiňované železniční trati a bylo otevřeno první červnový den roku 2018, symbolicky právě v den smutného čtyřicátého výročí uzavření téhle nesmírně malebné ocelové cesty. Uvítá nás sezónní infocentrum a malá expozice historie obce, zdejších dobrovolných hasičů a samozřejmě i památek na legendární železnici. No a protože Muzejní železnice vedoucí v současné době z Velkého Března do Zubnic

bude protažena až sem, stane se tohle malé muzeum jednou z jejích budoucích zastávek. A čím je zmiňovaná železniční trať vlastně tak jedinečná a půvabná? Málokde je železnice takhle dokonale srostlá s profilem a charakterem krajiny, která vzlíná z nějakých 150 m

n. m. labského břehu údolím Lučního potoka až na náhorní planinu do nadmořské výšky kolem 570 metrů. Na pouhých 15 kilometrech je to stoupání na drážní poměry mimořádně strmé, často více než 40 promile – a to prosím pěkně bez pomoci nějakých mostů či tunelů. Jako kdyby tu koleje vyrůstaly v terénu samy od sebe. Naučná Uhelná stezka nás ale z Lovečkovice povede téměř přímo na sever, krajinou typickou pro verneřickou náhorní plošinu – přes zvlněné a stoupající louky, protáhlými lesnatými ostrůvky, a to až do obce Náchkovic. To už dobře vidíme dominantu

okolních luk, jedenadvacet metrů vysokou rozhlednu. Jakkoli byla postavena jako telekomunikační věž s vyhlídkou, rozhodně není nějak unifikovaná. Architekt Martin Gabriel ji pojal originálně jako kovovou, dřevem opláštěnou věž vyrůstající z kamenné podezdívky. Po vystoupení do výše osm a půl metru se otevře nádherný panoramatický pohled na celé České středohoří, ale také Lužické a Krušné hory. Otevřena je jen o sezónních víkendech, ale přijdete-li sem jindy, výhled od paty stavby vás uspokojí také.

PERLIČKA

Napadlo by vás, proč se věži říká právě Vítova vyhlídka? Zní to tajuplně, jenomže když on vrch, na němž věž stojí, nemá jméno. Pokusy o pojmenování byly různé, ale nakonec se nejlépe uchytil název podle stavitele rozhledny.

Rozhledny třetího tisíciletí

O rozhlednách si v tomhle čísle Brány povídáme trochu víc. Jak jste už asi pochopili, jde o to, představit ty, jež se vymykají romantické představě o kamenné věži s vyhlídkovým ochozem, která do krajiny shlíží už více než sto let. Jestliže se rozhledny začaly stavět v počátcích turistického boomu, nestaví se o nic míň v době jeho největšího rozvoje. Někde jsou dobrem spojeným s užitečností, jinde naplněním dávného snu i touhy dotvořit krajinu nečekanou dominantou. A právě na jedné takové své putování začneme.

O NAHÉ RŮŽENCE ŘOPÍKOVÉ

Pro ty, kdo se těší na nějaké lascivity, mám špatnou zprávu. Růženka je sice ztepilá, šest metrů vysoká, s velkýma kulatýma očima a bydlí na úchvatném místě, na vrchu Hutbergu (jinak mu místní neřeknou), který je v mapách zapsán jako Pastevní vrch, a cudně, neboť jen do výše 402 nadmořských metrů, se vypíná nad obcí Růžová – nicméně je celá z betonu a je to rozhledna. A proč je nahá? K tomu se ještě dostaneme. Nejdřív si řekněme, že Pastevní vrch byl odjakživa místem dalekého rozhledu po okolních kopcích, horách a skalách, že tu už od roku 1809 stojí boží muka s bytelným podstavcem, ke kterým o svátku Božího těla mířila procesí věřících. Dnes sem míří procesí mnohem méně početná a jejich cílem je právě Růženka. Její podoba budila dost kontroverzí, ale úplně zbytečně. Architekti z libereckého sdružení Mjolk ji dávno před Kaplického vizí Národní knihovny vymysleli jako jakousi pokračovatelku linie řopíků, tedy malých betonových vojenských pevnůstek, nesprávně bunkrů, kterých je v okolí nespočet. Je z jejich rodu. Měla mít přes dvanáct metrů, ale dlouholetá jednání s ochránáři nakonec vedla ke snížení na polovinu. A teď k té nahotě. Jsme netrpěliví. Odvykli jsme chápat věci v rozměru času. Ti, kteří hurali, že betonová muchomůrka nemá na Pastevním vrchu co dělat, si nenechali vysvětlit, že záměrem je nechat ji porůst a obrůst popínavými rostlinami. Pak teprve bude Růženka připravena na svůj první ples. Ale už teď je z jejího tří metry nad zemí čnicího ochozu kolosální kruhový rozhled – Labské pískovce se stolovými horami Děčínský Sněžník, Grosser Zschirnstein, Pfaffenstein, Lilienstein a Kaiserkrone, Pravčická brána, ale také okolní sestry – rozhledny Janov, Sokolí vrch (za chvíli jsme na nich), Tanečnice, Vlčí hora, Jedlová, Studenec, v dálce je vidět i Vlhosť a kopce Českého středohoří v čele s královnou Milešovkou.

O OBROVI MEZI SKŘÍTKY

Sokolí vrch nad obcí Dobrná je pradávným rejdištěm skřítků – mají tu dokonce dvě jeskyně. Bohužel se mi žádného z nich nepodařilo zastihnout, abych se mohl zeptat, co skřítkčí národ říkal tomu, když tu v roce 2004 vyrostl ze země 51 metrů vysoký betonový obr ovinutý krajkou ocelového schodiště o 162 stupních, mimochodem roštových, čili zcela průhledných. Původně mělo jít jen o telekomunikační vysílač, nakonec si ale obr ve výšce 34 metrů nasadil prstenec vyhlídkového ochozu a od té doby je možné obhlížet odtud kol dokola celý Děčín a Děčínské stěny se Sněžníkem, ale také Ještěd, Bezděz, vysílače Buková hora, a dokonce i Drážďany, Krušné, Lužické hory a někdy i Jizerské hory, při extra dobrém obrově rozměru pak i Sněžku. Na rozdíl od Růženky se tu za výstup mírně platí a nahoru se lze vydat jen v sezóně, v dubnu a říjnu pak pouze o víkendech.

DLOUHÉ BIDLO Z JANOVA

Titulek asi úplně nesedí, bidlo by mělo být dřevěné, ale janovská rozhledna je celičká z kovu. Je to štíhlá, čtyřicetimetrová krasavice s vyhlídkovým ochozem ve výši třiceti metrů. A je-li výstup na jejího sokolího bratra tak trochu pro odvážné, sem by se závratáři šplhat věru vůbec neměli – kombinace výkyvů a roštových stupňů by jim vážně nechutnala. Pro ty ostatní je to ovšem zážitek nad jiné. Nesmí být míň než 10 °C pod nulou a za vichřice bych sem taky nelezl, nicméně při mírném větru máte k rozhledům i bonus laškovného pohupování věže. I ona byla původně míněna jako telekomunikační věž, ale když viděla, kolik je kolem rozhleden, nemohla zůstat pozadu. To úžasné místo si ovšem o rozhlednu říkalo už dlouho. Janov je na kopci, a to ze všech stran – cyklisté to moc dobře vědí. Z kraje golfového hřiště od bývalého divadla v přírodě se tu do dálky hledívalo už dlouho. Z rozhledny ale uvidíte celé České a část Saského Švýcarska, stolové hory, Pravčickou bránu a Stříbrné stěny, samo sebou Růžák a kopce Lužických hor... Stejně jako na Růžence se tu neplatí a nahoru můžete po 140 schodech kdykoli – s výjimkou už řečených extrémních rozměrů počasí.

PERLIČKA

Budete-li už poblíž Růžové a Janova, nemáte to daleko do Jetřichovic. Tam to známe, řeknete možná... Jenomže Jetřichovice mají naprosto skvělou novinku – v půvabně rekonstruované restauraci Praha uprostřed obce je umístěna stálá expozice Leporelo zadní země, celá úžasně malovaná výtvarným démonem zdejšího regionu Ivo Švejnhouze s Kytlic. Historie obce i okolních skal a lesů vtípně a s nadhledem, děti nadšené, rodiče jakbysmet.

Krušnými horami

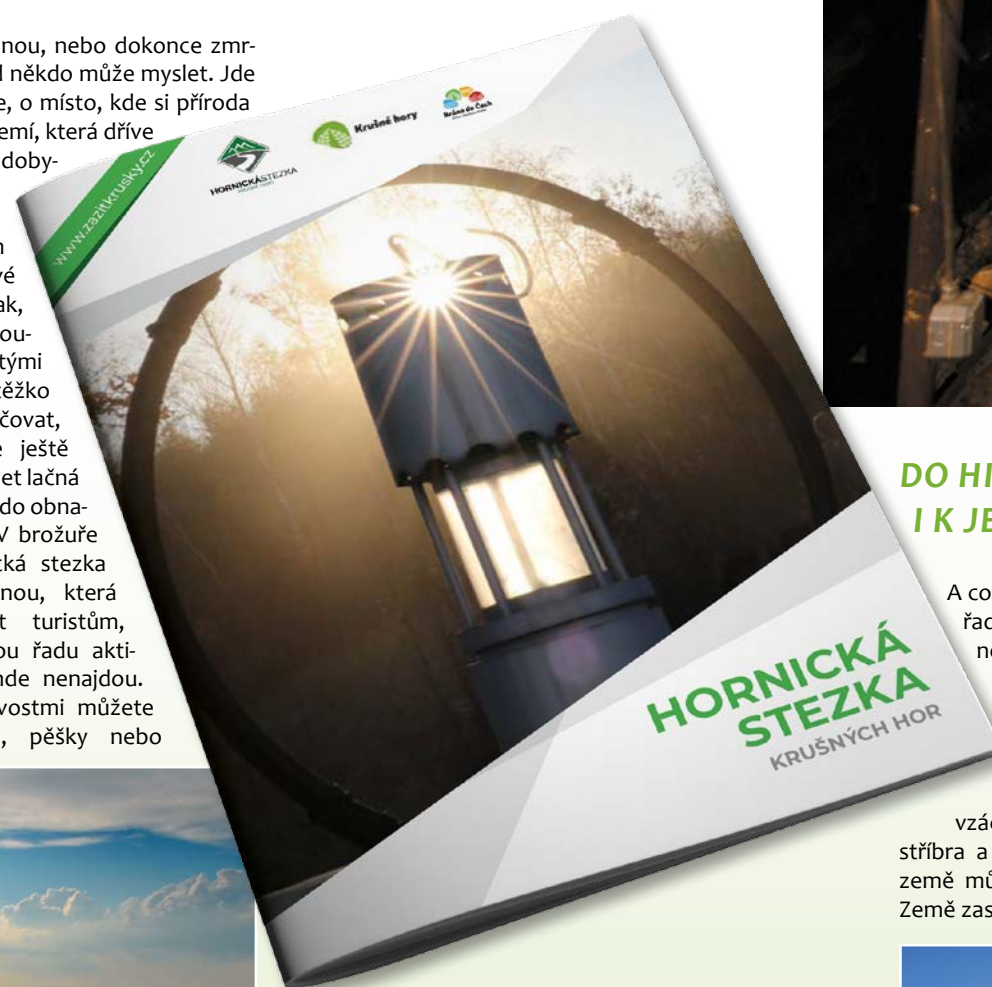
Tiché a hluboce do sebe obrácené, od nepaměti krušné, čili „výtěžné“, s mrazivě ostrými výhledy i v mlžném oparu, vždycky důstojné a majestátní. Takové jsou Krušné hory, nádherné pohoří zvláštní podmanivé a syrové krásy. Dlouhý zalesněný hřeben, z něhož sestupují lesnaté i kamenité stráně, úchvatné horské louky, pláně a mokřady. A pod tím vším energie země, odpradávná dobývaných rud vzácných kovů, hornické štolý – cesty do nitra země – a vyvěrající prameny léčivých vod. Jsou stovky způsobů, jak tyhle pořád ještě ne zcela objevené hory poznávat. Jedním z nejzajímavějších je putovat jimi po stopách dobyvatelů jejich ukrytého bohatství – středověkých kovkopů i pozdějších horníků. Ideálním průvodcem nám při tom bude nově vytvořená brožura **Hornická stezka Krušných hor**.

POZORUHODNÁ MÍSTA JAKO KORÁLKY NA ŠŤŮŘE STEZKY

Destinační agentura Krušné hory vydala v loňském roce opravdu báječnou brožuru, která je dokonalým průvodcem po těch místech Krušných hor a Podkrušnohoří, která jsou spojena s hornickou minulostí i současností a běžný turista má možnost je navštívit. Díky ní můžete putovat napříč horami i lehce zvlněnou krajinou u jejich pat a dojít ke zjištění, že

nejde o zemi zraněnou, nebo dokonce zmračenou, jak si snad někdo může myslet. Jde o zemi obzvlášť se, o místo, kde si příroda hltavě bere zpět území, která dříve byla působištěm dobyvatelů nerostného bohatství. Dnes v Krušných horách nenajdete mrtvé stromy, naopak, budete tu hodiny bloumat druhově bohatými mladými lesy a těžko sami sebe přesvědčovat, že právě tady se ještě před pár desítkami let lačná rypadla zakusovala do obnažené škáry země. V brožurě se slibuje: „Hornická stezka vás provede krajinou, která dokáže nabídnout turistům, ale nejen jim, celou řadu aktivit, které nikde jinde nenajdou. Výpravy za zajímavostmi můžete absolvovat autem, pěšky nebo

na kole. Okruhy pro cyklisty, které vznikly jen pro tuto příležitost, jsou také součástí této brožury. Po zajímavých místech Krušných hor s hornickou minulostí vás provede nejen tato brožura, ale rovněž speciální mapa. Do svých turistických deníků si budete moci doplnit i novou sérii vizitek ze zvláštní edice Hornická stezka Krušných hor označených logem projektu. A je to pravda pravdoucí, o čemž každému z vás důtklivě doporučuji přesvědčit se na vlastní oči, ruce i nohy.

po stopách kovkopů a horníků

DO HISTORICKÝCH ŠTOL I K JEZERŮM

A co vás na hornické pouti čeká? V první řadě se vydáte proti proudu času až někde do středověku a budete vstupovat do historických štol, zažívat alespoň zprostředkovaně pocity kovkopů, kteří tu dřeli v nepopsatelných podmínkách, aby vynesli na denní světlo rudy vzácných kovů, především pak cínu, stříbra a mědi. Atraktivní výpravy do nitra země můžete zažít na Měděnci ve štolách Země zaslíbená a Marie Pomocná. Na Zlatém

kopci poblíž Božího daru vás zase do podzemí zavede štola Johannes s unikátními obrovskými komorami. V Mikulově je přístupná štola Lehnschafter, a to dokonce v několika prohlídkových trasách. Jednou z nejnavštěvovanějších je štola Starý Martin u Krupky. V Hoře Svaté Kateřiny jsou nepřilíh daleko od sebe dva přístupné doly – Mikulášská šachta a obnovený důl Fortuna, ten už leží na saském území. Seznámíte se s vodními plochami, které po desítky let vznikaly zatopením někdejších dolů a těžebních míst – s jezery Benedikt, Matylda, Most, Barbora anebo s tím rekreačně vůbec nejvíce využívaným a, pokud jde o složení vody, světově jedinečným Kamencovým jezerem v Chomutově.

DOBRÁ RADA

Brožuru o Hornické stezce dostanete ve všech informačních centrech Krušných hor, třeba právě tam, kde je tahle svrchovaně smysluplná tiskovina doma – na IC destinační agentury Krušné hory, na valdštejském zámku v Litvínově.

Žatecké chmelové památky a UNESCO

V minulém čísle Brány jsme se pokusili důkladně zmapovat tendence, snahy a pokroky několika uchazečů o zapsání na seznam kulturního dědictví UNESCO. Rok je ale dlouhá doba a dějí se věci, o kterých byste prostě měli vědět. Nejvýraznější pokrok nastal ve věci žateckých chmelových památek. Čím to? Podstata zájmu, kterou žádost vzbudila, je jednoznačně v její jedinečnosti. To, co chtějí Žatečtí zapsat do „seznamu zodpovědných“, totiž nikde jinde na světě nemůžete vidět.

Proč „seznam zodpovědných“? To je jednoduché – kdokoli dovrší povětšinou dosti dlouhé úsilí o zápis do UNESCO, získává tím na jedné straně obrovskou výhodu, neboť se o něm dozví doslova celý svět a agenturám, které vozí turisty do jeho země, přibude automaticky další TOP cíl, na druhé straně na sebe ale bere – a s ním i stát, na jehož území nově zapsaný objekt je – obrovskou odpovědnost. Dává totiž slib, že bude o to, co zapsal, intenzivně pečovat, zdokonalovat služby, zvyšovat komfort pro návštěvníky místa a že také v pravidelně se opakujících termínech bude znovu prokazovat, že si čest být zapsán v UNESCO i nadále zaslouží.

Abychom ale jen neteoretizovali – v čem je tedy zmiňovaný pokrok Žatce v jeho snahách? V první řadě v zájmu, jaký žádost vyvolala, v pozornosti, již na sebe strhla. Na 42. zasedání Výboru světového dědictví

UNESCO, které skončilo 1. 7. 2018 v Bahrajnu, byla totiž nominace Žatce – města chmele projednána. Připravili ji společně město Žatec, Ministerstvo kultury, Národní památkový ústav a tým nadšených externích spolupracovníků. Když vám teď oznámím, že výsledek zní – „přepracujte nominaci a doplňte ji o širší území s příklady tradičního pěstování chmele“, pomyslíte si možná, že se o žádný průlom nejedná, jen o odklad. Jenomže v UNESCO tohle právě velký pokrok je. Žádost totiž zaujala a jmenovaný výbor teď žatecké de facto nabádá, aby ji pojali ještě daleko velkoryseji. Bylo naprosto jasné, že tohle téma UNESCO zajímá, že ho pokládá za objevný příspěvek k rozšíření chápání světového kulturního dědictví, protože nic podobného zatím v seznamu zastoupeno není.

Upřímně řečeno – ani být nemůže. Jedinečnost Žatce jako světové metropole chmele je zcela nepochybnitelná. Tak třeba už jen nikde jinde nedochované množství staveb vybudovaných s jediným účelem – totiž k sušení a uskladnění chmele, které ovšem osvětlením zásahem dávných

městských radních vypadají jako klasická obytná měšťanská zástavba – je světová rarita. To je vám naprosto příznačný zážitek. Jdete městem a říkáte si – tohle náměstí je něčím divné. V oknech činžáků, které prostor vroubí, nejsou záclony, nikde se nesvítlí, a přijdete-li k domovním dveřím, nenajdete zvonky se jmény. Čtvrť duchů? Ale kdeže – stavitelé zamýšlející vybudovat chmelovou sušárnu nebo sklad prostě dostali od města jasnou podmínku – fasáda musí být k nerozeznání od činžovního domu. Tím si město zachová jednotný ráz a nebude působit příliš průmyslově a odcizeně. Inu, naši předkové dokázali myslet hlavou. Tahle

rarita je ale zároveň jedním z úskalí nominace do UNESCO. Výborové totiž dali Žatci jasně najevo, že by žádosti dosti pomohlo, kdyby obsahovala konkrétní vizi o budoucím využití těchto objektů. A to tedy opravdu není maličkost. Žatec není Praha – a ani tam by to nebylo jednoduché. My, jako řadoví turisté, z toho ovšem můžeme jen a jen profitovat. Muzea? Interaktivní expozice? Galerie? Kavárny? Divadla? Ateliéry? Unese to ale provinční, jakkoli královské město? Žatečtí jsou rozhodnutí to riskovat. Jsou to totiž spojené nádoby – když to vyjde, pohrnou se do města turisté z celého světa a nově vybudované kulturní a gastronomické stánky budou rády, když tomu náporu vyhoví. A když to nevyjde... Ne, o tom nepřemýšlejme, protože, jak známo, kdo se bojí...

Jenomže ono to vyjde. Pojďme si jenom krátce zrekapitulovat, co všechno už dnes Žatec nabízí: největší chmelové muzeum na světě. Zcela jedinečný Chrám chmele a piva s rozsáhlou interaktivní expozicí, jediným chmelovým orlojem na světě a stejně ojedinělým chmelovým majákem, jehož tubusem jezdí originální 3D výtah. Dva řemeslné pivovary vedle sebe jako srdce chmelové čtvrti. Už zmíněné množství sušáren, skladů, balíren a známekoven chmele. Recesistické muzeum tajemného národa

Homulupulů v jedné z bašt žateckých hradeb. Nejmenší chmelnici na světě jako součást náměstí Svobody. Historickou tyčovou chmelnici v Kapucínské zahradě. Renesanční sladovnu s výstavou připomínající filmy natočené v Žatci (a že jich je). A hlavně – kam oko pohlédne, je Žatec obklopen nedozírnými ježatými chmelnicemi, které stále plodí nejlepší chmel na světě. Takže – těšme se na UNESCO v Žatci!

DOBRÁ RADA

Chcete-li netradiční zážitek, vydejte se plout mořem chmelnic a zakotvíte u terasových zahrad doslova z ruin povstávajícího nádherného pozdně barokního zámku Stekník, vzdáleného od Žatce jen 7 km.

Podél Labe

tam a zpátky i kolem dokola

Má-li Brána do Čech nějakou tepnu, je jí bezesporu řeka Labe a podél ní vedoucí Labská stezka. Cyklotrasa, půvabně nazývaná páteří, doopravdy plní svou funkci. Když si uvědomíme, že na ni navazují Cyklostezka Ohře, Cyklostezka Ploučnice i Krušnohorská magistrála, ale také další stovky kilometrů lokálních cyklotras, můžeme bez přehánění říct, že Ústecký kraj je možné na kole projet doslova křížem krážem. Labská stezka měří na území kraje 96 kilometrů, to je známá věc. Jak ale vypadají? Není to jen alibismus? Není tu proznačena kdejaká kamenitá a blátivá pěšina? Důvěřuj, ale prověřuj. Inu, není zbylí, jinak to, hochu, nezjistíš, řekl jsem si – musíš sednout na kolo a jet. Abych vás zbytečně nenapínal – byl jsem spokojen a místy dokonce nadšen. A vy budete taky.

Labská stezka je velmi živý organismus. Neustále se tu něco děje. Tak třeba právě v téhle době probíhá budování dvou nových úseků – u Roudnice je to trasa z Dobřině přes Račice do Hněvic a u Litoměřic zase cesta z Třeboutic do Nučnic. Povrchy Labské stezky jsou čím dál kvalitnější, a pokud to mohu posoudit, začínají být naprosto srovnatelné s cyklostezkami kolem řek v okolních zemích. Nejde ale jen o povrchy. Cyklista potřebuje vědět, kde zrovna je a co je kolem k vidění. Labská stezka je nově přehledně proznačena, čerstvě je tu osazeno 30 odbočkových tabulek a 18 informačních tabulí, takže jedete-li tudy,

víte nejen, kde jste a co je kolem vás pozoruhodného nebo kam se vyplatí udělat si zajižďku, víte také kde se ubytovat, najíst, napít... To by mělo být samozřejmé – řeknete si možná. Jenomže on to prostě někdo musí udělat. Labská stezka má naštěstí dobrého správce. Destinační agentura České středohoří o ni pečuje doslova s láskou. Narazil jsem třeba na tři herní zastávky, dostatečně od sebe vzdálené, pro děti těžko odolitelné. Umím si představit, že leckteré rodině tahle hřiště zachrání pohodu nedělního cyklistického výletu. Jak odtud pak děti dostat, s tím vám ovšem neporadím.

PŘÍVOZY BUDIŽ POCHVÁLENY

Pravidelní čtenáři Brány dobře vědí, že Labská stezka vás z rovin před Roudnicí zavede do srdce Českého středohoří, že vás protáhne samotnou Portou Bohemickou, že voní vínem, je šperkována historickými městy, obroubena kopci, kopečky i táhlými hřebeny a že je ve svém českém závěru sevřena do jednoho z nejkrásnějších údolí na světě, do Labského kaňonu, který střeží skalní divy Českého Švýcarska. Jenomže ne každý je dálkový cyklista, ne každý má ambice projet Labskou stezku celou. A moudří správci to vědí, takže vymýšlejí alternativní a odbočkové trasy a především atraktivní okruhy. Ty jsou umožněny bohatstvím, jaké má málokterý kraj – totiž množstvím báječně fungujících přívozů. Na Labi je celkem deset přívozů, z toho plných devět v Bráně do Čech! Tím se ovšem otevírá vážně nepřeborné množství možností traverzovat z břehu na břeh a vidět tolik krás, že se to najednou ani pobrat nedá. Nově proznačenou alternativní trasou 2A je třeba ta z Píšťan. Začíná u nádherného vodou

zatopeného pískového lomu, Píšťanského jezera pod máchovským Radobylem, kde se báječně koupe i holduje vodním sportům. Po odbočení z Labské stezky čeká na pravém břehu Labe lovosický přívoz. Má-li kdo vůči Lovosicím nějaké předsudky, rychle ho z nich vyvedu. Nejen že se tu dá velmi dobře jíst (třeba v hotelu Lev nebo v Cukrovaru), je tu i barokní kostel sv. Václava, zajímavá eklektická budova radnice, nádherná Pfannschmidtova vila z roku 1887, secesní Mírový kostel, raritní památník padlých z bitvy u Lovosic v roce 1756 – vytvořený jako zadní trakt kapličky, pohodový Lesopark Osmička s několika „grilovacími“ místy, pozůstatky židovského hřbitova... A to všechno je, pěkně prosím, přímo na trase nebo těsně u ní. Po hodně kvalitním asfaltu pak šlapete až k dalšímu přívozu, tentokrát z Malých do Velkých Žernosek. Tady bych si dovolil velmi doporučit odbočku do krásného Oparenského údolí s výstupem na zříceninu hradu Oparno. Po přeplutí řeky jsme zpátky na Labské stezce a můžeme se vrátit do výchozího bodu pod Radobyl. Ano, tak takovéhle alternativní trasy mají smysl.

opět do náruče Labské stezky. A co třeba ten z Velkého Března do Povrů? Ale vždyť ten je přímo součástí cyklotrasy, která protíná Labskou stezku! Má číslo 3066, a vydáme-li se po ní z pravého břehu do kopců, dostaneme se po slušném vrchařském výkonu

do turisticky nepříliš navštěvovaných, ovšem omamně krásných končin kolem Homole u Panny a vlastně až do Třebušína pod Žižkovým hradem Kalichem. Pokud použijeme přívoz, čeká nás nádherná cesta údolím Lužického potoka a do kopců až k Nakléřovskému průsmyku, na dohled od Krušných hor. Prostě – cyklisto plesej a jásej!

ZA ŽIŽKOU I DO KRUŠNÝCH HOR

Když už jsme v tom, poohlédneme se po dalších přívozech. Jedním z prvních je přívoz z Nučnic do Nučiček – a podívejme, tady na nás čeká naše známá alternativní trasa 2A, která nás povede přes Počaply (o zdejší barokní klenotu píšu na jiném místě) do pevnostního města Terezína a dál do Litoměřic, tedy

PERLIČKA

Přívozy na Labské stezce (některé fungují jen v létě):

Nučnice – Nučičky
Píšťany – Lovosice
Velké Žernoseky – Malé Žernoseky
Církvice – Dolní Zálezly
Brná – Vaňov
Svádov – Povrly
Velké Březno – Neštědice
Dolní Žleb – silnice na Hřensko
Schöna – Hřensko (patří už saské straně)

Čtrnáct cest na Kalvárii

Čtrnáct je zastavení křížové cesty. Čtrnáct je i křížových cest v Českém Nizozemí, jak se od pradávna říká Šluknovskému výběžku. Je to náhoda? Možná, ale nedivil bych se, kdyby to byl záměr. Šluknovsko bývalo katolickým klínem vraženým do protestantského moře. Tady byla každá sakrální stavba obrovskou demonstrací víry. Křížové cesty tu vznikaly už od baroka a svým způsobem se jejich vznik nezastavil dodnes. Naštěstí. Protože kdo nectí minulost, nemá budoucnost. Pojdte, projdeme spolu těch čtrnáct Kalvárií, byť v nemilosrdné zkratce. Třeba si je zamilujete stejně jako já a budete mít potřebu zažít je na vlastní oči.

ŠLUKNOV

Nejstarší křížová cesta. Začal ji budovat potulný tovaryš z vděku za to, že se mu ve Šluknově podařilo najít zaměstnání a založit rodinu. Dostavěna byla až po jeho smrti, v roce 1756. Má charakter cesty pašijové, tedy takové, která je kromě čtrnácti zastavení rozkošatěna i o Getsemanskou zahradu, mnohé kaple i umělé jeskyně. Křížový vrch nad šluknovským náměstím je dodnes místem, kudy jít není jako se procházet parkem. Síla místa působí na každého, ať už věří v cokoli.

JIŘETÍN POD JEDLOVOU

Patrně nejslavnější křížová cesta v regionu, ne-li v celé zemi – však také byla v roce 2017 poctěna titulem Památka roku. I tady jde o pašijovou cestu s Getsemanskou zahradou, také v Jiřetíně se stavělo na sklonku baroka, dokončeno bylo roku 1764. Křížová hora je vrchem podivuhodným už sama o sobě,

vyvěrá tu silná telurická energie a v těsné blízkosti křížové cesty i zázračný pramen zastřešený mariánským gloriem.

VILÉMOV

Poslední pozdně barokní křížová cesta (1766) navazující na poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie i kapličku se zázračnou, léčivou vodou. Tady je tradiční barokní symetrie obětována přirozenosti terénu, zastavení jsou tam, kde terén dovolil, aby byla. Celý areál je mimořádně pozoruhodným a přitom nepřilíhým známým místem.

BRTNÍKY

Na samém počátku 19. století byla vystavěna křížová cesta, která je pozoruhodná kromě jiného i způsobem, jakým se procházela. Poutníci na cestě k Božímu hrobu totiž kličkovali mezi dvěma řadami zastavení. V posledních dvaceti letech došlo k renovaci cesty a docela nedávno byla zastavením vrácena původní barevnost a byla osazena novými kopiemi obrazů Josefa Führicha.

JIŘÍKOV

Jiříkovská křížová cesta obkružuje kostel sv. Jiří a kopíruje tak obvod starého hřbitova. Dokončena byla v roce 1826. Její vývoj ale pokračuje – na počátku 21. století byla zastavení doplněna o současná tematická výtvarná díla německého kněze Siegera Ködera.

STARÉ KŘEČANY

Ve stejné době jako jiříkovská vznikala i křečanská křížová cesta. Také ona krouží kolem kostela, tentokrát pozoruhodného barokního chrámu sv. Jana Nepomuckého. I o tuhle cestu se současníci starají.

ANNABERG NAD LOBENDAVOU

Pro mě osobně nejpůsobivější křížová cesta je na Anenském vrchu. Jde o nejsevernější křížovou cestu v Česku, pomyslný hrot zmíněného katolického klínu. Dokončena byla roku 1834, má pašijový charakter, obklopuje getsemanskou zahradu se sochami apoštolů a Krista. Je to sotva dva roky, co se cesta dočkala zásadní rekonstrukce. Koho se ani tohle místo nedotkne na duši, nemá špetky citu.

JÁCHYM U LOBENDAVY

V těsném sousedství Annabergu je – už zase – křížová cesta. Byla obnovena nejprve v roce 1916 a po letech devastace zase v roce 2017. Vlastně vystavěna znovu. Kaple zatím chýtrá, ale vznikla iniciativa za její záchranu. I tohle místo má neodolatelný půvab. Je prostě... no, to se musí vidět. Doporučuju!

VELKÝ ŠENOV

Také velkošenovská křížová cesta, vysvěcená v roce 1856, byla po roce 2000 rekonstruována. Její pozoruhodností je dvanácté zastavení, tedy scéna Ukřižování. To je tu totiž ztvárněno hned třikrát – jako zastavení samotné, v podobě velkého kříže s ukřižovaným Kristem a ještě jako kaple Kalvárie.

PERLIČKA

Podniknete-li pouť po křížových cestách Šluknovska, nezapomeňte se zastavit v Rumburské loretě. Tady vás čeká kromě barokního klenotu samotného také Expozice církevního umění Šluknovska s multimediální prezentací poutních míst a křížových cest i zbrusu novou přehlednou mapou všech zmíněných poutních míst.

KRÁSNÁ LÍPA

Dnes už jen těžko patrná je křížová cesta kolem palouku za kostelem sv. Máří Magdalény v Krásné Lípě.

Ta vlastně vznikla kvůli té velkošenovské. Znáte to – proč sousedi mají, a my ne? Dnes to vyústí ještě tak v postavení pergoly, ale tehdy... Dobudována v roce 1859, obnovena... Inu, zatím ne, ale třeba se blýskne na časy.

KRÁLOVSTVÍ

V témže roce jako v Krásné Lípě byla dokončena také křížová cesta v Království u Šluknova. Také ta se v době velmi nedávné dočkala vzkříšení – je opravena kaple Bičování Krista, obnovena jsou kamenná zastavení, která zdobí nové odlitky, kopie původních dřevěných reliéfů.

FUKOV

Vybudována v roce 1881, jako jediná v regionu se fukovská křížová cesta, ostatně stejně jako vesnice sama, nedocho-

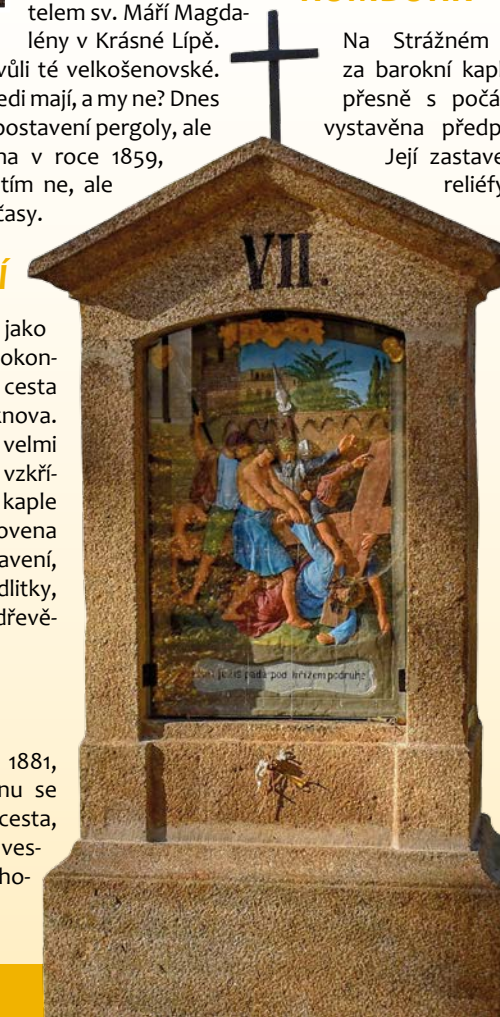
vala. Před pěti lety tu bylo vytvořeno pietní místo se symbolickým vyznačením někdejších zastavení. Ať je nám připomenutím, že i srovnávání obcí se zemí a odstřelování kostelů je, co naplat, součástí naší historie.

RUMBURK

Na Strážném vrchu nad městem, za barokní kaplí sv. Jana Křtitele byla přesně s počátkem minulého století vystavěna předposlední křížová cesta. Její zastavení zdobí pozoruhodné reliéfy. Kdo má ale dobrý sluch, slyší, jak zoufale volají po rekonstrukci.

VARNSDORF

Nejmladší křížová cesta je z roku 1912. Moc lidí o ní neví, je situována v sousedství slavného novogotického „kostela bez věže“, chrámu sv. Jana Boromejského. Ten je naprosto fascinující. Křížová cesta čeká v jeho stínu na svou obnovu.

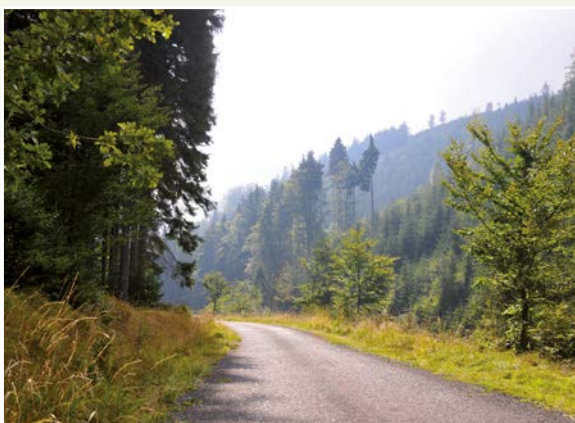

Jednostopé poznávání Krušných hor

Motorkáři. Je to národ v národě nebo spíš globální etnikum? Pro některé šílenci, pro jiné borci. Oni sami se ale berou úplně normálně – prostě je spojuje stejná láska, stejná touha, stejný životní styl. Bez motorky by to nebyli oni. Upřímně – z hlediska turistiky se toho pro ně zase až tak moc nedělá. Proto je už druhý projekt realizovaný Destinační agenturou Krušné hory a společností MOTOWANDER, která se soustavně věnuje vydávání motoristických průvodců, báječným a hojně využívaným nápadem. Oč jde? O zábavnou a přitom k přírodě i ostatním turistům ohleduplnou cestu, jak poznat nádherné, svéhlavé a mnohými neprozkoumané Krušné hory.

KRUŠNOHORSKÁ TRIPPER RALLYE

Pěší turisté mají v Krušných horách prě. Stovky kilometrů dokonale proznačených tras (v oblasti značení turistických stezek jsme absolutní světová velmoc), na které navazují další značené cesty v sousedním Sasku, účelná vstřícnost k vyznavačům nordic walkingu, dogtrekingu, dálkových treků i všech dalších forem pěšího putování – pro chodce je to vážně ráj. Cyklisté na tom nejsou o nic hůř, cyklostezky viděné shora vytvářejí hustou síť, i když ne tak hustou, jako v zimě trasy pro milovníky běhu na lyžích. Každý může být spokojen. A co motorkáři? Ti mají už dva roky do Krušných hor silnice po obou stranách hranice otevřené. První vlaštovkou byla Krušnohorská Tripper rallye v roce 2017. Šlo vlastně o hru, o jistý druh reálného questu. Tripper původně vznikl jako každoroční orientační závod pro motorkářský klub majitelů motocy-

nevěděl, kudy povede. Známo bylo jen výchozí místo. Trasu bylo potřeba objevit, a to po získání jednotlivých postupných indicií, tedy vlastně odměn za správné řešení hádanek, kvízů nebo rébusů obsažených v brožurě vydané právě k této příležitosti. Kdo zabloudil, věděl, kam zavolat, a dostal další návod. Jezdilo se Českem i Saskem a Krušné hory pobaveně přihlížely. Kdo dorazil do cíle, získal tajný kód, který mu na webu otevřel cestu k diplomu. O ten ale nikomu nešlo – sám výlet byl odměnou jako hrom. Přejezdy s nádhernými výhledy, překonávání překážek, plnění úkolů, tajný cíl... co víc chtít.

HORNICKOU TRASOU NA MOTORCE

O putování po stopách hornické historie Krušných hor už jste před chvílí četli. To ale byly řádky cílené na turisty, řeklo by se, klasického typu. Tentokrát jde o parádní svezení kombinované s tematicky pečlivě vybranými

klů Suzuki V-Strom. „Čerpáme z několikaleté tradice tvorby itinerářů pro soukromé orientační závody, kdy hlavním záměrem zůstává zprostředkovat poznání nových míst spolu se zážitky ze skvělé jízdy po silnicích plných zatáček, serpentýn a výjezdů na atraktivní vyhlídky,“ nechali se slyšet tvůrci projektu. Vtipem věci je, že všichni věděli, že je čeká skvělý výlet po zajímavých místech, ale nikdo

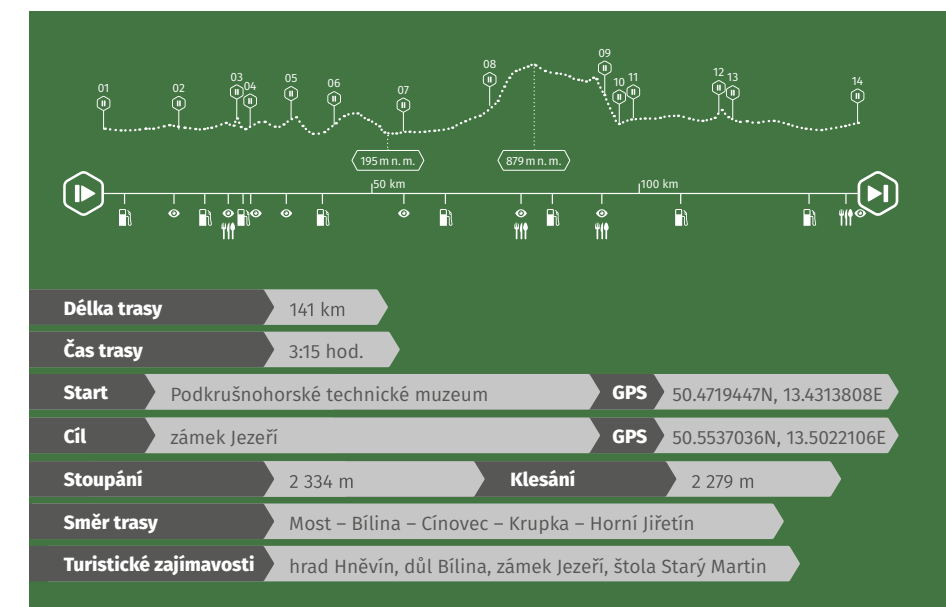
cíli zaměřené právě na motorkáře. Trasa je doslova nabitá atraktivitami a i k ní byla vloni vydána podrobná informační brožura, která je k dostání v informačním centru na zámku Valdštejnů v Litvínově, ale i na dalších „lčkách“ v regionu. Tentokrát nejde o hru, ale spíš o zasvěcený průvodce. Začíná se v nám dobře známém Podkrušnohorském muzeu a pak už se klidně – neboť zeptáte-li se pravověrného motorkáře na rychlost, řekne vám, že je fajn, ale že o ni nejde, že podstatou jeho vášně je vítr ve vlasech, krájení větru vedví a možnost užít si krajinu svobodně, v otevřeném prostoru a ještě většinou s kamarády – pak už se tedy klidně vyrazí na vyjížděku. A kudy tahle trasa vede? Přeš Vršanskou vyhlídku do jámy povrchového dolu, na hrad Hněvín tyčící se nad městem Most, kolem „přestěhovaného“ kostela Nanebevzetí Panny Marie, k vyhlídce na důl Bílina, Radovesickou výsypkou k rozhledně Levice, pod železničním mostem v Hrobu až nahoru na hřebeny, na Komářův vížku, ke štole Starý Martin, na hrad Krupka, k památníku obětem výbuchu na dole Nelson III a přes

hrad Rýzmburk až na zámek Jezeří. Sakum-prásk 141 kilometrů nádherného zážitku. Podíváte-li se teď na mapu, a jste-li pravidelnými čtenáři Brány, bude vám naprosto jasné, že uzlové body téhle cesty umožňují další a další zážitky, odbočky, zastavení, prohlídky a průzkumy. Krušné hory jsou nádherné a poznávat je, to je nikdy nekončící dobrodružství. Z české strany příkré a vysoké, ze saské strany povlnné a klidně se vlnící do rovin, v létě prokvetlé a prohřáté, a přece tak trochu zasmušile tajemné, v zimě zase úplně jiné, černobílé, rozlehlé a jiskrné... A vy teď už víte, že je jedno, vyrazíte-li je poznávat autem, pěšky, na kole, na lyžích – anebo na motorce. Tak ať je vám Marcebila, bludná paní Krušných hor, nakloněna a vy vždycky najdete tu správnou cestu ke krásnému cíli!

DOBRÁ RADA

Pokud vás aktivity spoluvůrce zmiňovaných projektů zaujaly a jste zvědaví na další specializované motorkářské průvodce, stačí se doklikat na www.motowander.com.

Nádherné toulky krajem kaolinu

Podbořansko je turisty stále ještě ne zcela objevená oblast v předhůří Doupovských hor. Je to zamyšlená, lehce zvlněná krajina a člověk, který tudy putuje, nemůže se zbavit dojmu, že je v ní zakleto nějaké tajemství. Ostrůvky lesů a hájů ukrývají jezírka s vodou podivuhodné barvy. Ponoříte-li se do ní, začnete se velmi pozvolna měnit ve svou vlastní sochu, vaše kůže se pokryje tisíci lesklými šupinkami a vy s každým krokem cítíte, jak je dno měkké a poddajné, a neudoláte, naberete ten tvárný těstovitý písek a užasle se díváte, jak vám mezi prsty protéká neodolatelně krásný kaolin.

Z HLOUBI PRAVĚKU K HLUBANSKÉ TVRZI

Kaolinu je tu zasvěceno mnohé. Je tu ojedinělé muzeum, chystá se naučná stezka krajinou a pro mnohé zdejší je kaolin dodnes denní prací a obživou, neboť tahle vzácná surovina se tu pořád těží a zpracovává. Kde se tu kaolin vzal? Lidé ho objevili někdy před dvěma sty lety, on ale pod povrchem spal už od pravěku. Zdejší permské pískovce intenzivně zvětrávaly a postupně se proměňovaly v jílové minerály, jinak řečeno i v kaolin. Zmíněných dvě stě let se tu kaolin dobývá v bělostných lomech, první z nich odkryl v roce 1820 jistý Anton Sengl, aby začal ručně plavit surový kaolin. Během 19. století tu vyrostly dvě továrny na zpracování kaolinu, porcelánka a keramička. Vyráběly se tu obkládačky, kachlové krby a koupelňové vany. Vzpomínky na to všechno byly ještě donedávna rozestety

po archivech, ale hlavně v paměti těch, kteří tu žijí, neboť na Podbořansku je s kaolinem tak či onak svázána téměř každá rodina. V loňském roce se kaolin dočkal zadostiučinění, které si jako nejvýznamnější fenomén kraje zcela jistě zaslouží. V Hlubanech, na dohled od Podbořan, bylo otevřeno Muzeum kaolinu. Je umístěno v historicky cenné budově hlubanské gotické vodní tvrze, která se tak po letech rozpaků konečně dočkala navýsost smysluplného využití. Expozice spadá pod podbořanské muzeum, které kromě velmi zajímavé a jedinečné stálé výstavy o životě volyňských Čechů (tu už z Brány znáte) vystavuje i sbírky zaměřené na botaniku, archeologii a geologii Podbořanska. Kaolinové muzeum na tuhle expozici navazuje. K tomu, abyste si prostory tvrze i exponáty v ní mohli prohlédnout, potřebujete Martina Cypriana. Zastavíte-li se v podbořanském muzeu, nebo sem zavoláte, vezme vás do tvrze právě on, čehož si považujte, protože je spolutvůrcem

kaolinového muzea. Těžko by vám o kaolinu mohl někdo vyprávět zasvěceněji. Co tu uvidíte? V nevelkém prostoru se v jednu chvíli ocitnete přímo v kaolinovém dole a budete se zájmem sledovat muže, který, po staru a s fortem, dobývá z odkryté stěny kaolinovou hmotu, za zády důlní vozík plný natěženého materiálu. Jistě – je to jen model, ale přivřete-li oči a necháte se unášet fantazií, uslyšíte jeho dech a ocitnete se na chvíli v jeho době. Kromě zajímavých informací o původu kaolinu a historii jeho těžby i zpracování na vás čekají nejrůznější metamorfózy blýskavé bílé horniny – výrobky zdejší porcelánky a keramičky. Nádherné kachle, hrnečky, talíře, napáječka pro drůbež, ale také třeba precizní model nedochované přírodní sušárny z nedaleké Nepomyšle. Přítomnost průvodce účinek expozice prohlubuje. Nechte si vyprávět třeba o tom, jak se mu nepodařilo vydražít vzácná kachlová kamna, která dost možná dělal jeho dědeček, jehož nikdy nepoznal, protože se narodil až po jeho smrti; jak se zabýval a odjel přes půl republiky za vydražitelem, přeplatil ho a kamna hrdě dovlačel až do hlubanské tvrze a vy se teď na ně můžete okouzleně dívat.

NAUČNÁ STEZKA – PODAŘÍ SE?

Pochopit fenomén kaolinu, to ale chce také toulat se přírodou po místech, kde se podepsal na krajinotvorbě. Aby zvědavý turista nebloudil, připravuje se naučná stezka

prohlédnete expozici v hlubanské vodní tvrzi, vydejte se do blízkých Buškovic a dál na jih a později západ, kolem Šípkového vrchu, Malého a Velkého Oprámu – to jsou zmiňovaná kaolinová jezírka – až do Podbořan. A držte palce nadšencům, kteří se snaží o vybudování naučné stezky. Tahle kaolinová krajina by si ji opravdu zasloužila.

vedoucí po zajímavých historických i krajinných místech v okolí. Není to úplně snadné, je zapotřebí získat tisíce a jedno povolení a vyjádření, přemluvit některé subjekty ke spolupráci – a to vyžaduje čas. Zatím tedy stezka není proznačena ani osazena informačními tabulemi, nicméně projít se po ní, víte-li kudy, můžete. Uvažovány jsou dva okruhy – jeden delší, zhruba 17 km, vedoucí až do Nepomyšle, a druhý kratší, nějakých 7 kilometrů. Až si

DOBŘÁ RADA

Budete-li tu v létě, vykoupejte se na příjemném městském koupališti v Podbořanech a určité vystoupejte kolem kapličky sv. Anny na vrch Rubín, kde někdejší významné hradiště (že by bájný Wogastisburg?) připomíná palisáda a roubená rozhledna.

A přece se točí – a čím dál víc!

O Filmové kanceláři Ústeckého kraje, krátce řečeno Fkūk, jsem vám obsáhle referoval už v minulém čísle. Jenomže tempo, které činnost tohoto dvoučlenného týmu nabrala, je vážně d'ábelské, takže se za ten rok, který uplynul od vydání sedmého čísla, stalo tolik věcí, že to dvoustrana sotva pojme. V Ústeckém kraji se prostě točí jak o život. A lidi si toho všimli a nabízejí pomoc – posílají neokoukané lokace, zapojují se do hledání míst, která by naplnila představy filmařů, hlásí se do komparzu. Zdá se, že většina z nich už pochopila, že filmaři přinášejí kraji nejenom prestiž a propagaci, ale v první řadě peníze – kdyby v ničem jiném, tak v tom, kolik utratí za bydlení, jídlo a služby a kolika lidem dají práci. A co se tedy odehrálo za poslední měsíce?

MOST! ANEB PĚKNĚ DRSNÁ LEGRACE

Osmidílný seriál *Most!* osvědčené scénaristicko-režijní dvojice Kolečko-Prušinovský se opravdu natáčel v Mostě. Filmaři tu strávili celou polovinu roku 2017. A nešlo jen o lokace, v seriálu si zahrála i spousta Mosteckáků, na nábor komparzu jich přišlo dvojnásob, než mohli filmaři potřebovat. Došlo dokonce k pitoreskní snaze prosadit se do komparzu za každou cenu, když jeden nadšenec prořezal štábu gumy na autě, aby na sebe upozornil a byl obsazen. Scéna jako vystřižená ze seriálu. Fkūk v Mostě odvedla obrovský kus práce – Bára a Helena pomáhaly s vytipováním lokací i nábořem komparzistů, předjednávaly s městem, co bylo zapotřebí, zkrátka jely jak buldozer před štábem a sna-

žily se odstranit všechny překážky. Domluvily také exkluzivní předpremiéry v Ústí a Mostě, díky čemuž mohli filmaři místním jednak poděkovat a navíc se přesvědčit, že i ti, kterých se seriál přímo dotýká, se skvěle baví, ba řehtají na celé kolo. Výtěžek ze vstupného na předpremiéry nejen v kraji, ale i jinde

po republice pak bude i díky jejich iniciativě předán mosteckému hospicu. A spokojenost tvůrců s Mostem jako takovým? Extrémní! Našli tu až nečekanou vstřícnost úřadů i lidí a podmínky, jaké jim dokonale vyhovovaly. „Z Mostu pochází moje manželka a hospodu Severka jsem navštěvoval s tchánem. Postavy jsou inspirované skutečnými předobrazy. Tedy některé. To je důvod, proč je to v Mostě. Nenapadlo mě to přesouvat jinde,“ vysvětluje Petr Kolečko, proč právě Most. A Jan Prušinovský dodává: „Most je ryze dělnické město, a proto má svou nezaměnitelnou filozofii. Vizualně je naprosto unikátní, protože vyrostl na zelené louce během několika let jako náhrada za zbořený starý Most. Není moc měst, kde se snoubí krásná příroda se socrealistickou architekturou.“ A o tom, jak se to celé povedlo, jste si na obrazovkách ČT mohli udělat názor sami.

PERLIČKA

Druhá řada seriálu *Rapl* je dosti akční. Nejvážnějším zraněním při natáčení byl ale vymknutý kotník a největší škodu způsobil vítr, který rozbil okno hereckého karavanu.

ÚSTÍ CHYTL RAPL

Dalším výrazným počinem Fkūk byla dlouhodobá a účinná spolupráce s tvůrci druhé řady velmi úspěšného seriálu *Rapl*. Sami jste se mohli přesvědčit, že dominantním tématem nových třinácti dílů je řeka Labe, a není tedy divu, že se hned třetina celého třináctidílného seriálu natočila v Ústí. Filmaři tu strávili pětadvacet dní a natáčeli vlastně po celém městě – na výletním záměčku Větruše, na Mariánském mostě, na hradě Střekově, v nemocnici, v Tovární ulici i mnoha dalších ulicích města, v obchodním centru a třeba i na jezeře Milada. Točilo se i na netradičních místech – v ústecké lanovce nebo v trolejbusu. Nejvíce ale v ústeckém přístavu a v objektu Krajské majetkové, který si filmaři proměnili tak, že nebyl k poznání. A co z toho město mělo? Filmaři tu nejen utráceli, ale

spolupracovali s řadou místních dodavatelů, zaměstnali na padesátku Ústečáků a stovku z nich obsadili do komparzu. A zase – co spokojenost filmařů? Nemyslete, ta je velmi důležitá, protože dobré zkušenosti se jako v každé branži rychle rozšíří, a o Ústecký kraj tak mohou projevít zájem i další štáby. Takhle vám to řeknu – byli nadšeni. Vážně. Tak třeba kreativní producent Josef Viewegh se nechal slyšet: „S holkami z Fkūk jsme se potkali už na začátku projektu, ony nám toho hodně slíbily a nejen že to dodržely, ale ještě to překonaly. Bez Fkūk bychom seriál nikdy nenatočili.“ To se přece poslouchá hezky, ne? A na závěr ještě slova představitele hlavní postavy, herce Hynka Čermáka: „Kdybych si kupoval chatu, koupím si ji někde tady, u Labe, abych denně viděl na řeku. A možná bych si pořídil i loď, protože to tu na mě trochu působí jako někde v Holandsku na kanálech.“

V ČEM JEŠTĚ SI ZAHRAJE BRÁNA DO ČECH?

V loňském roce se v Ústeckém kraji natáčel německo-americký velkoformát *Jojo Rabbit* se Scarlett Johanssonovou a Samem Rockwellem, v Lenešicích, Roudnici, Doksanech, Litoměřicích, Žatci a Bohušovicích nad Ohří se natáčel válečný seriál *BBC World on Fire*, ale točil se tu i snímek *Jan Palach* a český seriál *Světlu vstříc* s podtitulem „Krematorium na kraji města“, v letošním roce se ve Varnsdorfu začne natáčet i nový snímek režiséra Ondřeje Trojana *Bourák* a v kraji pak nový snímek podle knižní předlohy Josefa Formánka *Dvě slova jako klíč*. Režie se opět ujme Dan Svátek. A to ani zdaleka není kompletní výčet! Tak přejme Fkūk, ať klapky klapou!

fkūk.

Filmová kancelář Ústeckého kraje

Odvážný vandr po hradech Českého středohoří

Že je České středohoří zemí hradů, to je už docela dobře známo. Že tudy vede Zlatá stezka zemí hradů, která spojuje mnohé z hradních pozůstatků zdobících vrcholy středohorských kopců, rovněž. Že by se ale našel někdo, kdo si řekne – tak tohle je výzva! – a projde stezku z Úštěku až do Budyně nad Ohří, to v obecném povědomí příliš není. A přece takoví nadšenci jsou. Že to není žádná legrace, na to můžete vzít jed, vždyť jde o takových dobrých sto kilometrů a za méně než pět dnů se to nespíš ani ujít nedá. Ale pětidenní vandr s tak atraktivními cíli, kde jinde to najdete? Přijměte tedy pozvání na opravdu netradiční výpravu a pojďte zdolávat hradní kóty...

Nebudeme se teď zabývat variantami pro slabší povahy, jako je protažení poutě na celý týden se dvěma odpočinkovými dny, nebo dokonce rozdělení trasy na tři dvoudenní vandry – naše odhodlání je olbřímí a naše fyzická ocelová. Jak to s námi bude vypadat třetí den, bůh suď, ale teď nás žene nadšení z výzvy. Rovnou předesílám, že zas až tak srdnatí, jako že bychom bivakovali někde po lesích a na hradních nádvořích, nebudeme, už proto, že nabídka ubytování podél zvolené cesty je dostatečná, a není tedy třeba dovádět věci do extrémů (ačkoli má-li kdo spartánskou národu – jeho volba).

DEN PRVNÍ, PLNÝ NADŠENÍ (19 KM)

Úštěk je krásné středověké město a ne zase každý ví, že kromě mnoha jiných pozor-

hodností skrývá i hrad z počátku 15. století, později barokně přestavěný a ještě později přebudovaný na pivovar. Mohutné budovy stojí dodnes, stejně jako městské opevnění se slavnou Pikartskou věží, ve které se dnes rojí čertí všech možných druhů a řádů, neboť tu sídlí Muzeum čertů. Z Úštěka po červené šlapeme s truvéřskou písní na rtech přes malebnou obec Srdov až na Litýš, kde snadno vystoupáme k pozůstatkům hradních zdí. Litýš vybudoval Zikmund z Vartenberka jako opěrný bod proti Žižkovu, který ho nikdy nedobyl, jakkoli je trochu otázka, zda se o to vůbec kdy snažil. Teď nás štreka povede přes tajemné pozůstatky hradu na návrší nad Levínem do Třebušína, kde vedení značkou žlutou vystoupáme na Žižkův Kalich. Vrch je nově vymýcen a ruiny hradu sanovány. V Třebušíně přenocujeme.

DEN DRUHÝ, DEN DVOU CEST (19 NEBO 20 KM)

Dnes máme dokonce dvě možnosti – buď sledovat zelenou Žižkovu stezku zemí hradů a dobýt, stejně jako husitský hejtman, hrad Pannu a pak dobrodružím značek jiných barev přes Tašov (pozůstatky tvrze) a Němčí do úchvatné a strhující Průčelské rokle a kolem Průčelského vodopádu po zelené naučné stezce Pod Vysokým Ostrým s fantastickými výhledy do labského údolí až na hrad Střekov, tedy na nejzachovalejší ze zřícenin gotických hradů, jaké cestou dobudeme – a vlakem do Velkých Žernosek. De facto

stejně dlouhá je druhá varianta, z Třebušína po žluté přes unikátní horský štít Trojhory a následně po modré Žitenické stezce zemí hradů kolem Křížové hory do Skalice a dál po stezkách jiných barev až na Hradiště

(celou cestu vyhlídky, které berou dech). Tady pak ku hradu Kamýku, od jehož ruin je vidět daleko předaleko, a pěkně z kopečka do Velkých Žernosek.

DEN TŘETÍ, JAK ZNÁMO KRITICKÝ (18 KM)

Přívoz nás přepraví přes Labe z Velkých do Malých Žernosek, my si užíváme půvabné Oparenské údolí, abychom v jeho závěru vystoupali k mohutným pozůstatkům hradu Oparna z poloviny 14. století a už trochu uondání šlapali do Milešova, kde na místě někdejšího hradu stojí dobře zachovaný barokní zámek, poskytující domov seniorům. Úplně železní jedinci si mohou vyběhnout na Milešovku, nicméně my, co máme pud sebezáchovy, pokračujeme k někdejšímu hradu Ostrý, velmi pozoruhodnému a dosud nedoceněnému dokladu středověkého fortifikačního umění, a skutálíme se do vlídného penzionu v Kocourově, kde nás i skvěle nakrmí.

DEN ČTVRTÝ, PRO OTRLÉ (18 KM)

Z Kocourova, zase po Zlaté stezce, která má tradičně barvu červenou, do Medvědic, kde stávala tvrz, a okolo dominantní Lipské hory na místo jedněch z nejkrásnějších středohorských výhledů, k někdejšímu nevelkému husitskému hradu Oltáříku. Pak úchvatnou kotlinou k hradu Skalka, z něž zbyla válcovitá strážní věž, vzhůru na Košťálov ke zbytkům hradu ze 14. století, který se stal jedním ze symbolů Českého středohoří, a do Třebenice, kde v Muzeu českého granátu natre-

fíme na expozici Hradů Českého středohoří a na závěr si na posilněnou dáme šálek horké čokolády ve zdejší malebné čokolatéřii.

KDE SPÁT?

Úštěk – kemp u jezera Chmelař, Sporthotel Patriot, Penzion u Rybníka, Hotel Racek

Třebušín – zámek nebo na místním ranči 3V ve vlastním stanu

Velké Žernoseky – kemp Marina v resortu Pištany, ubytovna Velké Žernoseky

Kocourov – penzion Kocourov

Třebenice – penzion U Havlů, statek U chobotnice v Podsedicích

DEN PÁTÝ, PRO TY, KDO PŘEŽILI (21 KM)

Kdo vstane, jde. Červeně zbarvená Zlatá stezka zemí hradů nás lehce klikatě dovede až pod nejikoničtější středohorský hrad, na úpatí vrchu Klapý. Tam nahoře ční k nebi dvě věže, Černá a Bílá, tam nahoře čeká slavný Hazmburk. Pak už nám začne na uvítanou pableskovat hladina Ohře a u ní barokní zámek Libochovice s velmi zajímavou expozicí i parkem. Rameno řeky slyšící na jméno Malá Ohře nás pak dovede spolehlivě až do cíle putování, k vodnímu hradu Budyně nad Ohří se slavnou alchymistickou dílnou. Zdraví došli! Tak to jste vážně pašáci!

Dobrodružný trek v chrámu lesa a skal

Možná jste už taky někde četli o vzrůstající oblibě takzvaných treků, tedy několikadenních náročných túrách divokým terénem. Ty nejpobulárnější jsou ve Skandinávii a na Novém Zélandu. Už léta tvrdím, že Českosaské Švýcarsko vlastně je takovým malým, středoevropským Novým Zélandem, protože tolik rozmanité krásy na jediném, rozsahem nevelkém území, to se opravdu jinde najde jen stěží. Proto jsem pookřál, když jsem se dozvěděl o proznačení podobného treku v lesích a skalách na levém břehu Labe v oblasti mezi Děčínským Sněžníkem a Bad Schandau. To je tedy výzva, řekl jsem si.

LESNÍ STEZKA PŘEJE PŘIPRAVENÝM

Nebudu předstírat, že jsem dal těch 100 kilometrů „Lesní stezky / Forststeig“ celých a v kuse, ale hrozně mě to láká. Zatím jsem jen nahlédl, ochutnal, kousek se „svezl“. A byl jsem okouzlen a stržen. Pokud se na to cítíte, neváhejte, je to zážitek tak trochu jako z jiného světa, světa vzdáleného každodennímu stresu, pasti elektroniky a nepřetržité komunikace, která za námi v našich všedních životech už dávno zaklapla. Hned na začátku vás ale budu muset varovat – tenhle trek vážně není žádná procházka a rozhodně není pro každého. Chce to zdraví, kondici, dobré vybavení a zodpovědnost vůči sobě samému. Chce to jasný plán a rezervu. Etapy by měly rozhodně končit za světla, mělo by být jasné,

kde budete spát, neměli byste jít úplně sami a někdo další by měl vědět, kde zhruba jste. Pak je třeba nepodcenit počasí a nevyrážet za každou cenu, mít s sebou dostatek jídla a pití i náhradní oblečení – dobré boty jsou samozřejmostí. Forststeig je otevřený a schůdný od dubna do října, ideální rozdělení je do sedmi celodenních etap, spát se dá

buď v některé z pěti jednoduše vybavených trekových chat, kde je společná místnost pro zhruba dvanáct lidí, nebo na třech bivačovacích místech s ochrannými přístřešky, každé tak pro pět malých stanů. Aby mohl člověk nocleh využít, potřebuje trekový lístek (platí dva roky), který se dá koupit u partnerů stezky (v Česku Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě a Autocamp Pod Císařem v Ostrově). Stojí v chatách 10 € a na bivačovacích místech 5 € za dospělého. Výtěžek jde kompletně na údržbu a správu stezky. Lístek se na ubytovacích místech prostě přetrhne a vhodí do Schránky důvěry – no jak jsem říkal, jiný svět. Co bychom tak ještě měli vědět...? – Aha, značení! Povede nás žlutý svislý pruh, na českém území a na silnicích jsou navíc i zelené ukazatele. Připraveni? Tak můžeme vyrazit.

SKALAMI A LESY I PŘES STOLOVÉ HORY

Lesní stezka / Forststeig začíná na nádraží v Schöně, naproti Hřensku, a vede příhraničními lesy Českosaského Švýcarska po lesních pěšinách, cestách, svážnicích i kamenných schodech, přes dvanáct stolo-vých hor a končí v Bad Schandau. Na jejích 100 kilometrů budeme potřebovat 7–8 dní, celkové převýšení je opravdu vysokohorské – 2770 m. Na rozdíl od divokých skalních partií Schrammsteinu, Affensteinu a Bastei jsou na této trase skály mnohem častěji ukryty v lesích, a právě jejich odlehlost a zádumčivost je tím, co dělá Forststeig jedinečným.

Úsek první – ze Schöny na Grenzbaude. Z nádraží podél Labe a pak půvabným údolím Klopotského potoka (Gelobtbachstal) vzhůru na stolovou horu Grosser Zschirnstein za úžasnými výhledy a pak do zadumaných lesů na křižovatku ke Grenzbaude. Ujdeme 15 kilometrů.

Úsek druhý – z Grenzbaude do Ostrova. Lesním údolím kolem rybníka Taubenteich a dále vzhůru, pro mě úplně netušenou cestou na Kristin hrádek, k loveckému zámečku Thunů vystavěnému už v roce 1734 (dnes výborný penzion a ještě lepší restaurace), a ještě výš, až k rozhledně na Děčínském Sněžníku. Po sestupu na dno skalního hrnce do osady Ostrov (kemp, hotel Ostrov s vynikající restaurací) zjistíme, že jsme ušli 13 km.

Úsek třetí – z Ostrova do Beutwaldu. Nejdobrodružnější, ale také mimořádně krásný úsek. Z Ostrova přes Volské kameny do Tisé, kolem skalních měst Tiské stěny a Rajecké skály divokými kaňony, přes pusté vrcholy až do hlubokých lesů Beutwald. 14 km.

Úsek čtvrtý – z Beutwaldu do Rotsteinhütte. Tento den se vnoříme do podivuhodného skalního údolí říčky Bílé (Biela) a přes úchvatné Herkulovy sloupky vystoupáme na opojnou vyhlídku Grenzplatte a málem zapomenutými hraničními a lesními stezkami sejdem do Rotsteinhütte. 20 km.

Úsek pátý – z Rotsteinhütte do Nikolsdorfu. Etapa nádherných výhledů z Katzsteinu, Spitzsteinu a Lampertsteinu zakončená ve skalním labyrintu u Nikolsdorfu. 18 km.

Úsek šestý – z Nikolsdorfu do Gohrische. Velmi členitá etapa nad údolím Bielatal přes stolovou horu Quirl, kolem majestátního Pfaffensteinu s elegantní Barbarinou na úpatí stolové hory Gohrisch. 12 km.

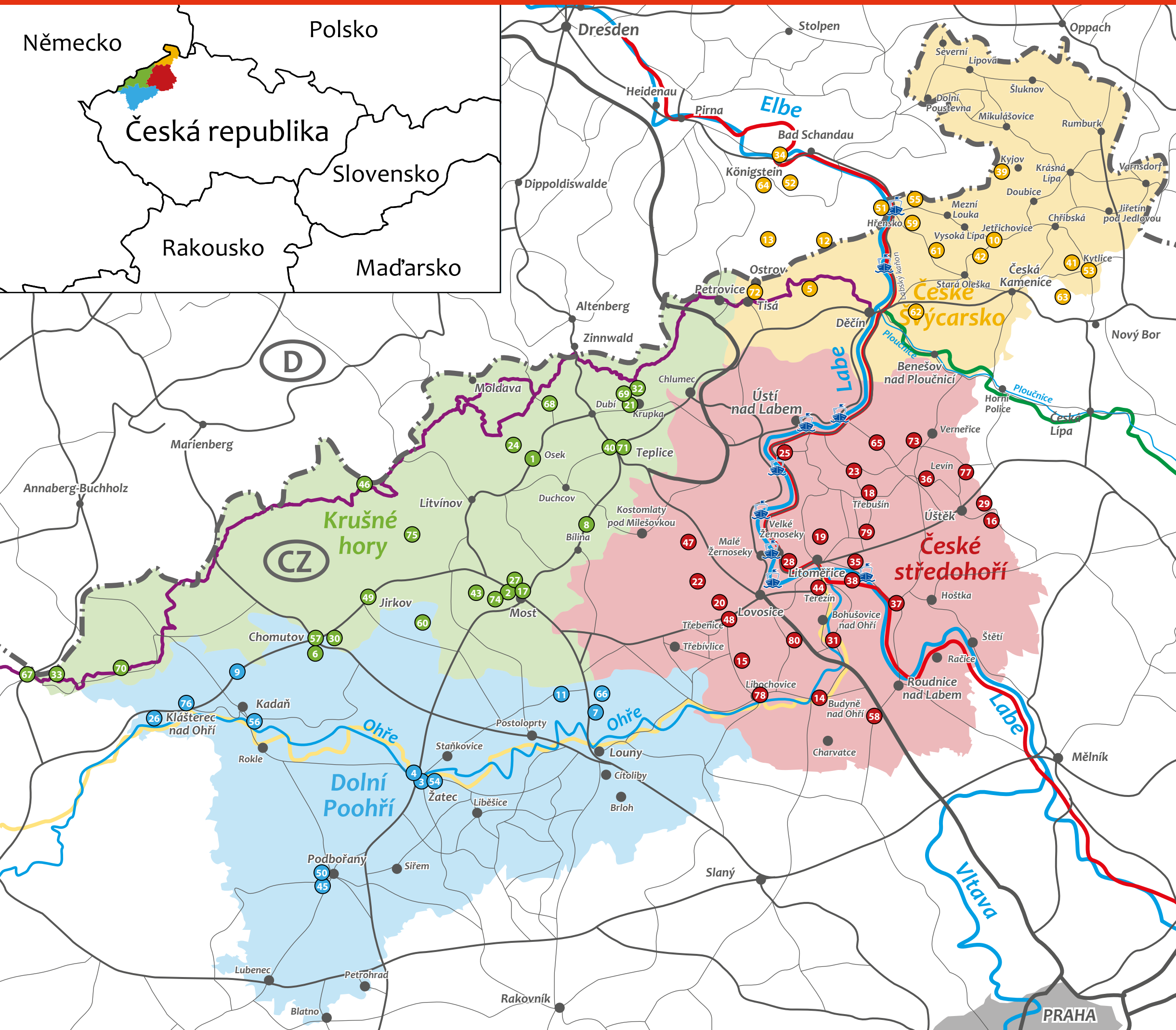
Úsek sedmý – z Gohrische do Bad Schandau. Poslední den přes vrcholy Gohrische, Papststeinu a zasněžené stolové hory Kleinhennersdorfer Stein dolů, k vlakovému nádraží v Bad Schandau. 9 km.

DOBRÁ RADA

Protože přípravu vážně neradno podcenit, zjistěte si všechno potřebné na stránce www.forststeig.sachsen.de, která je částečně i v češtině. Dozvíte se tam i o velmi dobré dopravní dostupnosti startovních a cílových míst jednotlivých etap.

Legenda:

- 1 3D bludiště v korunách stromů Osek
 - 2 Autodrom Most
 - 3 Chmelařské muzeum
 - 4 Chrám chmele a piva
 - 5 Děčínský Sněžník
 - 6 Důl Nástup Tušimice
 - 7 Ejemova chata
 - 8 Elektrárna Ledvice
 - 9 Elektrárna Pruněřov
 - 10 Expozice Leporelo
 - 11 Farma Létající koza
 - 12 Grenzbaude
 - 13 Herkulovy sloupy
 - 14 Hrad Budyně nad Ohří
 - 15 Hrad Hazmburk
 - 16 Hrad Helfenburk
 - 17 Hrad Hněvín
 - 18 Hrad Kalich
 - 19 Hrad Kamýk
 - 20 Hrad Košťálov
 - 21 Hrad Krupka
 - 22 Hrad Ostrý
 - 23 Hrad Panna
 - 24 Hrad Rýzmburk
 - 25 Hrad Střekov
 - 26 Hrad Šumburk
 - 27 Jezero Most
 - 28 Jezero Píšťany
 - 29 Kalvárie Ostré
 - 30 Kamencové jezero
 - 31 Klášter sester premonstrátek Doksany
 - 32 Komáří vížka
 - 33 Königsmühle
 - 34 Königstein
 - 35 Kostel Nejsvětější Trojice v Zahořanech
 - 36 Kostel Povýšení svatého Kříže (Levín)
 - 37 Kostel svaté Kateřiny Alexandrijské
 - 38 Kostel svatého Vojtěcha v Počaplech
 - 39 Kyjovské údolí
 - 40 Lanový park Teplice
 - 41 Lesní divadlo Mlýny
 - 42 Lesní divadlo Srbská Kamenice
 - 43 Lom Československé armády
 - 44 Malá pevnost Terezín
 - 45 Malý a Velký Oprám
 - 46 Mikulášská šachta a důl Fortuna
 - 47 Milešovka
 - 48 Muzeum českého granátu
 - 49 Muzeum Jirků
 - 50 Muzeum kaolinu
 - 51 Nádraží Schöna
 - 52 Pfaffenstein
 - 53 Pivovar Helene
 - 54 Pivovar Pioneer Beer
 - 55 Pravčická brána
 - 56 Přehrada Nechanice
 - 57 Restaurace Republika
 - 58 Restaurace Steakgrill
 - 59 Rozhledna Janov
 - 60 Rozhledna Maják
 - 61 Rozhledna Růženka
 - 62 Rozhledna Sokolí vrch
 - 63 Skalní divadlo Prysk
 - 64 Skalní labyrint Nikolsdorf
 - 65 Skanzen Zubrnice
 - 66 Statek Oblík
 - 67 Štola Johannes
 - 68 Štola Lehnschafter
 - 69 Štola Starý Martin
 - 70 Štoly Země zaslíbená a Marie Pomocná
 - 71 Thermalium Teplice
 - 72 Tiské stěny
 - 73 Vítova vyhlídka
 - 74 Vršanská vyhlídka
 - 75 Zámek Jezeří
 - 76 Zámek Klášterec nad Ohří
 - 77 Zámek Konojedy
 - 78 Zámek Libochovice
 - 79 Zámek Ploskovice
 - 80 Zámek Vrbičany
- Přivozy
 Labská stezka
 Cyklostezka Ohře
 Cyklostezka Ploučnice
 Krušnohorská magistrála

THERMALIUM

by uklidnilo i Beethovena

Kdyby někdo hledal evropské lázně, které mají nejslavnější tradici, kam bylo svého času společensky povinné alespoň na čas zajet každý rok, kde se potkávali císaři s vojevůdci, spisovateli, básníky, hudebníky, vládními úředníky, šlechtou i bohatými průmyslníky, musel by po sebezodpovědnějším hledání skončit v Teplicích. Pramen zvaný od nepaměti Pravřídlo byl podle legendy objeven už někdy v osmém století, ve skutečnosti ale existují důkazy o keltské i římské vděčnosti zázračnému zřídlu někdy z úsvitu našeho letopočtu. Cílevědomé využití se pak datuje od století dvanáctého zásluhou matky Přemysla Otakara II., české královny Judity. Koho by napadlo, že se tu po všech těch staletích může stát něco převratného, něco, co bude zcela novým fenoménem v lázeňství jako takovém. A přece se to stalo.

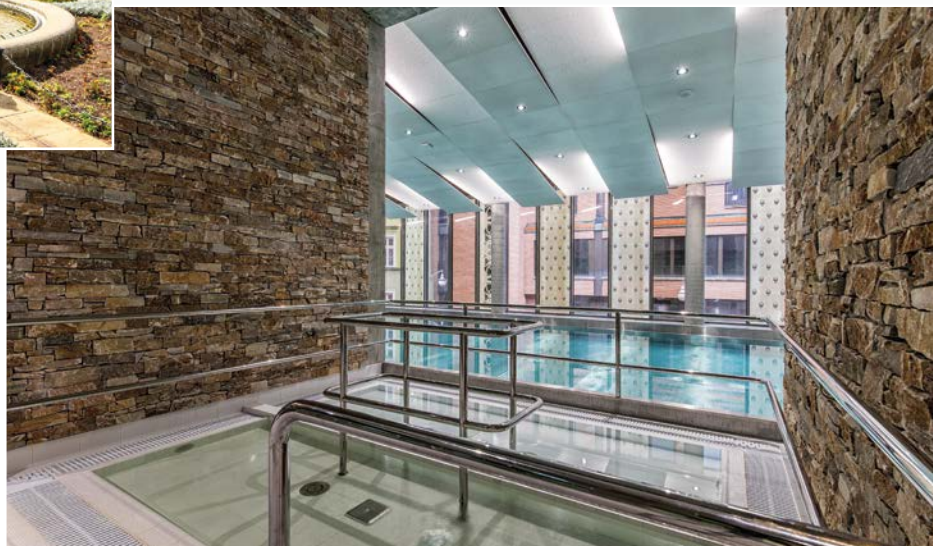
KDYŽ JE NĚCO NOVÉ, NEMÁ TO JMÉNO

Srdce teplických koupelí, lázeňský dům Beethoven, což je ve skutečnosti docela četné soudomí dvanácti historických budov, je nejstarším lázeňským domem ve střední Evropě. Bazén, který tu sloužil návštěvníkům,

dovrší dvacet let a přestal vyhovovat náročným požadavkům. To byla šance na změnu. Že bude až tak zásadní, ale v úplném počátku netušil nikdo. Pak se objevil nápad vzít to vážně od podlahy a vytvořit něco, co nemá obdoby. Něco tak nového, že pro to bude zapotřebí vymyslet nový termín, nové slovo. Thermalium. Autor projektu architekt Petr Sedláček vyšel z jednoduché premisy – pod nohama nám z nitra země vyvěrá nepředstavitelně stará a mocná síla – co abychom ji pozvali mezi sebe a pokusili se využít její blahodárnost v daleko větší míře než dpo-

sud. Pravřídlo se rodí v hloubce bezmála kilometru pod úrovní moře s teplotou 45,7 °C a vyvěrá v teplotě vyšší, než jakou má zdravé lidské tělo, 38 °C. „Z hloubi ryolitu razí si cestu léčivý pramen, aby zachycen v lázni předal svou sílu ochablým svalům a kostem. On léčí tělo, místo, kde se s ním setká, musí léčit duši. Thermalium není bazén s teplou vodou... Thermalium je léčivá lázeň... kompozice prostorů a použité prvky, materiály, barvy a detaily musejí vytvářet atmosféru harmonie, ale i vážnosti, klidu a bezpečí a u nímvávějších duší zprostředkovat i dotek tradice a historie, která nepřipouští povrchnost, a tudíž vyvolává důvěru. Důvěru v léčivé účinky.“ Taková byla vstupní idea architekta. Výsledek je omračující.

SAMÁ VODA

Už zvenčí jde o pozoruhodný prostor. Kombinace černé budovy a střídavých velkoformátových kalených skel zdobených nejstarším symbolem lázní, teplickou lvičí, z jejíž kovové hlavy tryskala léčivá voda už od roku 1583, vytváří dojem kolosálního klavíru, otevřeného koncertního křídla. Interiér je ještě monumentálnější. Tady se zase vnucuje představa antických lázní, jakkoli design je důsledně současný. Sloupy koupající své paty v blahodárné horké vodě, tiché sochy, skrovné denní světlo vnikající sem jen několika kulatými otvory ve stropě, zato voda sama jako by byla zdrojem světla – září a láká a jako by z ní vzlínal klid, harmonie a jakési nepojmenovatelné dobro. Celých 420 m² je rozloha té omamné vodní plochy, takže vzniká dojem, že voda je prostě všude. Přesto jsou tu dvě

oddělené lázně. Hlavní lázeň s teplotou vody 35 °C, která udržuje svaly ve funkčním stavu, zlepšuje rozsah pohybu a přispívá k prevenci deformací kloubů, podporována je cirkulace krve, zmírňovány otoky, buňky potřebné pro výstavbu kostí jsou stimulovány... Celkem tu napočítáte celou stovku rehabilitačních prvků. V plynule navazující Malé lázni je teplota 32 °C, tedy vhodnější pro cvičení a plavání. Tady se snižuje váhové zatížení kloubů, kostí a svalů, zintenzivňuje se metabolismus, startuje se proces ubývání na váze. Přírodní součástí Thermalia je i Kneippův chodník, tedy dvě nádrže s oblázky, v nichž se střídavě chodí teplou a zase studenou vodou, nohy se prokrvují, krevní oběh zrychluje, chodidla jsou masírována oblázky, takže ve výsledku je prokrvováno celé tělo. Plynulý je i přechod do několika druhů sauny. A to je ještě na střeše relaxační zahrada s lavičkami...

SPLYNUTÍ S PRAVŘÍDLEM

A v čem je vůbec největší přínos Thermalia? Tenhle jedinečný, moderní chrám lázeňství s jasně deklarovanou návazností na slavnou teplickou tradici je stoprocentním rezervoárem Pravřídla. Zpřístupňuje jeho účinky

DOBŘÁ RADA

Koncem minulého roku, ještě před otevřením Thermalia, odhalili Tepličané v podloubí Císařských lázní bystu zakladatelky lázni královny Judity, jejíž podoba je výsledkem vědecké analýzy z ostatků takřka 900 let pohřbených v teplické románské bazilice. Zajděte jí složit hold.

Na kole přírodou,

která se vrací

Rekultivace je fenomén, který v Česku zvládáme nejlíp na světě, a to už do desítky let. Dalo by se dokonce bez nadsázky říci, že rekultivovat se k nám jezdí učit celý svět. V tomto čísle Brány o tom už byla a ještě bude řeč, což není nikterak s podivem, protože se jednak máme vážně čím chlubit, a potom – v obecném povědomí to prostě není. Pitoreskní představy mnohých médií, politiků i běžných turistů, že polovina kraje je měsíční krajinou, bortíme v Bráně už od prvního čísla. No a právě nově dobudovaná cyklostezka z Kadaně do Černovic je jednou z nejlepších možností, jak takříkajíc na vlastní oči zažít symbiózu vracející se přírody a probíhající těžby.

ale vidět není, je vážně perfektní. Často ji využívají nejen cykloturisté, ale také místní, kteří nadšeně vítají bezpečnou alternativu velmi frekventované silnice z Kadaně do Chomutova, jezdí tudy do práce, chodí na procházky. Vzhledem ke kvalitě povrchu je tu ráj i pro in-lajnisty. Ta stezka je vážně kouzelná. Nádherné přírodní pasáže střídají pohledy do gigantické jámy největšího hnědouhelného lomu u nás – dolu Nástup Tušimice. Doslova na každém metru je tady patrné, jak se příroda s erudovanou pomocí člověka zmocňuje prostoru, který je jí vrácen, a jak dokáže soužít s těžbou i průmyslem. Báječné je, že si s vámi stezka povídá. Přímou na asfaltu se dozvídáte, kudy právě jedete, co je v okolí zajímavého, a na originálně designovaných odpočívadlech vás uprostřed piknikového stolu čekají schematické mapky vesnic, které padly za obět' rozpínavé těžbě. Je to zvláštní, dívat se do krajiny a vědět, že tady někde stály domy Prunéřova, Kralup u Chomutova, Ahníkova, Zásady a Krbic. Z cílových Černovic je možné vrátit se stejnou cestou do Kadaně (zatím máme za sebou 15 km) anebo využít okruh, který objíždí celou důlní jámu. Ten

v celé své délce vydá na 40 kilometrů, a to terénem jen lehce zvlněným. Kudy, ptáte se? Je to velmi prosté – stačí v Černovicích přisedlat na cyklotrasu 3080 a být jí věrní až do Vikletic, kde končí, a tady pokračovat dál po cyklotrase 6, tedy po cyklostezce Ohře

až do Kadaně. Velmi dobré kadaňské informační středisko připravuje na sezónu 2019 oblíbenou trhačí mapu právě tohoto velmi příjemného a atraktivního okruhu, který vás provede i kolem vodního díla Nechanice.

MĚSTEM, KDE SE DOBŘE ŽIJE

Ještě než naskočíme na kola, podívejme se trochu po městě Kadani, ze kterého budeme vyjíždět. Kola jsme si opřeli na náměstí a okouzleně chodíme kolem krásně opravených měšťanských domů, se zakloněnou hlavou žasneme nad zcela ojedinělou bělostnou radniční věží zdobenou gotickými kraby, procházíme Katovou uličkou, která je nejužší v zemi, nahlížíme do ateliéru originálního sochaře Herberta Kiszy, udivuje nás dokonale barokní symetrie věží kostela Povýšení svatého Kříže... Kadaňský hrad, úchvatný františkánský klášter, parkány, muzeum čarodějnic i cyklostezku Ohře vedoucí po břehu

řeky přes interaktivní nábřeží Maxipsa Fika, to všechno si budeme muset nechat na jindy – teď se vydáme Žateckým barbakánem k výborně značené stezce 3115 a po ní projedeme městem. V Kadani se dobře žije, to je vidět s každým šlápnutím. Projíždíme Rooseveltovými sady s velkorysým osmnáctiúhelníkovým diskolgovým hřištěm, minigolfem, venkovní posilovnou a in-line stezkou a mané nás napadá, kolik měst v zemi nic podobného nemá. Brzy se dostaneme na cyklostezku 3115A a zpočátku jedeme po jejím starším úseku z Kadaně do Prunéřova. Asfalt střídá jemná šotolina, terén je houpavý a my projíždíme nízkými háji, a nejsme-li informovaní, ani nás nenapadne, že jde o výsypku a že tyhle lesíky už vyrostly na rekultivované půdě. Pak se na horizontu idyllické cesty z obou stran lemované korunami stromů objeví chladicí věž prunéřovské elektrárny. Ta se postupně obzoru zcela zmocní. Projíždíme můstek a hledíme na letící dopravník, který pod našima nohama nese uhlí přímo z lomu do hladových elektrárenských pecí, a nejde nám do hlavy, že tahle gigantická ryze průmyslová stavba tone v zeleni.

MLUVÍCÍ STEZKOU A JEŠTĚ O KUS DÁL

V místech, kde stávala vesnice Prunéřov, začíná zbrusu nová, opravdu velkoryse vybudovaná cyklostezka, po celé trase až do Černovic s asfaltovým povrchem. Možná vás napadne, jak se vlastně přihodí, že se někde najdou peníze na takový projekt. Město Kadaň spolu s dalšími obcemi tak trochu zkusily vsadit si – tedy nikoli v nějakém hazardu, ale požádaly o dotaci z Integrovaného regionálního dotačního programu, kde uspěje tak každý třetí žadatel. Štěstí ale přeje těm, kteří připraví smysluplný projekt, a tak se mohlo začít v květnu 2017 stavět. Přesně za rok bylo dokončeno, a to za částku skoro o polovinu nižší, než předpokládal projekt. Na stezce to

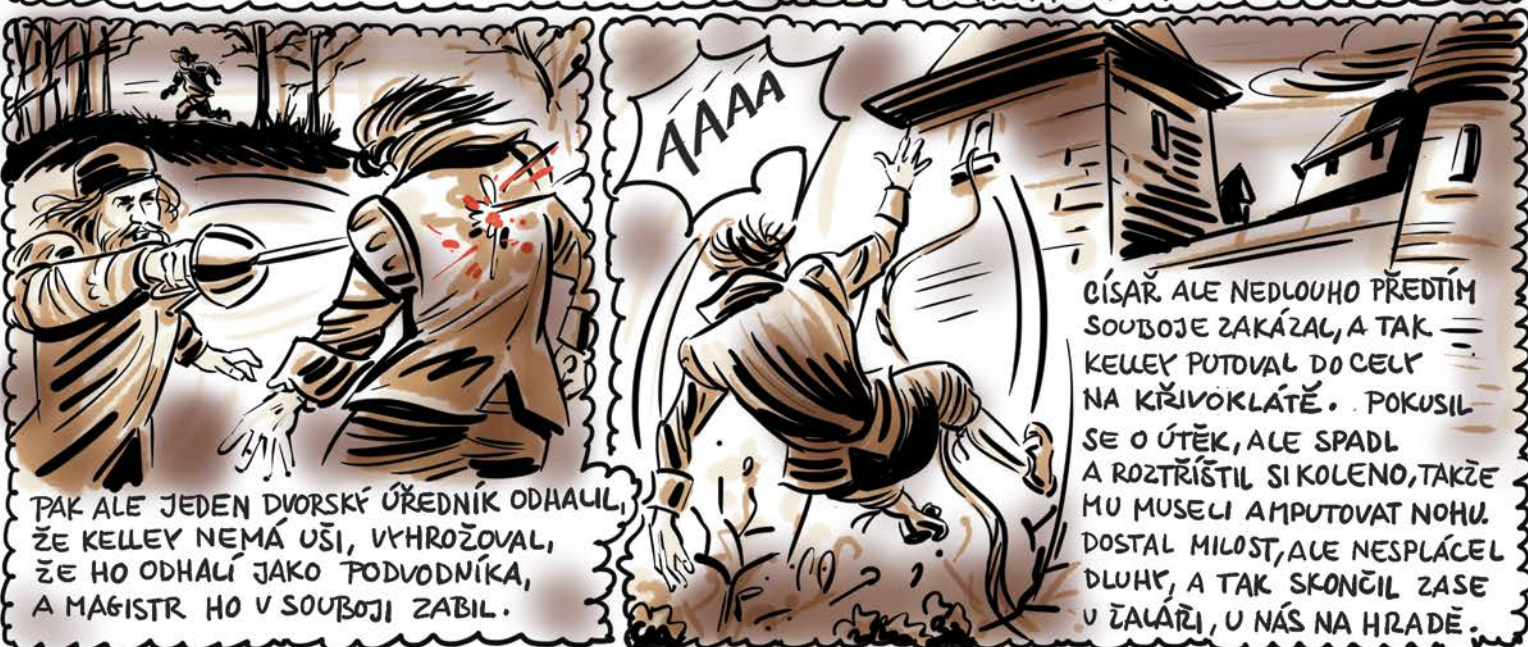

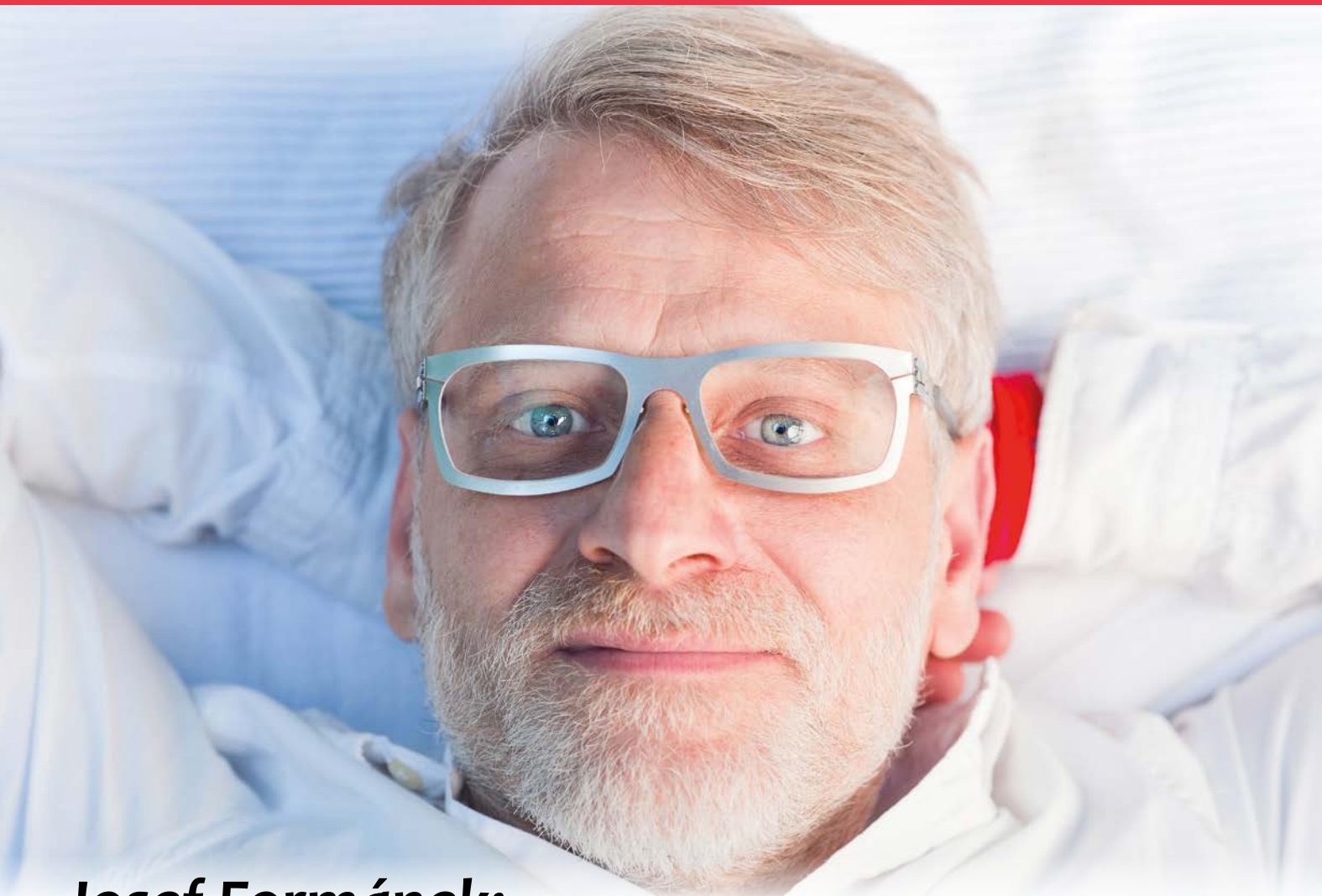
DOBRÁ RADA

Kdo polyká kilometry, musí polykat i dobré jídlo, aby se energie vyvážila. Z časté vlastní zkušenosti doporučuji kadaňskou restauraci Bílý beránek, kde vaří opravdu dobře.

TEXT: Rostislav Krivánek
Kresba: Petr Herold 2018

Smrt magistra Kelleyho

Josef Formánek:

„Žiju v Boží zahradě“

Josef Formánek je oblíbený český spisovatel, cestovatel a spoluzakladatel geografického magazínu Koktejl. Autor románů Prsatý muž a zloděj příběhů, Mluvit pravdu, Umřel jsem v sobotu a několika dalších. Jeho předposlední knihu Úsměvy smutných mužů v roce 2018 zfilmoval režisér Dan Svátek, natáčelo se v Ústeckém kraji.

Vy jste, pane Formánku, ústecký rodák a v okolí Ústí nad Labem žijete dodnes. Leckdo si možná položí otázku proč...

K Ústí mám sentimentální vztah. Zrovna nedávno jsem si vzpomněl na cestu, kterou jsme s rodiči velmi často podnikali v létě – šli jsme od našeho paneláku ke koupališti na Klíši. Mám teď nutkání se na tuhle cestu vypravit po letech znovu, zase si ji projít, i když se tu už mnohé samozřejmě změnilo, ale ten dávný pocit bezstarostného dětství, kdy jsem cestou okouzleně sledoval třeba sádrové hradby a čápy na upravených zahrádkách, vzduch voněl létem bez školních úkolů a mně bylo úplně obyčejně volně, krásně, tak ten pocit tam někde přece musí být schovaný... (usmívá se) Zažil jsem tu také první lásky, mám tady spoustu kamarádů... Já nevím, ono je to ve zdánlivých maličkostech – třeba

jen to, že jdete po městě, někoho potkáte a jen tak na sebe s úsměvem pokynete hlavou, pozdravíte se, to mě těší. To město je prostě ve vás a vy v něm, je to důvěrně známý prostor, v němž cítíte, že sem prostě patříte. Ještě hezčí než město je samozřejmě krásné České středohoří okolo i ty zvláště ponuré, a přesto přitažlivé Krušné hory na dohled...

A vy jste si něco z toho uvědomoval už jako dítě?

Jako dítě jsem neřešil, kde žiju. Byl jsem prostě Ústečák a Ústí bylo moje město. Prožívali jsme tehdy s ostatními dětmi na sídlišti takovou Knoflíkovou válku, byli jsme rozděleni na křížáky a husity – já byl husita a snil jsem o tom, že se jednou stanu velitelem našeho vojska – a sváděli jsme boje, které se táhly měsíce, měli jsme bunkry, dřevěné štíty a při-

lbice... Brali jsme zajatce, které jsme nutili trhat hluchavky, pak jsme je nosili do výkupu a za utržené peníze si kupovali šumáky. Jednou mě chytili křížáci, ti ovšem zajatce nebrali, a tak mě jen sešlehali kopřivami. Bylo to strašné ponížení a já se z něj šel vybulit za garáže. Stál jsem tam naštvaný na celý svět a najednou se tam objevila Maruška, podívala se na mě a navrhla, že si dáme závody v čůrání a že kdo dočůrá dál, tak si toho druhého může prohlédnout. Já samozřejmě vyhrál, protože ona si načůrala do tenisek. Potom se svlékla, lehla si na zem a rozkazovačně mi poručila: „A teď se pořádně podívej.“ No, a od té doby mě přestaly zajímat husitsko-křížácké války a začaly zajímat Marušky, které pak dlouhou dobu determinovaly můj život... (směje se)

Před lety jste se přestěhoval z města na samotu v srdci Českého středohoří neda-leko Milešovky. To bylo rozhodnutí, které ve vás nějak dozrávalo?

Příroda je pro mě tím důležitější, čím jsem starší. My jsme do téhle staré chalupy jezdívali na víkendy, ale pak mě napadlo – proč vlastně pořád přejíždět z místa na místo, když v době aut to stejně odsud nikam nemám daleko, a přesídlili jsme sem natrvalo. Jsem tu spokojený. Každé ráno vyrážím na takový pomalý běh, otevřu vrata a jen si tak vyběhnu do lesa... Dneska zrovna jsem v mlze potkal srnku – dlouze jsme se na sebe dívali a pak si běželi každý po svém. Naplňuje mě to určitým klidem, žít v přírodě. V přírodě, o níž si leckdo myslí, že v Ústeckém kraji je na úbytě, ale to je omyl. Však také většina mých známých, když za mnou přijedou a cítím z nich zpočátku odstup vůči tomuhle kraji, je nakonec velmi překvapena, a dokonce nadšena. Měl jsem tu nedávno známého, který provází lidi v Africe. Jeli jsme lesem a loukami a potkali jsme několik srnek, muflony, lišku, zajíce, viděli krahujce, a když jsme vystoupili z auta u chalupy, uslyšeli jsme sýčka. Kamarád se smál: Tak já vozím lidi na safari do Keni a ty ho tu máš za barákem.

Kdykoli píšete o Českém středohoří, spojujete ho se slovem „krásné“. Čím vás tak přitahuje?

Má obrovské kouzlo. Je to romantická krajina zdobená krajkou remízků, polí, vesniček, opuštěných samot, pobořených stavení, o kterých se člověk může jen dohadovat, kdo tam kdy bydlel, hradů, holých vrcholů vyhaslých sopek... Té tiché krásy, která se lehce dotýká srdce, říkám Boží zahrada. Ať už tu člověk žije léta, nebo se téhle krajiny jen dotkne při náhodné návštěvě, tak ona v něm vyvolá zvláštní pocit klidu a vnitřního míru.

Dneska už se to moc nepěstuje, ale chodíval jste jako kluk na víkendové výlety s rodiči?

Pravidelně. Často jsme jezdili třeba na Komáří vížku. To se dojelo do Bohosudova, lanovkou nahoru a pak pěšky třeba až na Telnici a odtamtud autobusem zpátky do Ústí. Nebo třeba do Hřenska jsme jezdili, do Jetřichovic, k Dolskému mlýnu... Hodně jsme chodili. Máma byla velká turistka, ta každý rok s nadšením absolvovala tradiční pochod – padesátku z Ústí na Milešovku...

A co dneska?

Najdete si ještě čas na výlety?

Dneska chodím taky. Často vodím kamarády, kteří za mnou přijedou, na Milešovku a jsem na tu naši Hromovou horu hrozně pyšný. Nechá-vám je kochat se pohledem, který Alexander von Humboldt, slavný cestovatel a přírodovědec, už začátkem 19. století ohodnotil jako třetí nejkrásnější výhled na světě. Za sebe

sem, kam se rád opakovaně vracím, také Amazonie mě uchvátila, Srí Lanka nebo Indie je nádherná ve všech svých kontrastech, Mexiko má úžasnou atmosféru... Jenomže každá ta krajina má svoje pro a proti – vedle exotické krásy i tsunami, zemětřesení, tornáda. No a nic z toho tady není. A i kdybych odešel s rodinou, tak si nedokážu představit opustit rodiče, kamarády, krajinu, jazyk – mně by se strašně stýskalo... Ty cesty po světě jsou ale hodně důležité, protože bez nich člověk nemůže naplno docenit krásu místa, kde žije, když nemá srovnání. A já vždycky, když jsem se odkudkoli vracel, tak jsem si říkal – něco tak malebného, romantického, teskně melancholického a zároveň velmi bezpečného nikde jinde nenajdu. Tady v lese zkrátka nemáte strach, že vás uštkne had nebo vás něco sežere či dostanete horečku dengue. Ta obava, která vás jinde provází, tady není. Prostě, jak říkám, je to Boží zahrada.

to můžu jenom potvrdit, protože i já jsem viděl spoustu krásných míst po celé planetě, ale tohle je rozhodně jedno z těch vůbec nejkrásnějších. Často chodím na Kletečnou, na Lovoš rád vystoupám... Na jaře a v létě je to pro mě osobně opravdu nejhezčí místo k životu... Podzim je tu taky krásný, ale na mě už trochu moc melancholický...

Vy jste ale opravdu viděl a zažil kus světa.

To se nikde nenašlo místo, kde byste si řekl – ano, tohle je ráj, tady chci žít?

Ne. Snad jedině kdyby mě osud a okolnosti donutily odejít. Jinak bych ale nikde jinde než tady žít nechtěl, opravdu. Jsou samozřejmě kouzelná místa, třeba indonéský ostrov Siburut s majestátním deštým tropickým prale-

Fotografie Josefa Formánka: Miroslav Nebeský

Patnáctkou napříč Českým středohořím

Všude po světě existují legendární silnice. Tou patrně nejznámější je americká Route 66, řečená „The Mother Road“. Takové silnice musejí mít svou historii a především – musejí vést atraktivní krajinou, která cestování po nich posvěcuje a dělá z něj nezapomenutelný zážitek. Taková je i silnice I/15 – „Tepna Českého středohoří“. Spojuje Most a Zahrádky u České Lípy, a jedete-li po ní, nevyjdete po celou dobu z úžasu, neboť taková pestrost krajiny se opravdu vidí málokde. Projedeme ji spolu a budeme se dívat, zastavovat... prostě se kochat. Nemusíte ji samozřejmě projet celou, kterákoli její část vás ale nadchne.

OD ČESKÉ LÍPY AŽ POD MILEŠOVKU

Patnáctka by se docela dobře mohla jmenovat i „Švestková“. Po většinu její délky ji totiž lemuje stejnojmenná železnice – Švestková dráha, která je od letoška v provozu celoročně. Jméno dostala po nedohledných švestkových sadech, jimiž kdysi vedla. Kombinace zákeřného viru šarka a budovatelského třetění po velkých lánech kukuřice a pšenice však vedla k likvidaci většiny stromů, nicméně voňavé jméno už zůstalo. Teď už ale zapnout pásy – startujeme! Vyjeli jsme ze Zahrádek, od do pískovce tesané Novozámecké průrvy, míjíme nádherné Holanské rybníky na pozadí mytické hory Vlohošť a posledního kuzele Ralské pahorkatiny Ronova. Bránu do Čech otevíráme kousek před středověkým městem Úštěk s pověstnými jarmarky, Muzeem čertů, Ptačími domky, synagogou, ale také odevšad viditelnou Kalvárií u Ostrého i nedalekým hradem Helfenburkem. Projíždíme barokními Liběšicemi, za kterými na chvíli odbočíme na prohlídku pozdně barokního zámku v Ploskovicích, a pokračujeme do Litoměřic, nad nimiž se už zvedá Verneřické středohoří. Litoměřice, bílá perla Středohoří, opravdu stojí za zastávku a důkladnou prohlídku. Vybereme si třeba Okruh církevní památky, projdeme Dómský pahorek, nahlédneme do Máchovy světničky a můžeme si vyšlápnout i na Máchův Radobyl.

Patnáctka nás dobrodiním mostu přenesle přes Labe a dovede až na kraj pevnostního města Terezín, kde projdeme všechny nové expozice spojené s vojenskou historií ojedinelého městského celku od Retranchementu V přes labyrint podzemních chodeb až do expozice kasárenského života v Kavalerii 2, abychom pak přešli do Muzea ghetta a Malé pevnosti a seznámili se i s krátkou, ale strašlivou historií, kdy byl Terezín internčním městem pro židovské vězně. Za chvíli už vjíždíme do Lovosic s nádherným lesoparkem Osmička, rozhlednou U přívozu, pohos-

tinnou kavárnou Café Zámeček i možností báječných výletů na Lovoš a do Oparenského údolí. Patnáctka nás nicméně vede do srdce Milešovského středohoří.

SRDCEM ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ DO MOSTU

Svatou středohorskou trojici – Milešovku, Kletečnou a Lovoš – máme po pravici, míjíme i magickou horu Boreč, na jejímž vrcholu je díky podivuhodnému přírodnímu úkazu zelené jaro i uprostřed zimy. To už se ale před námi vynoří zřícenina hradu Košťálova, odkud je jeden z nejkrásnějších středohorských výhledů, a pod ním klidně a vlněně dřímající městečko Třebenice s Muzeem českého granátu, expozicí hradů Českého středohoří, ale také malebným domkem ukrývajícím voňavou a lákovou čokolaterii. Jen o pár kilometrů dál jsou Třebívlice, které nás vítají jedním

z nejmodernějších vinařství v Česku, slyšícím na jméno Johann W a nabízejícím exkurzi do provozů, kde z bobulí vzniká lahodné víno, ale také velmi dobrou restauraci a obchod s vínem i dalšími regionálními pochutinami. Na zdejším zámku prožila téměř celý život slavná Ulrika von Levetzow, již proslavila krátká, téměř milostná epizoda s básníkem Goethem, v bývalé zámecké prádelně je malá expozice se vzpomínkami na její život a na třebívlickém hřbitově najdeme i její hrobku. Pokud nás srdce táhne do kopců, můžeme téměř kdekoli odbočit z páteřní patnácky a vydat se třeba ke zříceninám hradů Skalka, Ostrý nebo Blešno, do pohostinné restaurace v penzionu Kocourov, do Řisut s pozoruhodnou ruinou kostela sv. Bernarda z Clairvaux anebo vystoupat na některý ze solitérních kopců, třeba na Oltářík. Patnáctka nás pak znovu vlněně povede krásnou středohorskou kraji-

nou do Libčevsi, kde by byl hřích neprohlédnout si jednu z nejvýznamnějších českých románských památek, kostel Stětí sv. Jana Křtitele, stejně jako nevystoupat na nedaleký vrch Čičov. Tady, kromě opulentních výhledů, je možné vyzkoušet si lehce adrenalinový kiting (máte-li s sebou výbavu) anebo jen tak bloumat jedinečnou stepní vegetací. Naše úžasná průvodkyně se pomalu blíží ke konci, to ale neznamená, že už by neměla co nabídnout. Teď právě projíždíme obcí Chrástce, kde se podařilo obnovit dávnou vinařskou

tradiici. Zdejší vinařství nás pozve na exkurzi, v prodejně nabídnou báječná vína, která dozrávají na svazích v Mostě a okolí, ochutnat tu můžeme i košer vína, jejichž jsou právě chrámečtí vinaři nejvýznamnějším českým producentem. Pak už se objeví vrch Hněvín a my uzavíráme pout v Mostě, městě dromů (Aero-, Aqua-, Hipo- a Autodrom).

PERLIČKA

Než zvolna sjedeme do Mostu, zaujme nás ještě nepříliš známý, ale skutečně pozoruhodný klasicistní zámek Korozluky. Ten byl ještě v roce 1988 určen k demolici, nakonec se ho ale podařilo zachránit a stavba prošla celkovou nákladnou rekonstrukcí. Dnes je tu zajímavá expozice sakrálního umění zbouraných mosteckých kostelů a je možné si prohlédnout i zámecké interiéry, stejně jako nádherný park.

Dráhou národního parku kolem dokola

Všechno to začalo v červenci roku 2014, kdy na nádražích v české Dolní Poustevně a saském Sebnitzu nastalo dojemné vítání příjezdějícího vlaku ne nepodobné jásavým akcím z úsvitu železnice. Říkáte si, proč v době, kdy má skoro každá rodina dvě auta, někdo tak oslavuje, že jede jede mašinka? Pak byste měli vědět, že poslední vlak mezi zmíněnými městy projel o sedmdesát let dřív. V roce 1948 byly koleje dokonce úředně vytrhány a dlouho to vypadalo, že tím všechno končí. Neskončilo. Provoz na trati mezi Děčínem a Rumburkem přes Bad Schandau a Sebnitz byl obnoven, trasa dostala číslo U28 a brzy začala slyšet na jméno Dráha národního parku.

UŽ JENOM JÍZDA JE ZÁŽITKEM

Tím ale železniční revoluce v regionu skal a roklí neustala. Několikaleté sveřepé úsilí lidí z destinační agentury České Švýcarsko, kteří o turistickém ruchu vědí své a je jim jasné, že železnice je ideální, k přírodě a koneckonců i lidem ohleduplná forma dopravy, tak tohle úsilí bylo završeno. Dráha národního parku je okruhem, respektive dokonce okruhy dvěma. Tohle kroužení krajinou má v sobě nesmírnou atraktivitu, dalo by se říci, že nikde jinde v zemi podobné putování vlakem nemůžete zažít. Tak předně – 90% železnice trasy se dotýká území národních parků České Švýcarsko a Saské Švýcarsko nebo vede chráněnými krajinnými oblastmi Labské pískovce, Lužické hory a České středohoří. Už to samo o sobě je příslibem netušených krás. Jen si to představte – v Děčíně nasednete do vlaku a divukrásným Labským kaňonem vjedete do území saských stolových hor, za lázněmi Bad Schandau vjedete do krajiny skalních měst, v Sebnitzu

přejedete hranice zpátky do Česka a přes Dolní Poustevnu, Mikulášovice a Šluknov doputujete až do Rumburka. V letních měsících navíc můžete zvolit alternativní cestu, v Mikulášovicích přesedlat na trasu U27 a jet do Rumburka přes Brtníky a Krásnou Lípou. Okruh Dráhy národního parku pak pokračuje další nádhernou tratí označenou jako U8. Ta vede z Rumburka i z Krásné Lípou mezi prvními kopci Lužických hor, přes Chřibskou, Jedlovou, Kytlice a Mlýny do České Kamenice a dál, přes Benešov nad Ploučnicí zpátky do Děčína. Vezmete-li si s sebou dobrou svačinu, stačí vám úplně sedět ve vlaku nebo stát u staženého okénka a okouzleně hledět na ubíhající krajinu. Budete mít co dělat, abyste tu krásu vůbec pobrali.

VÝLETY Z KAŽDÉ STANICE

Samozřejmě se nemusíte kochat jen jízdou samotnou. Kdekoli se dá vystoupit, podniknout okružní výlet a zase naskočit na vlak. Auto prostě nechte doma! Obrovskou výhodou Dráhy národního parku totiž je, že vás zaveze až na dosah těch největších magnetů regionu a ušetří vám rok od roku složitější hru o parkovací místa. Tak třeba vystoupíte ve Schmilce, přívozem přejedete do Hřenska – a na Pravčickou bránu i do soutěsek řeky Kamenice to máte jen kousek a popojet

do Jetřichovic je také otázkou chvil. Podobně je Bad Schandau východištěm k tramvaji jezdící Křinickým údolím do skal, ale také na divoce rozeklané Schrammsteiny. V Rathmannsdorfu vás čeká ojedinělá rozhledna na rovině, ze které je až nelogicky úchvatný rozhled po Saském Švýcarsku, v Dolní Poustevně se kvůli Dráze národního parku dokonce budují dvě nové velmi zajímavé okružní trasy, z Mikulášovic se vydejte na rozhlednu Tanečnice, v Lipové na křížovou cestu Annaberg nebo k zámku, který začíná vstávat z ruin, křížové cesty na vás čekají

i ve Velkém Šenově a ve Šluknově, kde je navíc pozoruhodný zámek v ojedinělém stylu saské renesance, a v Rumburku nevynechejte návštěvu jedinečné Lorety s ambitem. Zvolíte-li z Mikulášovic trasu U27, pojedete přes Brtníky, celoroční východiště do úchvatného Kyjovského údolí říčky Křinice a zimní start k proslulým ledopádům na Vlčím potoce, z Panského je to kousek k rozhledně na Vlčí horu, no a Krásná Lípa je východní

DOBRÁ RADA

Nově je možné informovat se na všechno, co vás o Dráze národního parku zajímá, na webových stránkách www.drahanarodnihoparku.cz. A když už budete na síti, naklikněte i stránku www.ceskesvycarsko.cz, kde v tématu Bez auta najdete více jak dvě desítky tipů na konkrétní trasy.

Když nevím, tak se zeptám

Dávno pryč je doba, kdy informační střediska zela prázdnotou a turisté vlastně ani nevěděli, proč by se tam měli vydat. Jeden by řekl, že v době, kdy lze na internetu najít de facto cokoli, půjde o setrvalý stav, ale kdepak. „Íčka“, jak jsme si je zvykli familiárně nazývat, se postupně stala přirozeným začátkem návštěvy města nebo výpravy za přírodní či historickou zajímavostí. Jejich vybavenost je čím dál lepší a především – lidé, kteří tu pracují, povětšinou opravdu dokážou poradit a vědí, o čem mluví. A tak vlastně ani není divu, že rostou jak houby po dešti. Tak třeba v Krušnohoří v poslední době začalo fungovat jedno zbrusu nové a to druhé se otevře co nevidět. Než se do nich podíváme, předesílám, že komplexní informace a zasvěcené materiály o celé východní části Krušných hor nejlépe získáte v informačním středisku na zámku Valdštejnů v Litvínově, které spravuje Destinační agentura Krušné hory, o. p. s.

INFOCENTRUM HORNICKÉ KRAJINY KRUPKA

V samotném srdci městské památkové zóny proměnil se jeden historický dům, který ještě nedávno věru vypadal dosti na odpis, na opravdu velkorysý několikapodlažní infocentrum. Z původního domu zůstala jen čelní stěna a gotické sklepy, zbytek byl pod přísným dohledem památkářů dostavěn tak, aby výsledný celek dokonale zapadal do středověké zástavby, a přitom sloužil zcela v duchu jedenadvacátého století. Nejde totiž jen o místo, kde se vám dostane informace kudy kam se vydat, kde vás vybaví mapou nebo brožurkami – jde o multifunkční objekt, který stejně jako náhodným turistům slouží i místním, a dokonce i odborné veřejnosti.

Součástí domu je galerie s expozicí hornické tradice krupského regionu s kontextem historie dobývání rud v celém Krušnohoří. Jsou tu i konferenční a vzdělávací prostory – prostě, tahle stavba má opravdu smysl. Jak už jsem dosti zešířka psal v minulém čísle

Brány, Krupka spolu s dalšími hornickými místy na české i saské straně Krušných hor usiluje o zápis do seznamu světového dědictví UNESCO – o úspěšnosti takových snah se rozhoduje právě v tomto roce. Krupčáci jsou pragmatici – když to vyjde, budou mít exkluzivní výchozí bod k hornickým památkám UNESCO, když ne, budou jim fešácké „Íčko“ závidět i mnohá větší města. Až pojedete do Krupky, zastavte se tu. Vybaví vás plánem nově budovaných naučných stezek vedoucích uličkami města i těch, které šplhají do okolních strání, kde se od doby, kdy byl středověk ještě novorozeně, těžily rudy vzácných kovů, především pak cínu. Že vás pošlou i do prohlídkové štolý Starý Martin, kde se snadno vžijete do pocitů dávných kovkopů, na to tedy vemte jed. Otevřeno je po celý rok kromě pondělků od 9 do 17 hodin.

DOBŘÁ RADA

Informace může člověk nasát leckde, třeba i v muzeu. A jedno takové svrchaně stojí za návštěvu v krušnohorské obci Lesná nedaleko Hory Sv. Kateřiny. Zdejší Krušnohorské muzeum v Lesné nabízí expozici o životě a práci horalů před sto lety v dokonalé replice typického lidového domu tzv. chlívního typu. Uvidíte tu i nově vybudovanou repliku zvonice s funkčním zvonom, a máte-li štěstí na akci, zkuste si některé ze zapomenutých řemesel nebo se zúčastníte tradičního podzimního šlapání zelí postaru.

INFORMAČNÍ STŘEDISKO NA HRÁZI FLÁJSKÉ PŘEHRADY

Pokud jste se k tomuto číslu Brány dostali hned zjara, budete si muset ještě chvíli počkat. Pokud po 1. červenci, je pro vás vlídná náruč flájského „Íčka“ už otevřená. O tom, že Fláje jsou jedna z nejkrásnějších a nejromantičtějších vodních ploch v zemi, jistě nemusím nikoho přesvědčovat. Kdo zažil atmosféru sveřepých krušnohorských lesů, které své statné nohy koupou v temné vodě přehradního jezera a večer co večer do ní noří své stíny, ten ví, o čem mluvím. K tomu si připočtete, že flájská hráz není jen tak ledajaká stavba z leknutí – jde o unikátní, jedinou betonovou pilířovou hráz v zemi, která je navíc dutá, což její neobvyklost umocňuje natolik, že byla zařazena mezi kulturní památky České republiky. No, a právě na východním konci přehradní hráze vyrostla

architektonicky velmi zajímavá budova nového informačního centra. Dominantním materiálem je dřevo, podstatou je fragment jeřábu, který v padesátých letech minulého století sloužil k budování přehrady. Dřevěné je i molo osazené lavičkami. Proč informační centrum uprostřed lesů? Inu, právě tady je ideální místo, kde připomenout a vysvětlit historii regionu, vyprávět příběhy obcí, které kvůli výstavbě horského vodního díla zanikly, ukázat, jak byla a je využívána vodní energie, jaká je úloha přilehlého jezera v zásobování Podkrušnohoří pitnou vodou. Mezi flájskou a sesterskou údolní nádrží v saském Rauschenbachu jsou navíc instalovány informační tabule a brzy dojde i k dobudování naučné stezky. I tady bude otevřeno celoročně. Abych nezapomněl, určitě si někde červeně zapište první sobotu v září – to se totiž na flájské přehradě už tradičně

koná Den otevřených dveří za účasti českých i saských vodohospodářů a vy se budete moci podívat i do útrob jedinečné flájské hráze.

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ STŘEDISKO DUCHCOV

Ne, tohle „Íčko“ opravdu není nové. Zato je báječné, bylo dokonce vyhodnoceno jako nejlepší v Bráně do Čech. Není divu. Jen pár kroků od duchovského zámku, v Masarykově ulici, sídlí nenápadná místnost plná oduševnělých a smysluplných informací. Kdykoli sem přijdu, najdu něco nového. To proto, že ti, kdož tu pracují, nejsou jen „gážíšty“ a „podavači“. Když přijdou domů, usedají k počítačům a studují, hledají, píšou. Vydávají si vlastní informační materiály, jejichž úroveň je vážně velmi dobrá. Mám je všechny, věřte mi!

Ochutnejte Lounské středohoří

Ano, já vím, žádné Lounské středohoří neexistuje, správně se tahle úchvatná a strhující nejjíznější část neopakovatelné vrchoviny jmenuje Ranské středohoří, ale co naděláte – Lounské se mu prostě říká a taky se na něj tak povětšinou doptáte. Poslední dobou se stalo módním putovat krajinou, vesnicemi a městy ve jménu jídla a potravin, podnikat jakési gastronomické výlety. Tak pojďme, projedeme spolu asi čtyřicetakilometrový okruh a budeme hledat, co kde ochutnat. Vydejme se zkrátka po Gurmánské stezce.

Okruh se dá objet autem se zastávkami a výšlapy, dá se objet i na kole – koneckonců velmi agilní a kvalitní informační centrum v Lounech se do budoucna na téhle trase chystá vyznačit cyklostezku, ale můžeme se mezi oblé a nahé kopce vydat i pěšky, třeba natříkrát. Podstatné je, že budeme putovat krajinou, jakou jinde na světě nenajdete.

Tady, na jihu, je České středohoří trochu jiné. Kopce jsou od sebe více vzdáleny, jsou to nezdělané vlastně stepní celky porostlé jen travinami, spásané ovci a kozami a jsou v první řadě nesmírně ladné a graciézní. Jak tak postrádají husté stromové, zdají se být nižší a jejich vrcholy dosažitelnější, jakoli je to jen zdání.

ZA VOŇAVÝM MEDEM I TYPICKÝMI SÝRY

Začneme samozřejmě ve středověkém městě louny, v Lounech. Přes úžasný záplavový čili inundační čtyřcetiobloukový most, dlouhý 272 metrů, míříme teď do jižní brány Středohoří, do široké kotliny mezi trojhrbetou Ranou a oblou pyramidou Oblíku. Před námi je první z vrcholů, Červený vrch, původním jménem Stříbrník, s Ejemovou chatou s vyhlídkovou Frotzelovou věží na temeni. Tady se otevře útešný pohled na panorama Českého středohoří a širokou nivu řeky Ohře, lemovanou Džbánskou pahorkatinou. Chata je vlídné místo, kde s ochutnáváním autentických potravin a jídel ze Středohoří můžeme začít. Chovají tu včely, takže tu můžeme ochutnat pravý středohorský med. Senzační je i chléb od lokálních pekařů a výborné košíčky a kravské sýry z farmy na protějším Oblíku, kam se ještě dostaneme. Vsadili tu na jednoduchou, poctivou a tradiční „hospodskou“ kuchyni – jejich utopence, nakládané hermelíny nebo párky jsou už vyhlášené. A teď tedy kolem Dobroměřického rybníka na už

řečený Oblík do avizované farmy stejného jména. Tady se můžeme seznámit s chovem ovcí velmi zblízka a v malém obchůdku ochutnat i to, co z jejich produkce v Ejemově chatě neměli. Třeba skvělé jogurty. Jsme-li na kole, objedeme Oblík, pěšky by ale byla škoda na něj nevystoupit – je to až takový praotcovský pocit, vždyť takhle holý býval ve starověku i Říp. Rozhled? Ne, to musíte vidět sami. Přes Mnichov, Charvatce a Jablonec se dostaneme cestami mezi rozložitými středohorskými poli až do obce Kozly, kde nás na návsi překvapí barokní kostel svatého Martina z roku 1717 s hrobkou hrabat Chotků, který skrývá staré gotické jádro. Jen maličkou zacházkou je přírodní rezervace Tobášův vrch se vzácným stepním ekosystémem s velkým množstvím ohrožených druhů rostlin, třeba hlaváčkem jarním, koniklecí lučným i otevřeným nebo kavylem Ivanovým. Chtělo by to už něčím svažít hrdlo. Máme-li náladu a kondici, vyběhneme ještě na nedaleký vrch Čičov, kde budeme na jaře obklopeni mořem konikleců a oči zasytíme opulentními výhledy do Milešovského středohoří.

DOBRÁ RADA

Popadne-li vás přes všechny gastronomické počitky v Lounech hlad, mám pro vás zajímavý tip: v nádherné budově barokního městského špitálu sídlí velmi dobrá restaurace Vegetariana. Název věřte, ale nebojte se, tady i největší masožrout pochopí, že i bez masa to jde – a skvěle!

NA BÁJEČNÉ VÍNO I MEZI KOZY, KTERÉ LÉTAJÍ

Naštěstí už se blížíme do Chrámce, o nichž se o pár stránek dál ještě dočtete. Tady, potěšení, ochutnáme jeden z nejdůležitějších darů středohorských, totiž chrámecké víno z Českého vinařství Chrámce. Degustací jen lehce znejistění, s batohy ztěžklými baterií lahví, pomalu se ocitáme na nejsevernějším bodě trasy a vracíme se na jih. Přes Skršín a Bečov nás cesta povede na rozcestí k obci Milá a my, nejen kvůli tak vstřícnému jménu, podnikneme odbočku doslova završenou výstupem na nádherný kužel stejného jména – Milá (když je to ona, není to spíš kuželka než

kužel?). Výhledy za ten výšlap rozhodně stojí. Pak dále, do Hrádku. V téhle obci rozhodně podstoupíme pársetmetrovou zajižďku k už proslulé farmě Létařská koza. Mohutná skalní stěna tu vytváří dokonalé prostředí pro početné stádo zvědavých, druhově různorodých a neodolatelně milých koz. Není to ale žádná zoo, holky tu pilně žerou, aby mohly vytvářet surovinu pro výrobu opravdu báječných kozích sýrů, a několik jejich kravích sester se činí neméně, takže tu přímo od farmáře nakoupíme i sýry kravské. Batoh už přetéká, nezbyvá než se vydat zpátky do Loun. Za zády velkolepé Rané, přes obec Lenešice, jsme za chvíli už podruhé na inundačním mostě a začínají se před námi důstojně zvedat starobylé hradby lounské.

Koloběžky jsou na čumendu

Jízdu na silničních koloběžkách zavedli Finové a taky ji pilně začali šířit po Evropě. Čert ví, proč zrovna Češi se téhle myšlenky tak chytli. A zahořeli natolik vehementně, že dnes už Finy předstihli. V Česku je několik prestižních firem, které koloběžky vyrábějí, a pokud jde o koloběžnou reprezentaci, patříme neoddiskutovatelně do úzké světové špičky. Dá se tedy říci, že jsme koloběžková velmoc. Copak terénní koloběžky, ty zná hodně lidí – dneska vám je půjčí na kdekterém kopci a nechají vás třeba i sjet sjezdovku nebo volný terén. Ale silniční? Na vlastní kůži jsem poznal, že třeba v takovém Sasku se za vámi otočí každý a leckdo si vás i vyfotografuje. A v ostatních sousedních zemích to není jiné. Mě na koloběžkový výlet pozval Jarďa Novotný, jehož firma Event Time České Švýcarsko podobné akce organizuje. A já na něj zase zvu vás.

TRHNĚTE SI NOHOU!

Kam pojedeme? Inu, na koloběžce se sice dá projet i trasa Giro d'Italia, ale běžný smrtelník kopce moudře vyjde s koloběžkou po boku. Takže rovinky a hlavně svažitě terény, to je to, co rekreační koloběžkář miluje. Proto začneme na stolové hoře Děčinský Sněžník a využijeme faktu, že Českosaské Švýcarsko je už dávno zase jeden homogenní celek a hranice nakreslená na mapě jen formální čára. Pojedeme z kopce do Labského údolí. Čeká nás 35 kilometrů. Upřímně, když jsem se to poprvé dozvěděl, nebylo mi do zpěvu – přece jen, nestál jsem na kolo-

běžce od takových... pěti let? A teď taková porce – neuříznou si ostudu? Stroj samotný je báječně jednoduchý. Člověk stojí pouhé čtyři centimetry nad zemí, má k dispozici řídítka a na nich dvě brzdy. Šmytec. Žádná přehazovačka, jen přešlapovačka. Výuka techniky trvá minutu. Ano, chápu – odrazná noha šmrncne asfalt a propne se dozadu, následně vykopne dopředu, čímž se kinetika koloběžky umocní. A už jedeme. Lidi – to je vám něco úžasného! Představte si, že zvolna plujete krajinou – vestoje! – obě nohy na „nášlapu“. Chce to asfalt, čím kvalitnější, tím líp to jede. Nikdy by mě bylo nenapadlo, jak dokonale vyhlíd-

kový nástroj koloběžka je. „Koloběžka je na čumendu,“ prohodí Jarďa a ukáže hlavou na skaliska lemující podzimem probarvenou lesní cestu. Hlavou, neboť koloběžka není kolo a neměla by se řídit jednou rukou. Zastavit a „vystoupit“ je ale tak jednoduché... „Víš, jak se zdraví koloběžkáři?“ zkoumá Jarďa hloubku mé nevědomosti. Netuším – Čau? „Trhni si nohou!“ „Fakt? To je nějaký moderní vynález, tenhle pozdrav?“ ptám se nedůvěřivě. „Ale kdež – takhle se zdraví už ve dvacátých letech minulého století!“ A tak si tedy trhnu nohou a užívám si dokonale bezbolestný pohyb nádhernou přírodou.

PERLIČKA

Dvě rady: Jednak si rozhodně kupte celodenní Elbe-Labe Ticket – kromě rathenského přívozu platí na všechno a ušetříte s ním velmi výrazně, a potom – nejezděte sami. Nechat se vést erudovaným průvodcem je rozkoš a mít kolem sebe partu přátel její druhá mocnina. Na www.eventtime.cz navíc zjistíte, že podobných tras tu mají nachystáno více než deset, a to nejen ze Sněžníku do Českosaského Švýcarska, ale také po povlovských saských stráních Krušných hor.

VÝHLEDY, KTERÉ SE VRÝVAJÍ PŘÍMO DO DUŠE

Náhorní plošina Děčinského Sněžníku se sveřepými spornými stromy a větrem prověřenými travinami se pomalu proměňuje. U Soví brány přejedeme hranici a kolem Liščího potoka, který tu slyší na jméno Fuchsbach, zvolna sjíždíme nádhernými lesy

herným, hřbitovem obklopeným kostelem – evangelickým, jsme přece v Sasku – a dilema: „Tak co? Dál z kopce, nebo si vyšlápeme kilometr a dopřejeme si vyhlídku všech vyhlídek?“ No, pro mě jasná volba, za královskou vyhlídku bych já dal ledvinu. Vedeme koloběžky a meleme jedno přes druhé. Na kole tuhle svobodu člověk nemá, nechat se vidět, jak tlačíte bicykl, to cyklista těžko snáší...

kolem utěšených lesních rybníků, nečekaně se vynořujících skalních stěn a pitoreskních pískovcových útvarů, až ke kamennému lapidáriu na samém začátku obce Cunnersdorf. Tady lehká svačinka mezi ukázkami nejrozdílnějších užitečných předmětů tesaných z kamene – od mlýnských kamenů po podélně vproštědrtaný kvádry, součástí někdejšího vodovodu (při představě, že měl 67 kilometrů, na mě jdou mráčky – to bych vážně vrtat nechtěl). Pak už malebný Cunnersdorf, pedanticky, ale bezesporu malebně naklizená ves s nád-

A pak to přijde – vynoří se dokonalá dominant, stolová hora Pfaffenstein, skalní město dávných obrů, kamenný koráb s nádhernou panou na přídi, štíhlou a neodolatelnou Barbarinou. Jako by moje oči byly kamera v pomalé, klidné jízdě. Koloběžka je na čumendu, tak to je tedy svatá pravda. A vzápětí se na obzoru vynoří další dvě stolové hory – nejprve přísný Königstein s vrcholovou pevností a vzápětí elegantní Lilienstein. Kamenné písky, které vyjely z krajiny a zasekly se v nejvyšším bodě. Oči až slzí z přemíry vjemů. A najednou jsme u Labe. Z Königsteinu po levém břehu do Kurort Rathen, pod slavnou Bastei, pak přívozem na pravý břeh a velebně klidnou jízdou, sice už po rovině, takže bez odrážení to nejde, ale porce námahy si člověk ordinuje po troškách, až do pohádkového městečka Stadt Wehlen. Výborně stíháme show ve zdejším ručním bombonářství. Pak přívozem přes Labe a vlakem do Děčína, k autu. Jsem celý život bigotním cyklistou, ale po dnešku volám – Vivat, ať žije královna Koloběžka! 35 km? Ani jsem si nevšiml...

Návrat k ovocnářské tradici

ČESKÉ STŘEDHOŘÍ

Dokonce i železnice, která vede mezi kopci a kopečky, má ovocné jméno – Švestková dráha. To by bylo, aby se nenašli novodobí pěstitelé ovoce... Tak třeba v Travčicích nedaleko Terezína sídlí nepřehlédnutelná firma SEVEROFUKT, která se vedle pěstování a zpracování zeleniny věnuje i ovoci. Navazující na tradici, ovoce suší – jejich sušená jablka a hruškové křížaly jsou vyhlášené, ale vyrábějí z něj i vynikající ovocné koncentráty, které se staly hitem farmářských trhů. Pod hradem Hazmburkem, ve vsi Klapý, zase hospodaří Zemědělské družstvo Klapý. Na rozsáhlých pozemcích tu pěstují převážně jablka, višně, švestky, ale také velmi ceněné třešně a úspěšné meruňky odrůdy Pinkcot. V jiném módu, totiž v rodinném duchu, hospodaří ve Svádově Ing. Stanislav ŠTRYMPL, který proslul především velmi vyhledávanými jahodami. Marné shánění dobré marmelády dovedlo Jana Heřmánka k tomu, aby začal v Radešíně severně od Ústí nad Labem vařit vlastní, ve snaze vyrovnat se úžasné chuti marmelád své maminky. Povedlo se, soudě i podle toho, že jeho výrobky nazvané Mazaný Filip získaly už 11 zlatých hvězd na nejprestižnější světové gurmánské soutěži Great Taste Awards. Je libo švestkový džem s vanilkou? Jahodovou marmeládu s vanilkou nebo meruňkovou s amarettem, rybízovou s badyánem nebo angreštový džem s kardamomem oceněný dokonce dvěma zlatými hvězdami? MAZANÝ FILIP je pro vás má. Chcete vidět, jak se sušilo ovoce v dřívějších dobách? Navštivte skanzen v Zubrnici, kde nadšenci dávají každoročně na podzim do provozu historickou sušárnu.

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

I v nejsevernějších částech kraje se ovocnáři vracejí ke starým odrůdám, znovuobjevují jeřabinu a další plodiny. Začít můžeme v Rumburku v cidrérii BBCidre. Tady se zamilovali do starého bretonského nápoje a vytvářejí skvělý cidre ze starých sudetských jablečných odrůd. Dobře prokvašený a pečlivě stáčený jablečný mošt má jedinečně drsnou

chuť, které když propadnete... O kousek dál, v Jiřetíně pod Jedlovou, voní provoz firmy ČOKODŽEMY. Jejich nápad spojit kvalitní marmeládu s čokoládou měl nečekaný úspěch a má ho dodnes. Dokonce takový, že své čokodžemy a džemolády obohatili o lívance a na jiřetinském náměstí si otevřeli Lívancovnu. Zastavte se a ochutnejte! Docela jiné džemy, ale také pesta, čatni a sirupy vyrábí

PETR PSOTA

v Kytlicích. Třeba takové karotkové čatni s mandlemi a koriandrem nebo broskvový džem s vanilkou a brandy – hmmm... Jméno Valdemar Grešík je dobře známé po celé republice, je synonymem pro skvělé ovocné čaje, džemy, čatni, sušené ovoce, mošty... Jeho firma NATURA sídlí v Děčíně a právě on stojí za rehabilitací jeřabiny, ze které pálí vyni-

Už od prvního čísla v Bráně mapujeme regionální řemeslníky a výrobce potravin, ochutnáváme, mlsáme, doporučujeme. Tentokrát nás čeká výlet zaměřený na ovoce a všechno, co se z něj dá vyrobit. Ovocnářství má v Bráně do Čech staletou tradici, byly doby, kdy právě sady, moštárny, lihovary a sušárny byly hlavním zdrojem obživy lidí na většině území kraje nazývaného Zahradou Čech i Českým rájem, a to už hluboko ve středověku. Čtyři historické klenoty byly: švestky, hrušky, jablka a jeřáb oskeruše. Ať už v čerstvém, nebo sušeném stavu, vyváželo se za hranice a byla to množství až omračující. Ve většině obcí byla ještě na sklonku mocnářství minimálně jedna sušárna ovoce. Nedožrnné byly švestkové sady v Českém středohoří. V celém kraji rodily stromy prastarých odrůd. Může se to všechno vrátit? Inu, podstatné je začít a – jak uvidíte – začato je báječně!

kající Děčínskou jeřabinku. V témže městě najdete i malou rodinnou firmu MANOK, která produkuje výborné džemy, ovocné čaje i sirupy, z nichž zejména ten jahodový má velmi dobré renomé. A do třetice děčínský výrobce, Štěpánka Holcmanová a její MAR-MELÁDY CIDONIO s neobvyklými příchutěmi. V nabídce je pro každého něco – nechybí sladší klasika, kombinace s hořkou, kyselou či pálivou chutí, alkohol je pak zajímavá přísada sama o sobě.

KRUŠNÉ HORY

Už zmíněná Švestková dráha vede Českým středohořím, ale končí v podhůří Krušných hor. A právě tady, v Bělušicích u Mostu, drží prapor pěstitelů slivoní rodinná farma Karly Ščepkové KARLÁTKA OD ŠVESTKOVÉ DRÁHY. Na dvou hektarech tu pěstují stromy a ovoce z nich – a pouze z nich – pak zpracovávají na vynikající sušené švestky a dnes už slavná povidla. O kousek dál, v Chrámčích u Mostu, zase najdete rodinný podnik Zámecké sady Chrámce. Tady se ovoce pěstuje na trochu větší ploše – na plných 95 hektarech. Co si odtud odvézt? Rozhodně sušené bio hrušky, ušlechtilou hruškovici z odrůd Hardyho a Madam Verte, ale také mošty, džemy nebo prostě čerstvé plody. Za dalšími dvěma ovocnáři musíme do Jirkova. Výborná jablka (ale i jahody, třešně, hrušky

a švestky) tu pěstují SADY A ŠKOLKY JIRKOV, které křísí slavnou ovocnářskou tradici na Chomutovsku. Snem Jirkovana Davida Netolického je malé staromódní lahůdkářství. Postupuje krok za krokem a pod značkou PERFECTLY DELICIOUS už produkuje mimořádné výrobky – třeba cibulovou marmeládu s portským vínem nebo pikantní kečup s česnekem a hlavně oceňovanou jablečnou pomazánku, tedy něco mezi marmeládou a povidly.

DOLNÍ POOHŘÍ

Ted' se přesuneme na Lounsko. MOŠTÁRNA LOUNY zpracovává ovoce už sedm let, a to pouze z lokálních zdrojů. Lisuje se za studena, nepřisluhuje se ani neředí. Prostě ovoce v láhvi. Na sever od Loun leží Košticko, na jih potom Brloh. Proč vám to sděluju? Inu, v Košticích pracuje ovocný lihovar rodinné farmy KARFÍKŮV DVŮR. Specializují se tu na výrobu kvalitní a ušlechtilé pálenky jak pěstitelské, tak destilátů vlastních a produkuje i medovinu, likéry a mošty. Na úplný závěr jsem si nechal dvě pozoruhodné ovocnářské akce. Ve Vernerově mlýně v Brlohu, který čtenáři Brány dokonale znají, se kromě mlýnské expozice koná i tradiční Kdoulování. To je den, kdy se sjedou fanoušci téměř zapomenutého ovoce a společně tu z připravené suroviny vaří kdoulovou marmeládu. Přijít mohou samozřejmě i ti, kdo o kdouli právě teď slyší poprvé. Na zámku

KRÁSNÝ DVŮR zase pořádají celodenní kulturní a gastronomickou akci s bohatým programem nazvanou Jablečný den, tedy vlastně slavnost úrody s jarmarkem, koncerty, divadlem a prestižní soutěží o nejlepší štrůdl. Ještě máte o ovocnářství v Bráně do Čech strach? Já ne.

Informace o dalších regionálních výrobcích najdete v Katalogu řemeslné výroby Ústeckého kraje, který je na webu Brány do Čech.

PIONEER BEER

Láska prochází pivovarem

Dneska je v módě hledat za vším příběh. A tenhle tedy je! To bylo tak... Michal, inženýr pivovarství a sladařství, pracuje už dvanáctým rokem v pivovaru v Krušovicích. Už nějaký čas tu potkává půvabnou Slovenku Miriamu, marketingovou specialistku. Pivo dalo pivo, a najednou měli jasno – další budoucnost vidí jako společnou a navíc ve vlastním pivovaru. A tak se vloni zrodil pivovar Pioneer Beer.

Tedy, napsat se to dá za pár vteřin, ale kdo to nezažil, neumí si představit, co za tím všechno bylo. Rok hledali budovu. Protože Michal je z Podbořan, poohlíželi se v okolí jeho rodného města a samozřejmě i chmelařské Mekky – Žatce. Nakonec objevili budovu, která sice byla na jedinečném místě – v chmelovém srdci Žatce, pár kroků od Chmelařského muzea a Chrámu chmele a piva, jenomže dostat sem pivovarskou technologii a vyhovět nárokům památkářů, to tedy

na každých tisících litrů piva tu navzpírají 200 kilo sladu. Ve dvou dokázali za první měsíc provozu uvařit – a taky prodat – 3000 litrů pěnivého moku! Jejich pivo se dá ochutnat po celé republice, v Žatci pak v Rock Café a nově i v Cihelně, kterážto restaurace je kon-taktovala na nátlak hostů, kteří se do omrzení ptali, proč se tu netočí to skvělé nové pivo.

PRŮKOPNÍK S KLASIKOU V ZÁDECH

Filozofie? Pioneer je průkopník. Ale taky trochu pionýr. A tak se tu můžete spolehnout na vynikající světlý ležák Rezident 11 a zároveň se nechat překvapovat zajímavými, ale důsledně pivními svrchně kvašenými specialitami. Tady opravdu dýní ani zelené barvivo v pivu nenajdete – tady se přísahá na to, že pivo má zůstat pivem, a přece to neznamená, že by nemohlo být dobrodružstvím objevo-vání. Spolupracují s chmelařským institutem a zkoušejí nové odrůdy aromatických chmelů, které ještě ani nejsou komerčně k mání. Jejich „ejly“ jsou báječné – světlá dvanáctka Double trap i polotmavá třináctka Cara-

mel Shake se klidně dají pít celý večer, což zase není tak obvyklé. Od letní sezóny 2019 chystají výčepní zahrádku před pivovarem a do budoucna se v prostoru pivovaru chystá i restaurace se studenou kuchyní. O pivo z pivovaru Pioneer Beer je obrovský zájem. Michal s Miriamou se přesvědčili, že jejich sen má reálné kontury. Až se tu stavíte na jedno (a u něj nezůstane, to mi věřte), stanete se jeho součástí i vy. Cokoli dalšího potřebujete vědět, najdete na webových stránkách nebo Facebooku.

HELENE

Nejmenší pivovar na světě

Titulek samozřejmě trochu nadsazený je, neboť pivo se dá uvařit v ještě menším prostoru, než jakým disponují v penzionu Helene v malebných Kytlicích. Ale aby pivovar s výstavem kolem 100 hl ročně byl obsluhován jediným člověkem a pivo se vařilo v místnosti 3 x 3 metry – to rozhodně nějaký ten rekord bude. A je to pivo opravdu skvělé! V roce 2016 se zdejší nektary umístily na prvním a třetím místě v porovnání s ostatními pivovary z Lužických hor – a že to nebyla nijak lehká konkurence!

I tenhle pivovár má zajímavý příběh. Když manželé Petra a Vladimír Štichovi koupili dům v Kytlicích s tím, že tu povedou penzion, museli se naučit leccakému řemeslu. Vladimír je našťástý typ, který

bude něco zkoušet, dokud bude žít. A tak jako se naučil zedničit a včelařit, pustil se i do vaření piva. Prostě proto, že to předtím ještě nedělal a chtěl tomu přijít na kloub. Pak si jednou přál k svátku sestavu domácího minipivovaru a dostal ji. Dnes říká, že to byly „plastové pitomosti“, ale dalo se s nimi na sporáku v padesátitrovém hrnci uvařit pivo. Přišli sousedi a za odpoledne bylo vypito. Přikoupil se mrazák, Vladimír ho přejinačil na chladič, piva bylo víc a sousedi pořád spokojenější. Provoz byl ale komplikovaný – po dobu vaření piva stála kuchyň... Prý to bylo peklo, a tak bylo rozhodnuto nakoupit základní technologii, pivovár legalizovat a začít trochu jinak. Teď už bylo možné nabízet pivo i v resta-

raci při penzionu. V Kytlicích je totiž penzion na každém rohu, a kdo nemá něco navíc, jako by nebyl. A pivovar tu neměl nikdo. V březnu 2015 se oficiálně začalo vařit. Úspěch byl bleskový. Nečekaně rychle se

rozšířilo, jak báječné pivo se tu vaří, a lidé brali pípy útokem. A tak pivovár za provozu dostával stále modernější vybavení, jakkoli třeba 340litrová varna musela být svařená z více menších kotlů z pitoreskního důvodu – velká by neprošla dveřmi. Už jsou tu čidla, termostaty, nové spílky – ale pořád v tom krcálku tři krát tři. Sauna, o kterou hosté příliš nejevili zájem, se proměnila v nejluxusnější prádelnu a sušárnu na planetě (je obložená olší a osikou) a někdejší prádelna přivítala tanky, zbudoval se pivovod k pípě do lokálu, pípa byla vyba-

vena mimořádně povedenou vychytávkou, speciálním kohoutem na sofistikované plnění pet láhví...

TŘI KYTLICKÉ KLENOTY

Cestou pokusů a omylů došli tedy Štichovi k pivovaru, který má prestiž a produkuje tři výborná piva. Však už je také na čase si je představit a dodat další raritu. Polotmavá spodně kvašená dvanáctka Adonis si totiž zachovala nezměněnou recepturu už od oné první legendární várky v hrnci na sporáku! A jen o něco mladší sestra Grácie, také ležák, sytý světlá dvanáctka, je na tom úplně stejně. Vladimír měl prostě mimořádně šťastnou ruku a intuici. Do trojice zdejší piva doplňuje svrchně kvašená APA, jedenáctka, díky čemuž se báječně pije a člověk od ní po dvou kouscích nemusí utíkat k ležáku. Tak – na zdraví!

DOBRÁ RADA

Až zajedete do Kytlic na pivo, rozhodně se posaďte na terasu – výhled odtud totiž chutná stejně dobře jako svatá trojice zdejších piv.

Milovníci vína, vítejte!

Litoměřická vinařská podoblast rodí nádherné hrozny a dává pěkná vína, o tom už dnes není potřeba vůbec nikoho přesvědčovat. Kdo jede údolím Labe, bývá stržen scenerií vinorodých svahů, jezatých vinic, které dávají Portě Bohemice charakter a poetiku. Rozjedete-li se ale do hloubi Středohoří, objevíte vinice i na svazích Hazmburku, v okolí Mostu..., těch míst je hodně. Zdejší vinaři už dávno pochopili, že čím budou otevřenější a čím více zážitků s vínem spojených lidem nabídnou, tím raději se k nim budou milovníci vína vracet. Pojďme se tedy projet celou oblastí a hledáme vinaře, u nichž zastavit se znamená odvézt si nejen víno, ale i zážitek.

ČESKÉ VINAŘSTVÍ CHRÁMCE

Začneme na hraně Českého středohoří, na dohled od Mostu. Tady jsou na nás připraveni, to je prostě vidět. Můžeme si tu dohodnout exkurzi, při které nás provedou. Samozřejmě je degustace doplněná něčím k zakousnutí. Pravidelně se tu pořádají Dny otevřených dveří, na oslavu úrody se zase koná Burčáková slavnost a před Vánocemi vypuká po všechny adventní soboty mimořádná prodejní akce zpestřená chrámským svařákem.

VINAŘSTVÍ JOHANN W TŘEBÍVLICE

O něco východněji je jedno z nejmladších a také největších vinařství podoblasti. Tady si na turisty doslova potrpí. Kdokoli sem přijde, je uvítán ve zdejší velmi vlnivé vinotéce, kde se dá koupit nejen třebívlické víno, ale

také různé regionální speciality. Podstatné je, že nás odtud vezmou na Cestu vína, což je takové putování po stopách vinné bobule z vinohradu až do sklenky. Exkurze opravdu velmi moderním provozem se špičkovou technologií je zakončena degustací. K tomu restaurace s výbornou kuchyní, nádvoří s amfiteátre, pravidelné a různorodé akce...

VINAŘSTVÍ SV. TOMÁŠE MALÉ ŽERNOSEKY

A jsme na březích Labe, konkrétně v obci Malé Žernoseky. U sv. Tomáše budeme také vítáni. Víno si tu můžeme koupit přímo ve sklepě, můžeme si tu dát i víno rozlévané. Je-li nás víc a dohodneme se předem, připraví tu pro nás řízenou degustaci. Během ochutnávky se seznámíme s technologií výroby zdejších vín a leccos se povypráví i o historii vinařství na Lovosicku. I tady natrefíme na vinařské akce, a dokonce tu pořádají i svatby!

ŽERNOSECKÉ VINAŘSTVÍ, s. r. o.

V protějším Velkých Žernosekách nás čeká zážitek velmi povznášející, neboť tady nás zavedou do historických zámeckých sklepů o rozloze 1500 m², které vytesali premonstrátský mniši už někdy ve 12. století a dodnes jsou tu k obdivování funkční dubové sudy, které se báječně šily s moderními nerezovými tanky. Je tu možnost koupě vína, ale také předem objednaných skupinových degustací. Můžeme se tu ubytovat ve stylových apartmánech situovaných v zámeckých komnatách.

RODINNÉ VINAŘSTVÍ MIKULENKOVÍ

Jen pár kroků od zámku, blíž k řece, najdeme rodinné vinařství Petry a Dalibora Mikulenkových. Tady doslova přetéka nápady, jak vyjít vstříc milovníkům vína. Degustace nabízejí po celý rok, kdokoli se může zastavit, ochutnat víno, dát si degustační talíř, nebo se posadit na větší jídlo, protože se tu i výborně vaří. Velmi pravděpodobně tu zažijete nějakou akci, pořádají ji opravdu hodně – Rozloučení s burčákem, Svatomartinskou husu, Vítání jara ve vinici, májové Políbení pod třešní... Víno si tu můžete koupit i se speciální dárkovou vinětou na ručním papíře.

VINAŘSTVÍ POD RADOBYLEM

Nejmladší vinařství v kraji stojí pod vrchem Radobylem v obci Žalhostice. I tady jsou velmi pohostinní, mají jasně danou prodejní dobu a během ní bude kdokoli se zájmem o exkurzi proveden vinařským domem, projde se po vinici a v degustační místnosti pak může ochutnat víno. Řízenou degustaci s občerstvením si není problém objednat dopředu, stejně jako rodinné oslavy nebo podnikové akce.

KLÁŠTERNÍ VINNÉ SKLEPY LITOMĚŘICE

Také v srdci historického města Litoměřic najdeme vinařství, kde mají pravidelnou prodejní dobu a kde můžeme po předchozím objednání zažít řízenou degustaci spojenou s prohlídkou klášterních sklepů i historických zajímavostí barokní perly na Labi.

LOBKOWICZKÉ ZÁMECKÉ VINAŘSTVÍ ROUDNICE NAD LABEM

V nádherném renesančním zámku můžeme nakoupit vína ve sklepech i v sezónním venkovním pavilonu. Objednáme-li se předem, čeká nás řízená degustace s vyprávěním o bohaté historii vinařství. Je dokonce možné dohodnout se na degustaci i v malebném prostředí roudnických vinic. Časté jsou vinařské akce, například tradiční Roudnické vinobraní spojené s hudebním festivalem nebo Roudnický košť.

JEVINĚVSKÉ VINAŘSTVÍ

Malé vesnické vinařství je už na samé hranici litoměřické podoblasti. Budeme se tu cítit báječně. Vinař Štěpán Sedlák nás přivítá jako

dobré známé, protože kdo má rád víno, toho tu považují za kamaráda. Ukážou vinařství, povyprávějí o vínu, nabídnou košť a něco dobrého i uvaří, a když se ochutnávka protáhne a víno nařadí krev, můžeme i přespat. Tady by mohli vstřícnost krájet, balit a prodávat. I když mám pocit, že by ji spíš rozdali.

VINAŘSKÉ AKCE BRÁNY DO ČECH

Jarní Otevřené sklepy – 23. 3. 2019
(Třebívlice, Chrást, Březno, Vičice)
– degustace

Roudnický košť – 8. 6. 2019
(Roudnice nad Labem) – degustace

Putování za víny Brány do Čech – 29. 6. 2019
(Lovošice – Malé Žernoseky) – Labská stezka
s vinařskými degustačními zastaveními

Otevřené sklepy Českého středohoří
– 31. 8. 2019 (Velké a Malé Žernoseky,
Žalhostice, Lovosice, Třebívlice)
– degustace a prohlídka

Otevřené sklepy na Podřipsku – 16. 11. 2019
(Roudnice nad Labem 3x, Sovice, Libkovic
pod Řípem, Jevíněves)

Zážitková Republika

Restaurace Republika v centru Chomutova mi upřímně řečeno vyrazila dech. Měl jsem pár doporučení, ale tohle jsem nečekal. Kdo se těší na širavou recenzi, ostrouhá. Následující řádky budou plné zasloužené chvály. Kuchyně šéfkuchaře Víti Růžičky patří, podle mého soudu, někde do první desítky, ne-li první pětky v celém kraji. Když připočítám nezvykle vstřícný, milý a profesionální servis, prostředí i hudební ambient, tak není moc míst v Bráně do Čech, kde vás čeká tak komplexní gastronomický zážitek.

Tým Víti Růžičky vstoupil do už hotového, velmi příjemně zařízeného prostoru, aby design doplnil o obsah. Charakter první republiky, který je interiér inspirován, se do gastronomického konceptu otiskl, ale nejde o žádné retro. Naopak, moderně pojatá česká kuchyně doplněná o zážitkovou strunu. Vedle velmi dobře sestaveného základního menu vás tu totiž pokaždé čeká i menu zážitkové, které se mění zhruba po měsíci a je určováno sezónností nebo jinak daným tématem. Setkáte se tu třeba se zvěřinovým, valentýnským, masopustním, francouzským, chřestovým, svatomartinským nebo adventním menu. Pětichodové menu dělá čest adjektivu zážitkové. Báječně připravená jídla jsou

invenčně prezentována a párována s vínem nebo pivem. Já měl štěstí na Podzimní menu a byl jsem svrchovaně spokojen. Stálými běžného menu jsou především několika cenami ověřená svíčková, ale také třeba zauzená kachní paštika nebo bramborové placky s česnekovou brynzou a kysaným zelím, klasický telecí řízek smažený na másle nebo skutečně skvělý steak z květové špičky se špenátem a česnekovým demi glace. Pivo tu mají výborné – a navíc od sousedů,

restaurace má společnou zeď s pivovarem Karásek a Stülpner, ale jedna pípa je vždy rezervována pro některý hostující řemeslný pivovar. Víno berou z malých moravských vinařství a také z regionu – z nedalekého Března či z Třebívlic. Opravdu kvalitní je tu i obědové menu, to se tu podává do dvou, pak se přechází na systém à la carte. Nadšen jsem byl mladým a ambiciózním personálem. Je tak příjemné vidět, že je někdo na svou práci hrdý, že ho baví a chce ji dělat co nejlépe. Restaurace funguje i jako neokázalá galerie, na baru vás potěší absintová fontána, interiér je trendy, a přece se tu cítíte velmi příjemně. A dovolíte-li odbočku do zdánlivě mimogastronomických vod – záchody jsou jak z alabastru.

DOBŘÁ RADA

Dejte si zdejší domácí limonádu. Tady vám nedají kohoutkovku se sirupem, tady přemýšlejí i o limonádě. Já měl štěstí na tu z melounu Galia.

Návykový Steakgrill

Až pojedete po dálnici D8 a budete vjíždět do Ústeckého kraje, minete na úrovni odbočky na Roudnici pozoruhodnou restauraci s originálním konceptem. Neupozorní vás na ni žádná cedule – musíte o ní prostě vědět. A ví o ní, věřte, hodně lidí. Drtivá většina návštěvníků věčně plné restaurace jsou stálí hosté. Co je sem táhne? Co způsobuje, že o letních víkendech je kapacita 220 lidí v interiéru i na zahrádce naplněna po okraj? Není v tom žádné tajemství, jen poctivé dodržování konceptu, který před časem vytvořil někdejší šéf slavné čínské restaurace v pražské Vodičkově ulici Michael Klíma, aby dnes jeho prapor držel šéfkuchař a majitel Jaroslav Honzajk.

Včemkonceptspočívá? Očhůřsetovysvětluje, o to lépe se tu jí. Jde o jakýsi mezistupeň mezi luxusními restauracemi a fast foodem. Pokud vám to přijde nesoudné, pletete se. Tady je rozhodující obsah, kvalita. Prezentace jídel tu není minimalistická, podobná abstraktním obrazům, naopak – porce jsou opravdu vydatné. Jídelníček je mezinárodní, ale receptury jsou přizpůsobeny českým chuťovým zvyklostem. Všechna jídla se dělají „in time“, nic se nepředvahuje. Steaky jsou připravované na grilu, játra na griddle, cordon se smaží. Maso, neboť to je základem a dominantní surovinou menu, je většinou jihoamerického původu, s vysokým a středním stupněm mramorování, ideálně vyzrálé. Dost

možná nejpodstatnější ale je, že tady menu vzniká léta a obměňuje se minimálně. To není zkonstatělost, to je koncept. Co nefunguje, to se vyřadí a nahradí. Žádná sezónnost jídelníčku. Žádné experimenty za každou cenu. Trvale udržovaná kvalita. Přijdete-li poprvé nebo podvacáté – zážitek je stejný. A to je na gastronomii vůbec to nejtěžší. Ještě se divíte, že je to restaurace pro štamgasty? V plné sezóně je v kuchyni tucet lidí a další tucet na place. Ten cvrkot bych vám přál vidět

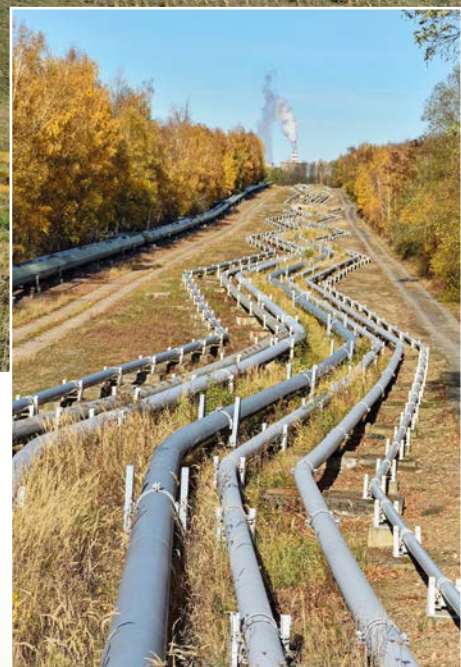
– ostatně, projevíte-li zájem, nechají vás tu do kuchyně nahlédnout. K tomu připočítejte speciální víkendové akce založené na grilovaných a rožněných velkých kusech zvěře s podmanivou chutí napůl pečeného a napůl uzeného masa... A co si tu tedy dát? Doslova legendární je polévka Texaské chilli, hitem pak grilovaná panenka Madagaskar s pepřovou omáčkou a krémovým špenátem, Cheese Burger z mletého hovězího krku a potom samozřejmě steaky. Zaručený tip je Rib Eye Steak z vysoce mramorovaného roštěnce, nejlépe v úpravě medium rare, dámy pak milují Grilled Fillet Mignon ze svíčkové balené do slaniny.

DOBŘÁ RADA

Chut' na dezert? Doporučuju skvělý Hot Chocolate Fondant s báječnou pistáciovou zmrzlinou Angelato a s višněmi nebo delikátní Crème brûlée.

Neodolatelná krása uhelného kraje

VÝLETY NA VÝBĚR, DOBRODRUŽSTVÍ ZARUČENO

Výlety s Offroadsafari jsou velmi různé, ale vždycky strhující. Ať si vyberete Stezky uhlí, jako my teď, nebo dvojí putování Českým středohořím (Stezky révy nebo za českými granáty), objevujete zcela neznámé Doupovsko, vydáte se Po stopách druhé světové války na Mostecku anebo zvolíte některý ze tří krušnohorských programů – letní hory, zimní hory, či dokonce podzemí Krušných hor, vždycky budete překvapeni a ručím za to, že i nadšení. Lidé kolem Martina Bareše a Jirky Pavlíčka jsou totiž nadšenci a svoji práci milují. Milují ji natolik, že aby mohli provádět po středohorských vinicích, nechali se na pár dní zaměstnat ve vinařství Johann W. Martin sám šel ještě dál a měsíc fáral

v hlubinném dole, aby dokázal o hornictví vyprávět autenticky. Abyste rozuměli – sedm offroadů, které tu mají k dispozici (a kapacitu dokážou ještě navýšit), není cílem jednotlivých výletů, ale jejich prostředkem. Dopraví vás tam, kam byste se běžným autem nedostali, respektive na většinu míst byste se nedostali vůbec, protože tahle parta dokáže vyjednat vstup i do jinak zcela nepřístupných míst. Jasně, předvedou vám, co tahle auta v terénu umějí, ale meritum věci je jiné – poznat krajinu a pochopit její krásu ve všech podobách. Sedíte a váš řidič mluví. Já osobně jsem vždycky u vytržení, protože oni prostě vyprávět umějí a mají co říct. Tu a tam se z reproduktorů ozve hlas řidiče jiného vozu z výletní kolony, to když právě on je v dané tematice nejvíc „kovaný“. Tak – a teď nám ukažte tu měsíční krajinu, co jsou jí plná média a projevy politiků!

KDY UŽ BUDE TA MĚSÍČNÍ KRAJINA?

„No tak tou právě jedeme,“ říká s potutelným úsměvem Martin. Kolem nás je nádherný mnohohodrový mladý les, přes cestu sprintuje zajíc a o kus dál srnec... Vzápětí to pochopíme – jsme na Růžodolské výspě, v místech, kam se ještě před dvaadvaceti

lety (!) zavážela hlušina z dolů. Dnes je to zalesněná krajina, kterou vedou cyklostezky a lidé si sem chodí odpočinout. Okolní výsypky na tom nejsou jinak, většina jich je dnes už chráněným biotopem. A ty výhledy! Přestože jsme jen 280 metrů nad mořem, vidíme České středohoří, Doupovské hory, Džbánsko, pod sebou máme jako na dlani chemičku v Záluží a za ní strmě stoupající stráně Krušných hor – na kilometru o 700 metrů, čili pořádný krpál. Jen o kousek dál se odehraje cosi výjimečného. Zastavujeme doslova v divočině. Rákosem a travinami bohatě obrostlé jezírko a u něj fascinující chrlíč vody. Evidentně technická věc, ale tak vrostlá do krajiny, že malebnost toho místa ani nejde popsat. „Tohle jinde nevidíte. Tady se odčerpává voda z uzavřeného hlubinného dolu Kohinoor II, a to z místa 25 metrů pod úrovní

V jednom z největších a také nejznámějších povrchových dolů Mostecké uhelné pánve, lomu Československé armády, těžba pomalu končí. Počátkem 19. století tu bývalo obrovské Komořanské jezero, které začal rod Lobkowiczů vysoušet, protože se zanášelo sedimenty a rozsáhlé mokřady byly semeništěm chorob. Uhlí se tu začalo těžit v prvních letech 20. století a nejspíše v roce 2024, pokud nedojde k prolomení limitů těžby, dobývání uhlí v tomto prostoru skončí. Podívat se do téhle gigantické jámy mě láká už léta, ale není to tak snadné. Pomohla mi teprve jedna z mnoha tras Offroadsafari, projektu, který už z Brány dobře znáte. Nasedněte se mnou a vzhůru do dolu!

moře, 300 metrů pod povrchem. Je teplá, takže se uvažuje, že se jí budou vyhřívat obrovské skleníky na zeleninu, případně se jí, po pročištění, bude doplňovat jezero Most,“ dozvídáme se od Martina. Úchvatné místo! Jedeme dál, a doly pořád nikde. Naopak, jezero. „Jezero Most je větší než slavné Máchovo jezero, navíc má místy hloubku až 75 metrů. Je už kompletně rekultivované, má vynikající kvalitu vody, otevření se předpokládá v roce 2019. A mimochodem, tohle byl taky ještě před dvaceti lety důl.“ Zírám na tu krásu obletovanou hejny ptáků, napočítali jich tu 131 druhů (!), a nejde mi to do hlavy. Tak ono stačí mnohem méně než jeden lidský život, aby se příroda vrátila.

MEZI DINOSAURY

Jedeme kolem Kopistské výsypky, také už chráněné přírodou, která je prota až landartově působícími klikatými produktovody. A pak... „U vrátnice si nasadíte helmy

a já vás proškolím o bezpečnosti. Vjíždíme do funkčního dolu, takže konec legrace, tady je třeba být vážně ostražití,“ zvažní Martin. Ten pohled se těžko popisuje. Tady, zevnitř té jámy, člověk všechno vidí jinak. Vidí, jak důl sám sebe zasypává, jak na místech, kde už se netěží, probíhá rekultivace na plné pecky, vidí

několik už zcela zelení obklopených jezírek a na informační tabuli vidí i plán let budoucích, tedy vznik obrovského jezera, neboli návrat k původnímu stavu – jen to jezero bude nesrovnatelně čistší. Jenomže offroady jedou dál! Až dolů, k těžním strojům. Možná bych tu měl zaznamenat technické zajímavosti, které nám Martin sype do uší, ale zajeďte si sem a užijte si to sami. Já jsem se ocitl ve světě dinosaurů, obřích kovových živočichů, ke kterým mám respekt, a přece se mi zdají krásní. Kolesový rypadlosaurus KU 800, který denně sežere dva soudky vazelíny a ovládá ho sedm chlapů, naprosto ohromující korečkový rypadlosaurus RK 5000, který – těžko tomu

věřit – se dokáže nejen otáčet, ale i kráčet kupředu... A nakonec pohled, který mi nejvíc vyrazil dech. Zatímco tam dole, kam už nesmí nikdo jiný než zaměstnanci dolu, naplno běží těžba, jen o pár desítek metrů dál se spokojeně pase stádo muflonů. Život si vždycky najde cestu.

Autodrom plný zážitků

Autodrom Most nabízí adrenalinové zážitky už pětáct let. Ale pozor – nemusíte být zrovna fanatiky motorismu, a přece si tu přijdete na své. Můžete tu samozřejmě sledovat napínavé souboje cestovních vozů, trucků či motocyklů na závodním okruhu, ale můžete si vybrat i ze široké škály dalších aktivit. Co třeba kurzy bezpečné jízdy pro všechny generace řidičů i řidiček, a to i v terénu na nově rozšířené offroadové dráze, nebo jízdy ve vlastním voze či na motocyklu po dráze, taxijízdy se zkušeným jezdce... A při červnovém Olympijském běhu či listopadovém půlmaratonu si na zdejší závodní dráze můžete i zaběhat! K tomu připočítejte motokárovou dráhu a terénní okruh pro čtyřkolky, děti se vyřádí na dopravním hřišti, kde jim zdarma zapůjčí kola, koloběžky i odrážedla – nabídka nebere konce.

TRUCKY, MOTORKY I NASCAR

Aktuální sezona 2019 je doslova nabitá. Autodrom připravuje závodní víkendy s bohatým doprovodným programem, při kterých si každý najde to, co baví právě jeho. Fanoušci silných a rychlých strojů se mohou už tradičně těšit na evropský šampionát okruhových tahačů **Czech Truck Prix**. Každoročně nejnavštěvovanější akce přivítá na severu Čech jezdce a týmy už posedmadvacáté, a to od 30. srpna do 1. září. Czech Truck Prix je součástí projektu Rodinné stříbro Ústeckého

kraje sdružujícího nejvýznamnější kulturní a sportovní akce s regionálním i republikovým přesahem. Po velmi úspěšné loňské premiéře se na autodrom od 17. do 19. května vrací šampionát ADAC GT Masters. V mezinárodním seriálu závodů upravených supersportovních vozů kategorie GT3 se základnou v Německu se tradičně představí krásné a dravé vozy, například úplně nová verze Audi R8 LMS, BMW M6 GT3, Corvette C7 GT3-R, Lamborghini Huracán GT3, Mercedes AMG GT3, Ferrari 488 GT3, Honda NSX GT3 nebo Porsche 911 GT3-R. Česko reprezentuje tým ISR s jezdci Filipem Salaquardou a Frankem Stipplerem, kteří ve své premiérové sezoně 2018 obsadili s Audi R8 LMS velmi slušné deváté místo.

Autodrom Most se navíc neustále snaží přilákat na sever Čech další atraktivní závodní série. Doslova husarským kouskem je dohoda s firmou Team FJ, vlastníkem licence společnosti NASCAR, která zastřešuje jednu z nejpůvodnějších a nejoblíbenějších sérií kategorie Stock Car. Ta se v USA jezdí už od roku 1948. Mostecký autodrom přivítá v příštím roce NASCAR Whelen Euro Series, což je jediná závodní série asociace NASCAR

mimo severoamerický kontinent. Bude hlavní událostí závodního víkendu The Most American Show 28. až 30. června, věnovaného už potřetí v řadě také soubojům historických vozů, a to včetně monopostů excelujících v minulém století na věhlasných světových okruzích. Ošizení ale nezůstanou ani fandové rychlých závodních motocyklů. Ti se mohou od 9. do 11. srpna těšit na premiéru šampionátu Internationale Deutsche Motorradmeisterschaft (IDM). Jen o týden později si pak přijdou na své také milovníci historických jednostopých vozidel, a to při již tradičních závodech The Most Historic Motorcycle.

TOP ZÁVODNÍ VÍKENDY SEZONY 2019

The Most Show featuring ADAC GT MASTERS (17.–19. května)

The Most American show NASCAR (28.–30. června)

Internationale Deutsche Motorradmeisterschaft IDM (9.–11. srpna)

The Most Historic Motorcycle (16.–18. srpna)

Czech Truck Prix (30. srpna – 1. září)

Myslivec z Krásného Března

O MYSLIVCI A JEHO ŽIVOTABUDIČI

Žili byli pánové Ludwig Bramsch a Louiss Eckelmann, vášniví lovci. Jejich oblíbenou kratochvílí byly hony v okolí loveckého zámku hraběte Adolfa Ledeboura nad Telnicí nedaleko Ústí nad Labem. Jednou, v průběhu obzvláště zdařilého lovu, nabídl jim vrchní panský myslivec něco pro zahrátí. „Jen si zavdaj, milostiví páni, to je moje receptura, sám tenhle nektar vyrábím z žitného destilátu,“ doprovodil myslivec vrchovatě sklenky. Úspěch byl kolosální, vychvalování veliké. „Poslouchej, a neprodali by mi tu recepturu, mysliveckej?“ zeptal se podnikavý Eckelmann. Jenomže myslivec nebyl hlupák a svému nápoji věřil. „Z toho nic nebude, nezloběj se, to je rodinný stříbro, které si již po staletí přehazujeme z generace na generaci“ nedal se zlomit. „A co kdybych mu nabídnul, že bude tvář toho nápoje, co? Že ho bude hlídat ještě v době, kdy už dávno bude na pravdě božr?“ Myslivec se zamyslel, představil si desítky láhví na pultu obchodu, z kterých se na kupující tajemně usmívá jeho tvář. „Tak jo, plácne se.“

NA ŽITO!

Kdo ví, jestli to není jenom legenda... Pravda ale zaručeně je, že 15. 3. revolučního roku 1848 vzniká v Krásném Březně, dnes čtvrti Ústí nad Labem, firma „Bramsch a Eckelmann – výroba lihu, lisovaných kvasnic a likérů“

a jedním z jejích prvních výrobků je Stará žitná myslivecká. Prostě, náš starý dobrý Myslivec, jak se mu po celé zemi už dávno říká. Ryzí česká specialita z pečlivě vybraného žitného destilátu dozrávajícího, podobně jako whisky, v dubových sudech společně s přírodními výluhy ze sušeného ovoce, přesně podle původní a originální receptury. A přece se za ta dlouhá léta, kdy Myslivec sbíral trofeje doma i v zahraničí, objevila jedna novinka. Nejprve se jen tu a tam vynořila při zvláštních a slavnostních příležitostech, ale neopouštěla zdi palírny. Receptura byla tatáž, ale nápoj zral v dubových sudech déle, takže výsledkem byla ušlechtilější, jemnější a harmoničtější chuť whiskyho charakteru s hřejivým dozvukem sadového ovoce... Zkrátka, zrodila se Stará myslivecká žitná Reserve a před několika lety vtrhla na trh. Dodnes je originální receptura strážena jako korunovační klenoty – znají ji jen tři lidé. Když se firma před několika lety rozhodla přestěhovat výrobu z Krásného Března do Prostějova, byla tam převezena veškerá původní technologie do posledního kotlíku i s dubovými sudy. Dnes tedy „Myslivec“ zraje v nejstarší evropské Palírně U Zeleného stromu, která vyráběla reznou pálenku už v roce 1518. Jeho tvář – a hlavně duše – je ale jednou provždy ústecká.

Netradiční průvodci

Rodinu Svozilovu zná čím dál víc lidí a ona přitom vůbec neexistuje. Pro těch několik neinformovaných, kteří by snad přece jenom nevěděli, o koho jde: Svozilovi jsou rodina, která se před léty rozhodla, že se alespoň jednou dvakrát do roka sejde a vyrazí na dovolenou. Jako z udělání vyjela tahle rodinka už pětkrát právě do Brány do Čech. Jim se tady prostě líbí! Nejprve se toulali kolem Českého Švýcarska, pak vyrazili do Českého středohoří, v zimě se oddávali sněžným i něžným radovánkám v Krušných horách – a vždycky ze svého putování pořídili cestovní deník. No, a teď se na pultech informačních středisek Ústeckého kraje objevují dva zbrusu nové cestovní deníky. Jaké?

KRUŠNÝMI HORAMI I DOLNÍM POOHŘÍM

Svozilovi se rozhodli vrátit do Krušných hor i v létě, protože tohle zadumané pohoří nabízí báječné zážitky v každé roční době. „Návrat sedmi statečných“, takový název nese záznam jejich zážitků. Zároveň zatoužili poznat co nejdůkladněji i Dolní Poohří, kde zase vznikl cestovní deník „Dolním Poohřím ve stroji času“. Kdo se začte do téhle tiskoviny, bude prožívat všechno to, co oni, stane

se tak trochu součástí rodiny, nahlédne pod pokličku rodinných vztahů, ale v první řadě se dozví, kde je co zajímavého a pozoruhodného, a to formou nevšední, protože nikoli mentorskou a katalogovou, ale vlastně spíše beletristickou. Tak nějak mimochodem při četbě vnímáte, kam se dá jít, co vidět, jakou aktivitu provozovat... No, teď už by asi bylo načase prozradit, jak to vlastně všechno je. Rodinu Svozilových jsme si vymysleli, posháněli partu kamarádů, kteří se uvolili „hrát“ Svozilovy, a pak jsme se je vydali nafotografovat

v nejrůznějších lokacích zmíněných regionů. Kreslíř Petr Herold, jehož komiksy znáte i z Brány, pak do reálných krajin rodinku čárku po čáře překreslil, snímky se opatří komiksovými bublinami nebo QR kódy, takže s chytrým telefonem fotky ožijí a mluví na vás. Žádný jiný kraj na světě podobnou řadu průvodců nemá. O to víc jsme na ně všichni, kteří se na jejich vzniku podílíme, pyšní. Abyste měli představu, můžete si teď přečíst dva krátké úryvky z obou nových opusů a k tomu zhlédnout několik fotografií ze zákulisí, tedy

Bránou do Čech

z pořizování fotografií do průvodců. Pojďte tedy a vůbec poprvé zhlédněte předobrazy rodiny Svozilových v jejich reálné, nekreslené podobě. Jsou to: Zdeněk Ciboch (otec Jan), Dana Štefáčková (matka Barbora), Tomáš Pojer (syn Lukáš), Laura Chalupníková (jeho dívka Karolína), Kačenka a Mates Váلكovi (neteř Natálka a synovec Matěj).

SVOZILOVI V KADANI

Kadaňské náměstí je nádherné. Ta štíhlá bělostná gotická věž, jejíž střecha vypadá, jako by to bylo nějaké vánoční pečivo se symetricky zapíchanými voňavými hřebíčky. „To jsou kraby,“ vysvětlila Barbora. „Krabi, jo?“ vypískl nadšeně Mates. „Jak tam vylezli?“ Barbora tedy musela vysvětlit, že šlo o terakotové ozdoby osazené na věž v době renesanční dostavby a že nejde o mořské živočichy, ale typické dekorativní stavební prvky. Pak to ovšem zazdila: „Taky se jim říká žabky.“ Mates vypískl: „Žabky, jo? A jak tam vylezly?“ Někdy ty učitele hluboce obdivuju, co oni musejí snášet... Pak už nás Barbora shromáždila a vysvětlila, že teď nás čeká něco, co nikde jinde v Česku neuvidíme. Vzbudilo to očekávanou reakci – zvědaví jsme byli jeden každý až na půdu. „Půjdeme teď nejužší pojmenovanou uličkou u nás, na jednom místě je to ode zdi ke zdi jen šestašedesát centimetrů,“ řekla Barbora a ukázala rukama, kolik to asi je. „Týjo,“ hvízdla Natálka...

SVOZILOVI NA KOMÁŘÍ VÍŽCE

Konečně jsme tedy stáli na dolní stanici lanovky z Bohosudova na Komářích. Natálka s Matesem vybalili z batůžku giga flašku repelentu a jali se potírat jeden druhého. „Natálko,“

zeptala se Bára opatrně. „Co to provádíte?“ Natálka ji sežehla pohledem. „To je repelent. Dala nám ho máma, že se máme na lanovce natřít.“ Byli jsme vážně daleci toho, abychom torpédovali rodičovskou autoritu Bářiny ségry, ale přijít tomu na kloub jsme chtěli. Natálka se na nás pobaveně podívala a pak řekla, jako by mluvila s idioty: „Tak jedeme na Komářích vížku, ne, takže tam nejspíš bude hafo komárů, ne? Čili se namažeme a oni sežerou jenom vás, ne?“ Inu, mně to přišlo logické. Ale Bára se smála. „Milé děti, tady se komárů prostě nedo-“

čkáte.“ „Tak proč se to tu jmenuje...?“ vyhrkla vysloveně popuzená Natálka. „To je všechno jenom dávný omyl,“ trpělivě vysvětlovala Bára. „V dobách, kdy do Čech přišli Slované, tu žil rod Mogelinů a jejich kněžím se říkalo ‚mykové‘. No a ti tady, na tomhle kopci obětovali svým bohům, takže se místu začalo říkat Mykenberg. Jenomže to někdo blbě zapsal jako Mückenbergr. V českých mapách se pak objevil překlad tohoto omylu – a Komářů hůrka byla na světě.“ „Hůrka?“ kontroloval ji Mates. „Ano, vížka to začala být až v šestnáctém století, když tu horníci postavili zvonici.“...

Letiště Dresden International – vaše brána do severních Čech

 **DRESDEN
INTERNATIONAL**
MITTELDEUTSCHE AIRPORT HOLDING

Společnost Flughafen Dresden GmbH je dceřinou společností akciové společnosti Mitteldeutsche Flughafen AG se zhruba 1,7 milionu cestujících ročně (2017). Spádová oblast letiště Dresden International, letiště krátkých cest, zahrnuje kromě německých regionů Sasko a jižního Braniborska také severní Čechy v České republice a Dolní Slezsko v Polsku.

V letovém řádu naleznete atraktivní spoje do důležitých leteckých křižovatek v Německu a Evropě – jsou to: **Amsterdam** (KLM), **Barcelona** (Germania), **Basilej** (Easyjet), **Düsseldorf** (Eurowings), **Frankfurt nad Mohanem** (Lufthansa), **Köln/Bonn** (Eurowings), **Moskva-Šeremetěvo** (Aeroflot), **Mnichov** (Lufthansa), **Stuttgart** (Eurowings) a **Curych** (SWISS).

Letiště Lipsko/Halle, které je také součástí akciové společnosti Mitteldeutsche Flughafen AG, kromě toho nabízí lety z/do **Istanbulu** (Turkish Airlines), **Londýna-Stanstedu** (Ryanair), **Moskvy-Domodědova** (Rusline) a **Vídně** (Austrian Airlines).

Doby čekání jsou na přestupních letištích zpravidla krátké a velký počet navazujících letů z/do Drážďan, resp. Lipska/Halle umožňuje flexibilní plánování cest.

Kromě toho směřuje jak z Drážďan, tak z Lipska/Halle mnoho přímých letů do oblíbených prázdninových cílů u Středozemního moře, Atlantiku, Rudého nebo Černého moře. Patří mezi ně takové destinace, jako jsou například **Atény** (pouze z Drážďan), **Bastia** (pouze z Drážďan), **Dubaj**, **Hurghada**, **Lamezia Terme**, **Malta**, **Monastir**, **Marsa Alam**, **Palma de Mallorca**, **Reykjavík** (pouze z Drážďan), **Petrohrad** (pouze z Drážďan), **Tivat** (pouze z Lipska/Halle), **Tenerife**, **Varna** a mnoho dalších.

Přímé napojení drážďanského letiště na dálnici A4, téměř 3 000 parkovacích míst v blízkosti terminálu a kompaktní terminál se stanicí rychlodráhy a konferenčním centrem představují ucelenou koncepci umožňující pohodlný příjezd a odjezd či konání konferencí a zasedání. Po dálnici A4 a A17/D8 lze za zhruba 45 minut dojet z Drážďan do severních Čech. Na hlavním nádraží v Drážďanech mohou cestující přestoupit z linky rychlodráhy S2 z letiště na spoje směřující do České republiky. Jízda z letiště na hlavní nádraží trvá pouze zhruba 20 minut. Kromě toho jezdí na drážďanské letiště z Prahy několikrát denně moderní žluté autobusy společnosti Regiojet.

Jak ukazují průzkumy, letiště boduje také svým kultivovaným vzhledem a vstřícným a kompetentním vystupováním svých zaměstnanců. V letištním obchodě „Gate 14“ mohou cestující a návštěvníci zakoupit drobné občerstvení, nápoje, suvenýry, cestovní potřeby a naleznou zde spoustu originálních nápadů na dárky.

Své oblíbené prohlídky nabízí drážďanské letiště také v českém jazyce (rezervace na petra.vetrakova@dresden-airport.de). Poutavá prohlídka zahrnuje návštěvu terminálu, bezpečnostní kontrolu, jízdu autobusem k odbavení letadla a návštěvu letištního hasičského sboru. Rezervace je bezpodmínečně nutná.

Letový řád, on-line cestovní kancelář, rezervace parkovacího místa:

www.dresden-airport.de
www.letiste-drazdany.cz
www.unser-flughafen.com

Letištní informace:

Telefon: +49 (0)351 881-33 60
E-mail: information@dresden-airport.de

Na cesty se Zemí zámků 1 vstupenka – 50 objektů

Tip na
dárek

- Opravňuje k libovolně časté návštěvě 50 objektů
- Dvě děti do 16 let mají v doprovodu držitele karty také vstup zdarma
- Vstup zdarma na všechny trvalé výstavy
- Snížené vstupné na zvláštní výstavy
- Neplatí na akce

Upozorňujeme na omezenou otevírací dobu od listopadu do března

Objednávky na:

www.schloesserland-sachsen.de
[f /schloesserland.sachsen](https://www.facebook.com/schloesserland.sachsen)
[y /Schloesserland](https://www.youtube.com/Schloesserland)

 SCHLOESSERLAND SACHSEN

800
LET
LIT
OMĚ
ŘIC

Osm století příběhů

- Oslavy po celý rok (vyvrcholí v září)
- Více než pět desítek rozmanitých akcí
- Velkolepý průvod městem
- Oblíbený videomapping
- Pokus o zapsání do České knihy rekordů
- Sada upomínkových předmětů
- Speciály místních podnikatelů apod.

www.litomerice.cz

Partnerem oslav je Ústecký kraj